

LENIN 100
LENIN 100
LENIN 100
LENIN 100

TRIBUNA 10

za polovico drugače

LJUBLJANA
4. 5. 1970
Številka 11
Letnik XIX

TRIBUNA 11

TRIBUNA 11

TRIBUNA 11

TRIBUNA 11

ŠTUDENSKA SKUPNOST ODTUJENA ŠTUDENTOM?

1. Kaj pričakuješ od študentske organizacije – kje bi se morala najbolj angažirati?

2. Ko bi danes ukinili študentsko organizacijo (takšno, kakršna je), ali bi jo pogrešali?

Priča smo določeni krizi v delu družbeno-političnih organizacij, pa naj gre za ZK, SZDL, sindikate, ZMS ali študentsko organizacijo. Krizo v tem smislu, da se politični vrhovi znotraj organizacij odtujajo članstvu. Kaj je temu vzrok, tu ne bomo razpravljali.

Z magnetofonom smo obiskali nekaj študentov ljubljanske univerze in jim postavili dvoje vprašanj:

1. S KATERIMI (KONKRETNIMI) PROBLEMI BI SE MORALA ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA PREDVSEM UKVARJATI, SE OB NJIH ANGAŽIRATI KOT ORGANIZACIJA DOLOČENEGA OZJEGA DELA SLOVENSKE POPULACIJE?

2. CE BI ŠTUDENSKO ORGANIZACIJO, TAKŠNO, KAKRŠNA JE DANES, RAZPUSTILI, ALI BI JO POGREŠALI?

Odgovorov, ki so spodaj nanizani, pač ne moremo posploševati, a so vendar vredni premisleka nas vseh, študentske organizacije pa še posebej. Pripomnimo naj le to, da anketirani ocenjujejo študentsko organizacijo na univerzi predvsem z vidika njene prisotnosti, angažiranosti na svojih fakultetah.

Ivan Volarič (arheologinja): Pričaku-

jem, da bi čimprej razpadla. Nič ne koristi, nič ne dela; oziroma – njeno delo se nikjer ne pozna. Angažirati bi se morala predvsem na materialnem področju, kulturnem življenju študentov. Ne bi je pogrešal, seveda!

Darja Budihna (psihologinja): Mislim, da bi se študentska organizacija morala angažirati predvsem v reševanju problemov študentov. Na primer – zelo težko je priti do knjig, skript, potrebnih za študij, zakaj nam ne bi tu pomagali? Ne bi je pogrešala.

Darja Wolf (farmacija): S študentsko organizacijo na naši fakulteti sem zelo zadovoljna. Dobro dela na sami fakulteti, preko nje pa se tudi spoznavamo s študenti farmacije iz drugih jugoslovanskih univerz. Organizira strokovna posvetovanja študentov, v lastni režiji tiska skript, prireja tovariške večere, sploh je nekak center življenja na naši fakulteti. Torej sem z njo zadovoljna in bi jo pogrešala!

Jasna Modrica Petek (farmacija): Z zadovoljna sem z delom študentske organizacije na fakulteti, dela univerzitetne ne poznam. Združuje izvenštudijsko življenje na fakulteti. Poskrbela je za navezavo stikov med nami študenti in že diplomiranimi farmacevti. Ob 20-letnici farmacevtskega društva je priredila brucovanje in spoznavni večer, na katerem smo se lahko spoznali s starejšimi farmacevti. Pogrešala bi jo.

Bogdan Repe (elektrotehniška fakulteta): Študentska organizacija bi se mora-

la angažirati pri reševanju problemov stanovanj za študente in pri štipendiranju. Dajati bi morala, recimo, predloge za povezavo s profesorji glede študija. Sam je ne bi pogrešal.

Mleslinič (kemija): Študenti so pre malo obveščeni o študijski organizaciji. Ni mam pojma, kdo naj bi bil član študentske organizacije, očitno vsak študent; kje ta organizacija deluje, na katerih področjih, tega pa ne vem. Secer pa, to je jasno, pomoč študentu, ne v čisto materialnem smislu, to naj naredijo drugi, kar pa se tudi pri samem študiju – mislim posredbodo rešili, probleme študija tako ali tako rešujejo profesorji sami... ne, ker sploh ne vem, da obstaja.

Zdene Zavašnik (ekonomija): Nimam kaj pričakovati, ker ne poznam območja njenega delovanja, vem pa recimo, da je tam neka skupina, ki si iz tega ustvarja zanimive privilegije, kot vem (omogoča članom kakšne prakse ali pa prijetna potovanja v inozemstvo, kolikor vem). Od organizacije lahko pričakujem le kakšne bolj praktične stvari, recimo, da mi organizira kakšne študentske popuste na tekmah... Da bi me ideološko spodbudila, tega ne pričakujem. Ne, ne bi je pogrešal.

Boštjan Kranjc (kemijska tehnologija): Osebeno mislim, da bi lahko pomagala v odnosih med študenti in profesorji, kaj več pa ne vem, da bi lahko naredila. Lahko bi dala pobude, da se spremeni način študija, saj je sedaj že vse kot gimnazija, le izpiti so namesto izpraševanja. Ne bi jo pogrešal, saj, če bi jo ukinili, bi

študentje ostali, pa bi že sami reševali svoje probleme.

Marko Vreč (elektrotehniška fakulteta): Mislim, da je sedaj premalo povezanosti. Navaden študent ne ve, kje je, kje sploh ima sedež. To jih malo ve. Saj, nekaj se jih zanima, pa predvsem tisti, ki so že v kakšnem forumu. Angažira naj se predvsem pri zblíževanju med študenti, med republikami in s tujino. Ne bi je pogrešal, saj nimam dosti zveze s tem.

Tomaž Kralj (primerjalna književnost): Od študentske organizacije pričakujem isto kot vsak drugi študent. Ne, ne bi je pogrešal.

Andrej Boboč (umetnostna zgodovina): Študentska organizacija naj skrbi za spoznavanje med študenti. Organizira naj spoznavne večere za vse fakultete. Doseže naj popuste za študente na športnih in kulturnih prireditvah. Ne bi je pogrešal!

Marko Koren (ekonomija): Od študentske organizacije pričakujem veliko, na žalost pa sem dobil le malo. Mislim, da smo študenti preveč odtujeni drug od drugega, saj se še v letniku vsi ne poznamo med seboj. Zakaj ne bi študentska organizacija nekaj storila, da bi se razmere popravile? Organizacija pa bi pomagala tudi pri samem študiju – mislim posredno. Recimo, če fakulteta nima knjig, zakaj ne bi poskušali na primer oni izdati kakšno priložnostno skripto. Najbolj pa me moti, da sploh ne poznam izvršnih organov te organizacije. Kje naj to izvem? Saj je organizacija zaradi nas študentov, nismo zaradi nje na svetu mi!

VP IS, ŠTUDIJ,

SAMOUPRAVLJANJE NA PRAVNI FAKULTETI

K besedi me niso spodbudili odgovori študentov, čeprav tudi nekateri od teh ne ustrezajo stanju na pravni fakulteti in kažejo, da niso samo študentski predstavniki odtujeni od študentov, temveč tudi študentje avtorji omenjenih odgovorov odtujeni ne samo od študentov, temveč tudi od fakultete in življenja na njej sploh. Oglašam se zaradi »poskusov sinteze« na koncu vsake skupine odgovorov, ki se mi ne zdijo v redu. Na vprašanje o pedagoškem delu so študentje poleg kritike pasivnosti navedli tudi: 1. da so dosegli študentje na pravni fakulteti uvedbo novih predmetov, 2. da so zahtevali tudi več vaj in z zahtevo uspeli, 3. da so profesorji večinoma pripravljeni sprejemati predloge študentov, 4. da je pre malo asistentov. In ko bi v sintezi pričakovali oceno, da študentom le ni do tega, da bi diplomirali na čim lažji način in da imajo celo vpliv na pogoje študija in so za intenzifikacijo pouka, je ocena diametralno nasprotna: »Študij pomeni za študenta nujno zlo, ki ga mora prestati, če hoče vstopiti v družbo z določenim višjim pripisanim statusom.« Verjetno je res dober namen urednikov Tribune, da prikazujejo pretirano slab položaj in vlogo študentov in njihove organizacije in tako pripomorejo k izboljšanju stanja. Vendar za taka, očitno že v naprej domišljena mnenja, pravna fakulteta ni bila dobro izbrana. Če se je uredništvo Tribune že odločilo za test in poleg tega izbralo za sogovornike izključno tiste, ki ne delujejo aktivno v študentski skupnosti, potem je treba z odgovori teh študentov računati in jih tudi upoštevati, ko delamo sinteze, ne pa samo podčrtati mnenje, da »je študentska organizacija povsem nepomemben dejavnik...«

Poleg tega izvrševalcu testa ni treba pozabiti tega, kar že v delu študentske organizacije na pravni fakulteti. Prav gotovo ve za pripravo študentov prava na proslavo 50-letnice fakultete, izdajo zbornika študentov prava, sodelovanje pravnikov v IO SS itd. Končno je Tribune v zadnjih dveh številkah objavila (dvakrat isto) pismo organizacije ZK študentov prava, kar ne kaže samo na odprtost Tribune za prispevke s fakultet, temveč tudi na to, da študentje prava vendarle ne spimo. Ali pa morda uredniki Tribune ne berejo lista, ki ga soustvarjajo?

Ciril Ribičič

KOGA PREDSTAVLJATE TOV. POSLANEC

»Poslanec je samostojen v izražanju svojega mnenja in predlogov, zavzemanju stališč in pri opredeljevanju o vprašanjih, o katerih razpravlja in o katerih odločajo Zvezna skupščina in njena telesa.« (Iz prednacrta novega poslovnika zvezne skupščine)

Zares je lepo od zakonodajnega odbora zvezne skupščine, da javno pokaže in normativno ugotavlja tisto, kar se je v vseh dosedanjih skupščinskih mandatih delalo, toda ne tudi javno priznava: da vez med volilci in tistimi, kar njihov predstavnik v skupščini predlaga in za kar glasuje, ni ravno pretirano čvrsta, torej ljudski predstavnik v najvišjem zakonodajnem telesu te države ni niti normativno obvezan zastopati voljo tistih, katere predstavlja: Resnici na ljubo se naslednji člen glasi: »Pri opravljanju poslanske funkcije se poslanec naslanja na iniciative, predloge in mnenja delovnih ljudi in organov samoupravljanja v delovnih organizacijah ter njihovih asociacijah oziroma občanov in njihovih samoupravnih interesnih skupnosti in jih je dolžan na ustrezen način obveščati o svojem delu in delu zbora, katerega član je.« Poskušali bomo raziskati vzajemno povezanost obeh členov.

Takoj pade v oči, da je poslanec dana svoboda samostojnega odločanja, obenem pa je njegova dolžnost predstavljati voljo svojih volilcev popolnoma mistificirana in

ne definirana z besedo »se naslanja...« Če bo poslanec res predstavljal voljo svojih volilcev je v prednacrtnu prepuščeno njegovi INDIVIDUALNI DOBRI VOLJI, prednacrtna ga na to sploh NE OBVEZUJE. To »naslanjanje« kot princip kontrole poslancev s strani volilcev in način izražanja njihove volje je še toliko slabši, če upoštevamo, da so pri nas poslanci voljeni na osnovi popolnoma posplošenega programa Socialistične zveze, ki ni daleč od tega, da postane zgolj zbirka parol. Ker splošnost volilnega programa ne omogoča zavzemanje stališč o konkretnih vprašanjih, bomo pokazali na osnovi ankete, na koga se v PRAKSI poslanci dejansko »naslanjajo«. Poslanecem preteklega sklica republiške skupščine SR Slovenije so na koncu njihovega mandata postavili dve vprašanji: »Kdo po vašem mnenju najbolj vpliva na delo republiške skupščine in čigava stališča zastopate v skupščini? (Notico o tem je objavila »Politika«, komentar pa novosadski »Index«.) Večina poslancev je na prvo vprašanje odgovorilo, da na delo republiške skupščine najbolj vpliva skupina vplivnih funkcionarjev iz republike (funkcionarjev in ne poslancev!), na drugo vprašanje pa je 17 odst. poslancev odgovorilo, da vselej zastopajo stališča izvršnega sveta, 40 odst. zastopa stališča svojih mestnih političnih forumov, ostali pa stališča svojih delovnih organizacij. Pomanjkljivost ankete je, da iz nje ni razviden način, kako so poslanci prišli do spoznanja o stališčih svojih delovnih organizacij in mestnih političnih forumov, toda iz nje se jasno vidi, da na delo republiške skupščine najbolj vpliva neformalna skupina ljudi iz centra politične moči (republiški forumi so nadalje naštetii poimensko), 2. da se je samo manjšina poslancev, in to v glavnem iz zbora delovnih skupnosti pri opravljanju svoje poslanske funkcije »naslanjala« na tiste, na katere bi se po prednacrtnu morala.

Sklepanje po analogiji ni vedno pot do pravih sklepov. Toda dejstvo, da je Slovenija vendarle razvitejša republika in da gre za isto politično telo, samo še na višjem nivoju (kar zaradi odmaknjenosti od baze lahko le še poslabša rezultat) nam daje pravico trditi, da bi podobna anketa med zveznimi poslanci v najboljšem primeru dala iste rezultate. Sedaj lahko ekspliciramo našo tezo iz uvodnega dela tega teksta: paragraf o »naslanjanju« je samo lepa fraza in njen namen je kvečjemu metanje peska v oči, paragraf o neodvisnosti izražanja poslanec pa osvobaja poslance vsake odvisnosti od njegovih volilcev, spravlja pa ga v odvisnost od ljudi, ki resnici na ljubo sicer imajo volilno pravico, uporabljajo pa jo izključno v koncentrirani obliki.

Laslo Sekelj-Singer

P. S.: Prav tako mi ni jasna izjava Miše Pavičevića, podpredsednika ZISA: »Člani zbora narodov morajo izražati predloge in mnenja republiških in pokrajinskih skupščin, toda opredeljujejo se po lastnem prepričanju.« Kolikor mi je znano, je ustavna funkcija zbora narodov zagotavljanje nacionalne (republiške) enakopravnosti in so njegovi člani delegati republik, če pa je kdo delegat nekoga, potem je dolžan ne samo izražati mnenja tistega, kogar delegat je, temveč tudi glasovati v prid predloga tistega, ki ga delegira.

RADOVEDNOST

Tribuna želi preveriti nekatere vesti, ki se širijo po univerzi, zato prosi stanovanjsko komisijo univerze, da javno odgovori na naslednja vprašanja:

1. Ali je res, da je univerza pred nekaj leti za velike vsote denarja kupila nekatera od najluksuznejših stanovanj v Ljubljani?

2. Ali je res, da gre še danes velik del sredstev stanovanjskega sklada za vračilo dolga, ki je nastal pri teh nakupih ter da stanovalci ne prispevajo ničesar k vračilu dolgov, čeprav so to univerzitetni delavci z najvišjimi osebnimi dohodki?

3. Ali je res, da več asistentov in mlajših strokovnih sodelavcev, ki v prostem času pripravljajo magistrske in doktorske, stanuje v podnajemniških sobah in drugih neustreznih razmerah?

4. Ali je res, da mlajši asistenti po več letih čakanja dobijo od univerze kredite, ki zadoščajo komaj za četrtino do polovice skromnega stanovanja ter da morajo kredite vračati sami iz svojih skromnih osebnih dohodkov — za razliko od univerzitetnih delavcev, omenjenih v točki 2?

5. Ali je res, da bi se čas čakanja asistentov na stanovanjski kredit bistveno skrajšal, če bi luksuzna univerzitetna sta-

novanja odstopili stanovalcem, na njih pa prenesli tudi odplačevanje kreditov za ta stanovanja?

6. Ali je res, da so neustrezne stanovanjske razmere razlog, da se na razpise asistentskih mest prijavljajo večinoma le Ljubljanci?

ITALIJANSKI ŠTUDENTJE 1970

Na prvi pogled se človeku zdi, kot da tudi letos vlada v študentskem gibanju kriza, ki izvira iz različnosti pogledov na probleme, ki izvirajo iz različnih političnih prepričanj študentov. Pričeti moramo pri političnem prepričanju, saj lahko le s temeljitim poznavanjem politične usmerjenosti študentov razumemo hotenja in ideje, ki vodijo študentsko gibanje. Študentje so (kot povsod na Zahodu) razdeljeni na levo in desno. Pri tem je levica v Italiji med študenti še posebej močna, hkrati pa kaže nekatere slabosti, zaradi katerih je njena moč manjša, kot bi lahko presodili na prvi pogled. Največji problem, ki še vedno ni uspešno rešen, je problem političnega sektaštva. Tako se je na primer dokaj močna »leninistično-marksistična partija« (t.j. »ortodoksna« komunisti) pred štirimi meseci razbila v dve frakciji, »rdečo« in »rdečo« linijo, rdeča linija pa se je pred nedavnim razbila na tri nove frakcije. To so dejstva, ki govorijo o tem, da politično prepričanje študentov močno niha. To je posledica sunkovitih in nenadnih notranjih kriz (mednje lahko štejemo tudi sedanje vladno krizo), v veliki meri pa tudi močne propagande nekaterih Vzhodnih partij. Medtem ko se kitajska partija omejuje predvsem na propagiranje misli predsednika Mao ter živopisanih stenskih kolebarjev (predsednik Mao plava po Rumeni reki, predsednik Mao z rokami pokriva množico delavcev in revolucionarjev, za hribo se širi rdeča zarja itd.), pa je propaganda npr. sovjetske ali bolgarske države mnogo ostrejša, konkretna. Tako so dobili vsi italijanski komunisti na dom po pošti posebno knjigo, ki s sovjetskega stališča razlaga okupacijo ČSSR, knjigo, polno fotografij, ki prikazujejo, kako »rdečo« so sprejeli Čehi svoje »brate«. Tudi bolgarske brošure v zvezi z njihovo »slavno« zgodovino je mogoče dobiti zastoj in iz njih marsikaj »poučnega« izvedeti. To so dejstva, ki jih ni mogoče zanikati, saj se vsebina teh in podobnih brošur zrcali tudi v geslih, napisanih po stenah univerzitetnega mesta.

Vendar pa moramo poudariti, da je študentsko gibanje, ki ga vodi in idejno usmerja predvsem Komunistična partija in Mladinska komunistična federacija (PGCI), mnogo bolj strnjeno in disciplinirano kot je bilo pred letom ali dvema. Vedno bolj stopajo v ospredje konkretni problemi študentov in študija, vedno več študentov ocenjuje italijansko situacijo glede na stvarnost, hkrati pa študentje danes tudi mnogo bolj realno ocenjujejo svoje sile, svoj prispevek spreminjanju italijanske družbe.

Problemov, ki se vsak dan pojavljajo pred študenti, je vedno več. Od takih, da stanejo posamezne učne knjige tudi po 50.000 lir, da so takse za en semester zelo drage (okoli 30.000 lir — podatki so iz rimske univerze), da so predavalnice prenapolnjene, kvaliteta posameznih predavanj slaba, birokracija pri vpisu ali testiranju pa obupna in moreča, pa do kompleksnih problemov študijskega načrta in sistema izpitov. Študentje so dosegli to, da se študijski načrt reformira, počasi sicer, toda zanesljivo, da se namesto prenapolnjenih predavalnic ustvarjajo manjše, debatne skupine, kjer je stik predavatelj-študent de facto in ne samo de iure izveden in uporabljan. Toda problemov je še vedno cela vrsta: socialni sestav 60.000 študentov rimske univerze se nagiba v prid meščanskega srednjega in zgornjega razreda, otrok delavcev, ki bi lahko študirali, je mnogo manj, kmetov skoraj nič. In ta odstotek zaradi dragega študija, ki je zvezan s tveganjem, da traja tudi dve leti dalj in to ne po krivdi študenta (zaradi neredov in okupacij v zadnjih treh letih so nekateri študentje izgubili tudi po tri semestre), iz leta v leto raste v korist meščanskega srednjega in visokega sloja.

Na drugi strani imamo desničarsko usmerjene študente, katerih javna beseda je »nacionalna Italija brez komunistov«,

skrita pa »fašizem«, so sicer v manjšini, toda po svoje mnogo bolj organizirani. V nedavnih študentskih demonstracijah, ko so študentje v znak protesta proti brutalnosti in pristranosti več sto karabinjerjev okupirali univerzo, so se fašisti (in desničarji) izkazali kot perfidni provokatorji, ki so izvajali pretepe in nered, metali kamenje na karabinjerje in ustvarjali videz, da so demonstracije anarhične po beselnosti študentov. Policija je intervenirala, brutalno sicer, toda če smo pošteni, ji drugega tudi ni preostalo. Med desničarji je na univerzi mnogo plačanih pretepačev in boksarjev, ki napadajo leve študente in jih pretepajo, s tem pa ustvarjajo videz kaotičnosti in anarhičnosti.

Geslo levih študentov je »ne se pustiti provocirati«, toda mnogokrat nanese tako, da poseže vmes policija in vsesplošen pretep je tu. Povedati je treba, da je večina karabinjerjev po rodu iz južnih, revnih krajev Italije, v kasarnah pa jim vtepajo v glavo »vaša revščina je posledica zmede in nereda, ki ga ustvarja jo presiti študentje«. Seveda takšen pouk ne ostane brez odziva, posebej še, če je podprt s slabim žganjem in čakanjem »v pozoru«, tudi po nekaj ur v ledenem vetru, na kasarniških dvoriščih. Kamen, ki zadene (hote ali nehoti) karabinjerja, sproži plaz, ki ga ni mogoče več ustaviti.

Študentske demonstracije so danes samo še protest ob največjih krivicah, o večini drugih vprašanj se študentje pogovarjajo na zborovanjih in tako vnašajo v svoje gibanje vse več resnosti, zagnanega dela in ne nazadnje tudi teoretičnega znanja, ki jim lahko pomaga spremeniti stanje, ki vlada danes v odnosu družbe do študentov in njihovih resničnih eksistencialnih problemov.

Denis Poníž

LEVIČARSKI ŠTUDENTJE V STUTGARTU

V Stuttgartu je v vodstvu tamkajšnje študentske organizacije (Allgemeiner Studentenausschuss) anli izvoljena skupina s posebnim političnim programom, ki računa da bo tudi na skrajšnjih volitvah zopet zmagala. Lahko jih označim za ekstremne levičarje. Njihov politični program je približno tak:

1. Siriti vpliv med študenti
2. Doseči povezavo revolucionarnih študentov z delavci

3. Ko bi dosegli trdno povezavo, bi pričeli s pripravo na revolucijo, ki naj privede delavski razred na oblast v Zahodni Nemčiji.

Zavedajo se, da trenutno ni pogojev za revolucijo, so pa prepričani, da bo do nje prej ali slej prišlo (govorijo o nekaj desetletjih). Dejstvo, da si delavci prizadevajo samo za zvišanje mezd in nič več, si razlagajo (točno po sto let starih tezah klasikov marksizma) kot prvo stopnjo v njihovem zgodovinskem boju.

Skupina se zaenkrat omejuje na razpečevanje levičarskega tiska in literature med študenti in na prirejanje debat. Med časniki sta na najvidnejšem mestu Rote Presse Korrespondenz in Münchner Studentenzeitung.

Od socialističnih držav jim najbolj ugajata Kitajska in Kuba, se pravi njuna pot v komunizem. Glede SZ in vzhodnega bloka so bolj molčeči, okupacije Češkoslovaške ne obsojajo, je pa tudi ne odobravajo. Prepričani pa so, da je pot vzhodnoevropskih držav pravilnejša od jugoslovanske. Vodstvu Zveze komunistov Jugoslavije očitajo revizionizem, ki se kaže v odpiranju proti zahodnemu svetu, ki ga predstavljajo investicije kapitala, turisti in kulturni vpliv. Našim študentom svetujejo boj proti revizionistični klikli.

Ostro obsojajo idiotsko potrošniško družbo in zelo jih moti vsesplošna neza-interesiranost študentov za družbene probleme.

Večina jih je, vsaj tako se zdi, celo v marksistični literaturi slabo razgledana. Tekoče dogodke in novejšo zgodovino poznajo zelo dobro, vendar jo svojevrstno interpretirajo. Hitro se opazi, da je med njimi precej takih, ki svojo mladostno prepotenco izlivajo v revolucionarni avanturizem.

Janez Peržič

JOŽE KONC

OSIPANJE ŠTUDENTOV

Uvodna razmišljanja

Te teme nisem slučajno izbral za obravnavo. Zame je vprašanje politizacije samega sebe in študentov, ki to berejo. Revolt proti t. im. »politiki«, ki nas obdaja in obsipava od vseh strani in nam je odtujena ne le zato, ker smo nemočni pri soočenju s problemi »politike«, temveč zato, ker smo že v naprej informativno zmanipulirani tako, da nam ni mogoče priti do lastne orientacije. Maksimalna osamosvojitve ali če hočete, samoupravljanje je doseženo, če lahko rečeš: »To je moj problem«. Osipanje je naš problem, tako tvoj kot moj (kako priti do svojega problema?), in ker je konkretni fenomen (ni splošna politična fraza), je mogoče priti do povsem eksaktnih ugotovitev.

Naslednji razlog, da sem se opredelil za to temo, je, da študiram sociologijo in politologijo in čutim individualno potrebo po tem, da bi se vključil v problem, ki ga dan za dnem doživljam. Pomen družboslovja je, da preko raziskovanj v materialnih resnicah družbenih pojavov lahko zasnuje lastna predvidevanja na določenem področju, da opozarja na posledice in da s prstom kaže na (ne) odgovornost v primerih negativnih posledic. Danes je mogoče govoriti o tem, da naši družboslovci sicer izražajo svoja stališča, vendar so premalo angažirani v opozarjanju na posledice.

Prva dva koraka približevanja k našemu problemu sta informacija in pristop. Temeljite študije ali znanstvenega dela o osipu učencev raznih šol in študentov pri nas ni. V petindvajsetih letih naših kulturnih prizadevanj za socialistični humanizem smo se do sedaj zadovoljili s preprosto konstatacijo, da je osip družbeno zlo. Statistične informacije, gola interpretacija podatkov in publicistični poskusi so le opozarjali na problem, medtem ko sta bili pedagoško osebje in administracija na fakultetah nenehno soočeni s problemom vsaj že 15 let. Pa vendar se univerza, od katere bi to najbolj pričakovali, ni zganila in ni pristopila h kompleksnemu proučevanju kljub temu, da je sama najbolj čutila težave osipa in da je sama imela za to ustrezno strokovno osebje in raziskovalni aparat. Domnevam pa, da so fakultete vsake zase le spremljale in sproti analizirale razsežnosti in vzroke osipa, vendar rezultatov niso dale v javnost. Tako so na primer na ekonomski fakulteti naredili analizo po posebni metodologiji na podlagi kombinacij značilnih temeljnih znakov študentov (sistem preluknjanih kartic) za nekaj generacij. Rezultatov te analize nisem uspel dobiti, čeprav bi za študente in za študentsko organizacijo bili zelo zanimivi.

Sele pred kratkim so se komunalni zavodi za zaposlovanje lotili hvale vrednega dela — metodološke obdelave osipa učencev v osemletkah, sekretariat za kulturo in prosveto pa se je začel intenzivneje ukvarjati z vzroki osipa dijakov in študentov.

Že na samem začetku in ob predstavitvi parcialnih študij s tega področja se je pokazal ideološki značaj bistva problema, in sicer v dveh smereh: pri iskanju, ugotavljanju in dokazovanju različnih vzrokov osipa, kjer se sprejme kriterij profesionalnega, upravnega političnega ipd. pristopa namesto kriterija položaja dijakov in študentov — na drugi strani pa na usmerjanje in vztrajanje na enem od glavnih vzrokov (kot npr. materialna šibkost), s čimer se zamegljuje konkretni odnos in sedanjost — to pa je ovira za jasno politično orientacijo in za začetek kakršne koli akcije.

Dopolnilni del literature predstavljajo redke informacije in publicistični prispevki o stanju tovrstnih raziskav v drugih državah, kot razširjena literatura pa nam služi celotno gradivo o študentskem gibanju zunaj in doma, zlasti še, kar daje podporo in utrjuje prepričanje, da študentska populacija ni in ne more biti homogen in idealen sloj, temveč je vsak študent zapleteno socialno bitje. Torej moramo izhajati iz njegovega dejanskega sedanjega položaja, ne pa iz raznih transcendentnih kategorij, kot so interesi naroda, potrebe industrije in razvoja, reforma univerze in podobno, s katerimi se študent-človek zreducira na številko, je odrinjen v anonimnost in je obsojen na položaj nasilnega objekta procesa izobraževanja.

Selekcija in osip

Najprej moramo spregovoriti o morebitnih podobnostih ali razlikah med pojmom osip in selekcija. Selekcija je po grobi opredelitvi instrument določene politike, s pomočjo katere fakultete regulirajo število in kakovost slušateljev. Predhodna selekcija so sprejemni izpiti, testi (IQ), cenzusi ocen itd., režim izpitov in režim študija pa sta naknadna selekcija v prvem letniku. Ker pri nas omejevanja pri vpisu ni (razen sprejemnih izpitov na medicinski fakulteti), predhodna selekcija ne pride v poštev (razen v slučaju neustrezne predhodne šolske izobrazbe). Zato tembolj opravlja funkcijo selekcije naknadna selekcija v prvih in drugih letnikih. Iz tega izhaja, da selekcijo lahko obravnavamo kot eno izmed pogojnih vzrokov osipa. Nekateri, zlasti med študenti, menijo (to bi bilo seveda dobro preverjati), da ni zakonite zveze med selekcijo in osipom, ker fakultete nimajo sprotni sistem selekcije, saj sprejemajo v druge letnike, ustrezno lastnim normam in kapacitetam, že vnaprej določeno število študentov ne glede na porast vpisa v prvem letniku. S tem seveda naknadna selekcija kot racionalni instrument postaja dvomljiva. Za primer običajno navajajo ekonomsko fakulteto (tam v drugi letnik ne more priti več kot 200 študentov ne glede na to, ali se je v prvi letnik vpisalo 600 ali 900 študentov) in male fakultete (tam bi standardni kriteriji naknadne selekcije privedli do pomanjkanja študentov v višjih letnikih). V tem smislu obstaja t. im. negativna zveza med pojmom, ker slučajnosti pri selekciji še bolj večajo slučajnost pri osipanju. Nasprotniki te vrste selekcije navajajo, da naknadna selekcija pomeni veliko škodo, če vemo, da stane en študent približno 850.000 starih dinarjev (če prav bi številka bila lahko večja ob manjšem številu študentov) in da pomeni zavajanje in zbujanje malodušnosti odpadlih študentov. Vendar je potrebno narediti distinkcijo glede tega, da selekcija implicira racionalni element, osip pa pomeni področje neznanega.

(Dalje prihodnjič)

Mnenje študentov

Vprašanje: Velik odstotek osipavanja študentov najbolj neposredno kaže na zadrego univerze kot izobraževalne institucije in na položaj študentov v njej. Vendar smo bili do sedaj ravnodušni ali pa nemočni pri reševanju tega problema. Ali so po tvojem mnenju glavni vzroki osipanja: 1. socio-ekonomski položaj študentov; 2. negativna družbena diferenciacija; in 3. improvizacije in nejasnosti glede smotrov izobraževanja?

Darka Podmenik III. letnik VŠ SPN

1. Razglabljanje o vplivu ekonomskega položaja na osip študentov je brez upoštevanja statističnih podatkov brezplodno. Postavimo lahko sicer hipotezo, ki nam jo narekuje izkušnja, da ekonomski položaj vpliva na osip v premeru sorazmerju: čim boljši je ekonomski položaj, tem večji je osip. Toda preverjanje te hipoteze je mogoče šele s poznavanjem podatkov o ekonomskem položaju »osipanih« študentov. Kljub izkušnji, na katero se zaradi nepoznavanja podatkov sklicujemo, se zdi hipoteza kontradiktorna; logično bi pričakovali obratno zastavljen problem: slabši pogoji za študij — večji osip.

2. Očitna je povezanost, če ne celo identičnost prvega vprašanja z drugim. Ali ni ekonomski položaj študenta (tj. njegovi pogoji za študij) odvisen od družbenega statusa študenta oz. njegovih staršev? (To ne velja za honorarno zaposlene študente, ki pa so splošno znani po velikem osipu, in za stipendiste, ki pa tu

di brez podpore od doma ne dosega) visokega ekonomskega položaja.) Zato se lahko drugače zastavljen problem glasi: Zakaj je osip študentov iz dobro situiranih družin, t. j. iz družin z visokim družbenim statusom, t. j. v večini iz mestnih (intelektualnih in obrtniških) družin, večji kot osip študentov iz družin z nižjim družbenim statusom, t. j. študentov iz delavskih in kmečkih družin?

3. Čim smo zastavili našo hipotezo, ki negira nizek ekonomski status kot pogoj za osip, smo primorani iskati odločilen faktor za osip študentov izven materialne sfere, t. j. na nivoju izobraževalnih institucij (visokošolskih zavodov in srednjih šol) ter na nivoju študenta-individuum, njegovih nezadovoljenih aspiracij in nejasnih smotrov izobraževanja (le-ti pridejo zlasti do izraza pri študentih iz družin z višjim družbenim statusom). Pri obravnavanju izobraževalnih ustanov premalo poudarjamo naloge gimnazij, vse preveč se vedno znova obračamo le na univerzo in pri tem pozabljamo, da zvonimo po toči. Mogoče bi bile naloge izobraževalnih ustanov uspešneje rešene, če bi bile pravilno in jasno zastavljene že pri temeljnih izobraževalnega procesa. Ker je naše celotno razglabljanje hipotetično, lahko postavimo logično hipotezo: enakomernost prostorska porazdelitev osnovnih izobraževalnih ustanov in gimnazij, enakost po kvaliteti in kvantiteti učnih procesov glede na kraj in enako poostreni kriteriji ob prehodu iz osnovnih v srednje šole, večja strokovna aganžiranost v pedagoškem procesu in s tem strokovna usmerjenost maturantov glede na aspiracije ipd. — vse te in še druge izpopolnitve bi dale maturante, ki bi jim študij ne pomenil zgolj najlažje oblike brezdelja, ampak zadovoljstvo jasno izraženih želja in smotrov. Tako usmerjeni študenti bi bili tudi sposobni voditi univerzo v smislu samoupravljanja in sodelovanja, pri čemer bi se zmanjšala teža številnih pogojev in osip študentov.

Vojko Antončič IV. letnik VŠ SPN

HIPOTEZA: enačba osip = selekcija pri nas ne velja. Kajti osip je diferenca med številom študentov, ki so v letu A vpisali prvi letnik študija, in številom stu-

dentov, ki so v rednem roku absolvirali študij, ali, izraženo procentualno:

$$100 - \frac{\text{število rednih absolventov}}{\text{število vpisanih v I. A.}} \times 100\%$$

SELEKCIJA: pa je izbor najboljših izmed vpisanih v prvi letnik v študijskem letu A, je torej posebna vrsta osipa, pri katerem gre za »odpadanje« tistih, ki ne zmorejo ali niso voljni doseči minimalnih zahtev napredovanja.

Upoštevajoč pravkar zapisani opredelitvi osipa in selekcije postavljam še naslednjo hipotezo: V našem visokošolskem sistemu se srečujemo z osipom in ne s selekcijo, osip je le včasih (ne pa praviloma) enak selekciji.

ZAKAJ?

Za sredstvo, kriterij selekcije se »uporablja« izpiti oziroma izpitno (ne)znanje, izpiti, zgrajeni na loterijskem principu pa ne morejo biti pravo selekcijsko sredstvo, uspeh pri loterijskem izpitu ni prava mera (indikator) (ne)znanja študentov. Pri loterijskih izpiti se namreč kandidatu na izpitu postavi le eno ali dve vprašanji iz izpitne snovi, ki predstavlja ta le neznamenit proporc celotnega potrebnega znanja. Zavoljo tega obstaja določena verjetnost (čeprav majhna), da se pojavi naslednja absurda (skrajno defektna situacija z ozirom na selekcijska pravila): vzemimo dva študenta, A in B. Študent A naj obvlada skoraj vso izpitno snov in naj ima v svojem znanju le majhno luknjo, obvlada naj le 1/1000 celotne izpitne snovi; študent B naj ima ravno obratno »odlično«, skoraj ničesar iz izpitne snovi naj ne obvlada in naj ima v svojem neznanju po njegovem le majhno luknjo, obvlada naj le 1/1000 celotne snovi. Sedaj pa peljimo oba študenta pred izpraševalca (ker sta se oba prijavila za izpit ob istem roku): študent A nima »sreče« in dobi na izpitu vprašanje prav iz tiste 1/1000 izpitne snovi, ki je ni naštudiral in zato se seveda izpit zanj tragično konča; študent B pa je bil rojen pod srečno zvezdo, vprašanje, ki ga je dobil na izpitu, sodi prav v tisto 1/1000 celotne izpitne snovi, ki jo je utegnile naštudirati.

TOREJ:

Pri nas bijemo plat zvona zaradi velikega osipa študentov, bolje pa bi bilo, da bi osip empirično »pregledali«. Če bi se izkazalo, da veljata prej zapisani hipotezi, potem je treba biti plat zvona ne zaradi velikega osipa, marveč predvsem zaradi NEPRAVILNEGA osipa.

(Dalje prihodnjič)

3. 4. 1970 24,00 uri

HOMOGENIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

Način predstavljanja političnih kontekstov ni sme s čistimi kontemplativnimi stališči izriniti prvotne potrebe človeka za aktivno orientacijo. Glede na dejstvo, da se naš pouk v večini usmerja h kontemplativnem stališču in da se učno oblikovanje opravlja v glavnem s pregledom in ne s konkretno življenjsko orientacijo, je treba v tem kontekstu ugotoviti vsaj izhodišče problematike, ki se navezuje prav na vprašanje izobraževanja naraščaja v aktivni dejavnosti, v politiki.

Ne moremo prikazati vse množine problematike. Zadovoljili se bomo s strukturalnim snovnim principom tistih kontekstov, ki so tukaj bistveni. Oblike in vrste prenašanja duhovno duševnih vsebin se spreminjajo pač po svojevrstni osnovi. Določena oblika družbene skupine in komunikacije je primerna za oblikovanje umetniškega naraščaja, druga spet za znanstvenega. V okviru znanosti je za prenos matematičnega znanja potrebna drugačna oblika in drugačen človeški odnos med učiteljem in slušateljem kot pri duhovno zgodovinski snovi; posebna oblika je spet potrebna, ko gre za filozofske, drugačna pa, ko gre za politične vsebine.

Zgodovina in praktično življenje ne prestopa nezavedno eksperimentiranja, da bi v vsakem danem primeru našla najustreznejšo obliko vzgajanja naraščaja na različnih področjih. Življenje nenehno vzgaja, običaj, morala in načini obnašanja se oblikujejo takrat, ko niti ne slutimo. Oblika skupnega življenja se vedno spreminja; odnosi med ljudmi, med skupinami se neprestano spreminjajo pač glede na to, ali gre za sugestivni vpliv, instinktivno sodelovanje, prizadlost, zapletenost in tako dalje. Tudi tukaj zdaleč ni mogoče izdelati popolne tipologije oblik prenašanja. Le-te nastajajo in se izgubljajo v zgodovinskem procesu in se izgubljajo v zgodovinskem procesu in jih je mogoče razumeti samo, če jih moremo jemati na osnovi živega konteksta in na osnovi strukturalnih sprememb tega konteksta, ne pa v brezračnem skonstruiranem prostoru.

Samo za začetno orientacijo omenimo v modernem življenju dve tendenci, ki navadno sodelujeta pri oblikovanju zunanjih in notranjih oblik izobraževanja naraščaja. Najprej to, da v skladu s modernim intelektualizmom vedno obstaja težnja h homogenizaciji in intelektualizaciji oblik izobraževanja in prenašanja znanja. Na drugi strani lahko vidimo nasprotni tok romantizma, ki se želi vrniti k starejšim, prvotnim oblikam oblikovanja duhovnega naraščaja.

Spet je treba na primeru nedvomno pokazati, kaj sem s tem mislil. Predavanje je oblika duhovnega prenosa, oblika, ki najbolj ustreza čisto sistematizirajočemu znanju. Če želimo sistematizirati, tipizirati ali kako drugače prenesti urejen material znanja, je najprimernejša oblika tista posebna vrsta podrejenosti, ki prihaja do izraza pri poslušanju predavanja. Tukaj se snov razvija z razlaganjem, slušatelj pa ga preprosto vzame na znanje kot navaden poslušalec. Pri tem obstaja omejitvev in ta omejitvev se živo pojavlja pri prenašanju znanja da so voljni in osebni odnosi izključeni. Tako intelekt deluje na intelekt v nekem imaginarnem prostoru, ki je ločen od konkretne situacije. Ker pa ne gre za nobene skrivnostne tekste, temveč za snov, od katere je mogoče priti v svobodnem raziskovanju in ki jo je mogoče kontrolirati, je po razlagi učnega gradiva mogoča diskusija, od koder izhaja opravičevanje tako imenovanega dela v seminarju. Toda tudi tukaj je bistveno to, da se omejeni voljni impulzi in osebni odnosi izrinjajo, kolikor je le mogoče, da bi se na konkretni osnovi postavili v nasprotje abstraktni možnosti.

Kaže, da je ta oblika učne skupnosti in prenašanja znanja objektivno upravičeno pri tistih znanostih, ki jih je Alfred Weber označil kot civilizirane znanosti, torej pri znanostih, v katerih se ideološki elementi in impulzi volje ne vključujejo v samo znanje. Ta vrsta poučevanja pa postane problematična že v duhovnih znanostih, še bolj pa v znanostih, ki se obračajo k neposredni praksi. Toda načinu spoznanja in tendencah sodobnega intelektualizma ustreza, da ta način učne skupnosti in to specifično formo prenosa znanja hipostazirajo kot vzor in ju prenašajo tudi na druga področja.

Srednjeveško sholastično poučevanje in mogoče še bolj univerzitetni študij v absolutizmu, skoncentriran na vzgajanje uradnikov, sta oblikovala in ustaljevala to obliko učne skupnosti in prenašanja znanja. Samo tiste sekte in religiozne grupacije, ki jim prvotno tudi ni bilo

do strokovnega in oblikovnega znanja in pri katerih je bilo duhovno razsvetljenstvo pogoj za znanje in za način opazovanja, so gojile tradicijo drugačnih oblik človeške učne skupnosti in prenosa duhovnega znanja.

Neustreznost učnega procesa, ki samo prenaša znanja, jih sporoča in poslušalca podreja, se je v našem obdobju najprej pokazala na področjih, ki jih imenujemo »umetnosti«. Tudi tu je oblikovanje akademij izcimilo starejšo obliko učne skupnosti, katere prototip je bila delavnica (atelje). Učni proces, ki poteka v delavnici, je za prenašanje znanja veliko uporabnejši od akademskega. Delavnica predvsem vedno ustvarja sodelavski odnos med mojstrom in učencem. Tu se znanje ne razvije sistematsko niti ga učenec ne »jemlje na znanje«. Vse, kar mojster sporoča, prikazuje na konkretnih primerih v ugodnih okoliščinah, o tem ne le govori, ampak tudi dela. Pri tem drugi sodelujejo, kreativno dopolnjujejo stvar, za katero je dal eden izmed njih pobudo. Inicijativa prehaja od učitelja k učencu, ki jo vrača. Skupno ustvarjanje jih povezuje v nastajajoči celoti dela. Skupaj s tehniko prehajajo tudi ideje in stil in to ne v načelnem razpravljanju, temveč tako, da se pri oblikovanju in sodelavi jasni namen, ki vse povezuje. S tem je torej zajet ves človek, človeška skupnost je čisto drugačna od tiste, kjer se samo »jemlje na znanje«. Ne predaja pregled ampak vsa konkretna usmeritev (v primeru umetniškega procesa se prenašajo formalna hotenja), pri čemer se seveda analogne situacije ponavljajo, vendar je treba gledati nanje z zornega kota dela, ki ga je treba na novo oblikovati, s stališča njegove enotnosti.

Kot smo rekli, je na osnovi romantičnih vzgibov bila instinktivno dojeta premoč učne skupnosti v delavnici. Naglašeno je, kakšno škodo so napravile akademije likovnim umetnostim ali kako je vsaj resnična ustvarjalna umetnost obstajala navkljub akademijam. Bali so se vsakega gibanja, ki bi hotelo na podoben način organizirati učenje političnega in novinarskega posla. Intelektualizem najde torej tudi v romantičnem gibanju svojo dopolnitev in nasprotnika. Jačanje tega romantičnega gibanja je resnično privedlo ponekod do praktičnega uspeha pri uporabi umetnosti ali — če vzamemo področje povsem druge narave — v zabaviščih. Prebilo se je torej v tiste življenjske sfere, v katerih je človek prejel prvotne oblike učne skupnosti v delavnici, in to ne po nujnosti, ampak zgolj iz formalnega nagona po ekspanziji. Ta romantična struja pa je naletela na mejo prav tam, kjer pomeni sistematsko znanje nujen pogoj za moderno življenje. Kakor hitro preidemo na višje stopnje študija in na kompleksne oblike umetniškega poklica (čeprav lahko mnoga pretiravanja na tej stopnji pripišemo odvečnemu in prevelikemu racionaliziranju), se pojavlja tudi vedno več problemov. (Tukaj je čisto očitna strukturalna analogija s pojavom pretiranega racionaliziranja in prevelike birokracije kapitalistične družbe.) Zaradi tega je v določenem trenutku mogoče čisto natančno ugotoviti mejo, kjer čisto naravno preneha upravičenost romantičnega protitoka.

Akademiziranje pouka za arhitekte na primer ne izhaja izključno iz pretiranega intelektualizma našega časa, ampak iz objektivne pogojenosti, ki jo prinaša kompliciranost nujnega obvladovanja tehnične učne snovi. In še več — to je treba nujno uvideti — obstoj in prevladovanje našega intelektualizma nista sama zase kakšen intelektualističen in izmišljen pojav, ampak je sam intelektualizem nastal na osnovi organskih sestavin celotnega procesa. Zaradi tega ni naša naloga preganjanje intelektualizma tam, kjer zadovoljuje potrebe, ki so nastale v najnovejšem času, ampak samo s tistih področij, na katera zaradi lastne formalne tendence k ekspanziji prilagaja intelektualistične metode tudi tja, kjer žive in neposredne moči morejo ploditi še danes. Čisto tehnično znanje inženirja torej ni več mogoče prenašati v obliki učne skupnosti v delavnici, toda, kjer gre za vprašanje formalnih hotenj, ki se komaj razvijajo, je čisto mogoče uporabiti tiste bolj žive skupne oblike, ki so usmerjene v »prebujanje« in nadaljnje prenašanje znanja.

Tako torej rešitev ne more biti v kakšnem »ali — ali«, ampak samo v živem posredovanju med silami, ki oblikujejo obdobja. V vsakem primeru treba ugotoviti, koliko — skladno s posebnim substratom — se mora izražati sistemati-zirajoči element ali organsko neposredni

element v obliki prenašanja znanja.

Kar smo rekli za prenašanje umetniških vsebin, velja mutatis mutandis v veliki meri tudi za politični element. Politiko kot »veščino« so do sedaj samo poučevali in so jo prenašali »od primera do primera«.

Politično znanje in veščina sta doslej iz roda v rod naključno in občasno. »Od primera do primera« so prenašali tisto, kar je specifično politično. Kar je za umetnost pomenil atelje, za obrt pa delavnica, je za liberalno-buržoazno politiko pomenila družbena oblika kluba. Klub je posebna skupnost ljudi, nastala pa je kot ustrezen medij »sama po sebi« in to za družbeno in strankarsko izbiranje — kot osnova za politični vzpon — kot tudi za vzgajanje kolektivnih hotenjskih impulzov. Njegov posebni sociološki značaj daje material za preučevanje posebnosti najbistvenejših oblik neposrednega prenašanja političnega znanja, ki je povezano z nekim hotenjem. Toda tudi tukaj, prav tako kot v umetnosti, se kaže, da ne zadostujejo prvotne vrste učenja in izobraževanja, zasnovane samo na določenih priložnostih. Sedanji svet je preveč kompliciran in je za vsako odločitev, ki mora biti vsaj do neke mere sprejeta na višini sodobne stopnje znanja in izobraževanja, potrebno preveč strokovnega znanja in celotne orientacije, da bi za daljše obdobje moglo zadostovati znanje, ki ga dobimo samo od primera do primera. Ta potreba po sistematičnem šolanju sili že sedaj k temu, silila pa bo še bolj, da bi dobili bodoči politiki in novinarji strokovno izobrazbo. Iz tega izhaja nevarnost, da bi to strokovno izobraževanje, če bi bilo organizirano čisto intelektualistično, izrinilo prav politični element. Tukaj ne more veliko koristiti znanje, ki je čisto enciklopedično, za delovanje pa nima pedagoškega pomena. Prav tako se bo pojavilo vprašanje — postavljajo se že za tistega, ki ima pregled nad vso situacijo — ali je potrebno vse strokovno šolanje politikov popolnoma prepustiti partijskim šolam.

Partijske šole so glede tega vsekakor v lažjem položaju. V njih samo po sebi prihaja do vzgajanja usmerjenega hotenja, ki preveča vsebino na vsakem koraku svojega pojasnjevanja. »Klubi« element, ki ga vodi določeno hotenje, se popolnoma vnaša v raziskovalno in učno delo. Postavlja se vprašanje, če sta taka oblika in način prebujanja in oblikovanja volje zaželeni kot edini obliki. Zakaj ko si to politično prenašanje volje ogledamo polžije, je samo vzgajanje predhodno dane smeri hotenja, smeri, ki jo ukazuje parcialno stališče določenega družbenega in političnega sloja.

Mar ne sme in ne more obstajati oblika političnega prebujanja, ki se obrača k relativni svobodni volji, ki je in vedno bolj bo osnova moderne inteligence? Mar ne izgubljamo pomembnega bogastva evropske zgodovine, če v približevanju preostale partijske mašinerije v kritičnem trenutku ne poskušamo okrečiti prav tistih tendenc, ki žele odločati na osnovi prejšnje celovite organizacije? Mar je prebujanje volje možno samo v obliki vzgajanja; mar volja, ki preraja kritiko, ni tudi volja, mogoče celo volja višje stopnje, ki se je ne smemo tako lahko znebiti. Ne smemo si dovoliti, da nas potegnejo za sabo v zaprt krog, v terminologijo in v življenjsko čutenje ekstremne politične skupine. Ne samo predpostavljati, da je prava volja samo privzgojena volja in da sta pravi dejanji samo revolucionarno in protirevolucionarno dejanje. Dve ekstremni strani v političnem gibanju nam želita

na tem mestu vsiliti svoj enostranski pojem prakse in na ta način prikrivati resnično problematiko. Je mogoče politika samo pripravljati kakšnega upora? Mar kontinuirano spreminjanje okoliščin in ljudi ni prav tako delo? Pomen revolucionarno »vstajnih« faz je mogoče razumeti s stališča celote, vendar so tudi takrat samo parcialna funkcija v celotnem procesu. Mar ni nujna prav za tisto voljo, ki teži k dinamičnemu ravnotežju, od koder je mogoče imeti pregled nad celoto, primerna tradicija in oblika izobrazbe? Mar ni resnični interes celote, da se oblikuje več političnih centrov, ki bi ustvarjali življenjskost kritične zavesti?

Torej mora obstajati osnova, na kateri je mogoče učiti zgodovinsko, pravno in ekonomsko gradnjo, potrebna je za tako kritično usmeritev, obstajati morajo objektivna tehnika vladanja nad množicami, oblikovanje in vodenje javnega mnenja, kjer pa se je mogoče učiti tudi v tistem manevrskem prostoru, v katerem so odločitve volje in način gledanja nujno združeni; to pa je treba delati tako, da predpostavljamo ljudi, ki se iščejo in so pred odločitvijo. Tu se bo samo pokazalo, kje je treba uporabiti stare oblike poučevanja s predavanji in kje tiste bolj žive vrste politične vzgojne skupnosti, ki so usmerjene v dejanja.

Videti je povsem razumljivo, da je mogoče razumeti zveze v specifičnem političnem manevrskem prostoru samo v stvarni in resnični diskusiji. Brez dvoma mora biti učni proces koncentriran v tem primeru na neposredne in aktualne dogodke, ki jih vsi skupno doživljajo, da bi se neposredno zbudila sposobnost za aktivno orientacijo. Kajti za spoznanje resnične strukture političnega manevrskega prostora ni ugodnejše možnosti, kot je živo razpravljanje z nasprotniki o tistem, kar je najsoodnejše in najneposrednejše, saj v taki priložnosti vedno prihajajo do izraza sile in aspekti, ki si nasprotujejo v danem trenutku.

Tak način opažanja, ki je vedno usmerjen v aktivnost, bo tudi zgodovino pojmoval drugače, kot jo večina danes pojmuje. Nanjo ne gleda samo s stališča arhivarjev in etikov. Zgodovinopisje je šlo že skozi toliko preobrazb — od enostavne kronike, legende, poučnih del, do retorike, umetniškega dela, žive slikanice in vse do hrepencega potapljanja v preteklost, da se bo dalo tudi sedaj transformirati.

Te oblike niso nič drugega kot takratni osrednji orientaciji ustrezno pregledovanje preteklega sveta. Ko bo prišla do raziskovalca nova vrsta aktivne življenjske orientacije, kakršna sedaj nastaja v političnem življenju, orientacija, ki predvsem želi spoznati sociološke strukturalne odnose, bomo našli tudi ustrezno obliko pisanja zgodovine. S tem ne trdim, da je treba kakorkoli zapostavljati raziskovanje virov in arhivsko delo, prav tako ne trdim, da morajo druge oblike zgodovinopisja izginiti. Še danes so potrebe, ki jih je mogoče zadovoljiti s čisto »politično zgodovino«, in take, pri katerih je zadovoljivo »morfološko prikazovanje«. Impulzi, ki žele videti na osnovi današnje življenjske orientacije preteklost v elementu sprememb družbenih strukturalnih odnosov, so šele na začetni fazi. Sedanja življenjska orientacija ne more biti popolna, če ne sledimo njenih začetkov v preteklosti. Ko pa se bo ta aktivni način gledanja prebil v življenje, bo zmožen tudi preteklost razumeti z našega stališča.

K. Mannheim,
Ideologija i utopija

VOLONTERSKO DELO KOT PREDLOG REFORME JLA (Koncept projekta)

Obstajata dva, med seboj ločena pro-A) Volontersko delo v državah v razvoju

jekta:

a) Volontersko delo v državah v razvoju;

b) Projekt delovnih akcij na nerazvitih področjih

Čeprav sta nosilca projektov različna (zvezni zavod za tehnično pomoč in sodelovanje z državami v razvoju; skupnost študentov LVZ) pa združujeta podobno zamisel: Omogočiti (pod določenimi pogoji) tistim, ki bi se odločili za volontersko delo, da bi bili oproščeni služenja vojaščine.

Sedanja zakonodaja (skupaj z ustavo) razen v primerih določenih stopnje invalidnosti to onemogoča. Pri uresničitvi teh projektov je torej (vsaj) diskusija o reformi služenja vojaščine nujna.

Ob Titovem obisku afriških držav je bila večkrat poudarjena obojestranska želja po še tesnejšem sodelovanju. Že do sedaj prakticirano pomoč v izkušenih strokovnjakih z večletno prakso naj bi (poleg drugih oblik pomoči in sodelovanja) razširili tudi na mlade strokovnjake, pripravnike z opravljeno diplomio, a brez predhodne prakse, ki bi se za določen čas poslovali kot prostovoljci v državah v razvoju.

Zavod za mednarodno tehnično pomoč in sodelovanje pripravlja ustrezen projekt. Že pred letom je prišlo do razgovora med tem zavodom, predsedništvom ZMJ in konferenco ZSJ, da bodo skušali ugotoviti možnosti za pošiljanje diplomantov

v države v razvoju v okviru mednarodnega tehničnega sodelovanja.

Odgovori afriških držav kažejo, da je angažiranje tujih mladih strokovnjakov pogosta praksa pomoči razvitih držav. Več afriških držav (Etiopija, Tanzanija, Kenija, Gana, Mali, Zambija, Tunizija, Maroko, Alžirija) je zainteresiranih za tovrstno jugoslovansko pomoč. Vendar pa bi morali skleniti dogovore pod podobnimi pogoji, kot veljajo za druge, zahodne in vzhodne razvite države. Ti pogoji predstavljajo minimalno materialno participacijo države gostiteljice.

ZDA, Velika Britanija, Francija, Italija, Zahodna Nemčija, Nizozemska, Kanada, skandinavske države in v določeni meri tudi SZ in NDR pošiljajo mlade strokovnjake v nerazvite države popolnoma ali skoraj brezplačno. To so tako imenovani volonterji — prostovoljci ali (v ZDA) pripadniki Korpusa miru.

Poleg osebnega dohodka in stroškov prevoza večina teh držav svojim mladim strokovnjakom izplačuje tudi določene stimulativne dodatke ter nudi vrsto ugodnosti. To so običajno:

- oprostitev služenja vojaščine
- zdravstveno in socialno zavarovanje
- garantirana zaposlitev ob povratku, itd.

Napačno bi bilo pričakovati, da med jugoslovanskimi študenti ne bi bilo interesentov za volontersko delo, če ne bi bili oproščeni vojaške službe. Prav tako pa bi bilo napačno sklepati, da se bodo študentje množično prijavljali, če bi bili oproščeni vojaščine.

Razlogov, da se zavzamemo za oprostitev služenja vojaščine vseh tistih, ki so pripravljeni za leto, dve ali celo več kot mladi strokovnjaki s komaj opravljenimi diplomami kot pripravniki oditi na delo v izredno težkih življenjskih pogojih ter zahvala od človeka veliko samostojnosti, poguma in pionirskega entuziazma, je veliko. Eden pomembnejših je prav gotovo ta, da je takšen strokovnjak — že samo zaradi svoje odločitve, da bo delal v handicapanem okolju — v neenakem položaju s kolegom, ki se zaposli doma — ali pa v razviti tujini.

Sredstva, investirana v enega volonterja, ne bi presegala 5.000 \$ letno. Sredstva, vložena v enega vojaka, so gotovo večja. Dober strokovnjak s svojim delom v nerazvitih deželah gradi mostove med narodi in pomaga pri premoščanju prepada med razvitimi in nerazvitimi deželami. Dober vojak zna več kot le ubijati. Toda tega ga ne naučijo šele takrat, ko ima puško na rami.

Problem ni v računici.

B) Projekt delovnih akcij na nerazvitih področjih

1. Od družbenih sredstev, ki jih dobi za svoj letni proračun, vojska vsako leto znaten del posredno in neposredno vrača družbi. Posredno s financiranjem znanstvenih nalog preko oboroževalne industrije. Zaposluje določeno število delavcev. Neposredno z gradnjo cest, mostov, železnic. Vojaki so vedno prvi, ki pomagajo ljudem ob elementarnih nesrečah in jim nudijo pomoč pri odстранjanju nastalih posledic.

Seveda ne gre za upravičenost vojske. Svečana zaprisega je dovolj precizna in vsakega vojaka obvezuje za ceno njegovega življenja, da jo bo izpolnjeval.

Služenje vojaškega roka naj bi bila pomembna šola za vsakega fanta-vojaka. »Šola« — ker naj bi ga vzgajala in učila (ne šolala), »pomembna« zaradi duhovnih in moralnih vrednot (fizične so zanemarljive), ki naj bi jih vsakemu gojencu nudila.

2. Koncept vseljudske obrambe ne dovoljuje nobenemu moškemu razen invalidom določene stopnje, da ne bi služil vojaščine ne glede na njegov moralni, verski ali drug nazor.

Med nami so tudi takšni, ki jim prečiščanje ne dovoljuje (ali ne bi dovoljevalo), če bi pritisk nanje bil manjši ali pa bi obstajale drugačne možne alternative, da primejo za orožje ali »gredo v vojsko«. Gotovo pa jih ni toliko, da bi naša vojska zgubila na udarni moči. Nasprotno.

Ni nujno, da je človek, ki noče služiti vojakov, pacifist.

3. Nerazvita in manj razvita področja ostajajo na robu družbenega napredka: so brez industrije, brez strokovnjakov, brez šol, brez komunikacij, čisto celo brez elektrike (in kruha).

4. Za tiste vojne obveznike, ki odklanjajo služenje vojske, naj se organizirajo delovne akcije na nerazvitih področjih. Podobna praksa obstaja v večini evropskih državah (Francija, Nemčija, Italija), kjer so vojni obvezniki, ki odklanjajo služenje vojske, »zaposleni« na številnih (civilnih) projektih, običajno za daljšo dobo, kot pa traja vojaški rok. Možnost opredelitve naj bo dana vsem kategorijam vojaških obveznikov (ne samo študentom) in ne sme privzeti nikakršnih oblik alternativnega zla.

Uresničitev projekta zaposlovanja (obveznik bi na primer opravljal svoj poklic v brigadi na nerazvitem področju, imel le simboličen dohodek itd.) omogoča združitev točk 1., 2., 3.

Začetno financiranje bi šlo iz vojnega proračuna (prištedijo se ogromni izdatki zaradi šolanja posameznega vojaka). Dokončen predlog projekta bi pripravil Sekretariat za narodno obrambo.

*) SS je v sodelovanju z republiškim zavodom pred kratkim anketirala večje število študentov zadnjih letnikov z namenom, da bi dobili oceno zainteresiranosti študentov za tovrstno delo.

**) Glej tudi govor predsednika Tita v zvezni skupščini, Delo, 1. april

Pavel Kristan

SPOMINI NA JLA

(Intervju s samim seboj)

P.: Preden si odšel k vojakom, si najbrž že imel neko izkušnjo, izkušnjo iz pripovedovanja drugih. Povedali so ti, kaj so delali, kako so pretočili tisto leto in pol. Kaj si si mislil o njih, o njihovem izkustvu?

T.: Pripovedovali so mi o naporih, ki so jih morali prestati, kolikokrat so se napili, kako so se izmazali, kakšni tipi so v vojski itd. Govorili so mi, kako so se plazili po blatu (toda on se je vedno izmazal) ali kako so »mirno« stali na rampu.

Mislil sem, da so neresni, da imajo do vojske v bistvu šolski odnos. Vojska je bila zanje nekaj »drugega«, svet zase. Gledali so, kako bi najbolje »prošli«. Prelisčili so oficirje, ne da bi vedeli, da so prelisčili sebe, vedno so se nekako znašli, da so bili na boljšem od drugih, da so lahko zabušavali. V vojski so se obnašali kot otroci in ne kot odrasli ljudje. Njihova svobodna eksistenca so bili pobegi v mesto, popivanje, zabušavanje, medtem ko so bili drugi na pregledu, ali pa se urili na poligonu. Veselili so se časa, ki so ga ukradli. Tolažili so se ob pogledu na druge. Niso pomislili, da je bil ta ukraden čas njihov čas, ki jim ga je vzela birokracija in jim ga sedaj po drobtinica vrača.

Država, to niso bili oni sami, to je bil zanje subjekt zase, kateremu so lahko kradli, škodovali in ga sabotali, in to še z dobro vestjo, da so nekaj profitirali.

Jaz pa nisem hotel biti tat, lopov in saboter. Zakaj bi kršil predpise, če so to moji predpisi? Nisem hotel biti suženj, zakaj suženj se obnaša do predpisov kot do njemu tuje stvarnosti, ki jo potem skuša izigravati. Če sem že moral v vojsko, sem jo hotel krojiti po svoji podobi. Domisljal sem si, da je vse odvisno od posameznika.

P.: Kako bi nasprotno označil razmere v JLA?

T.: Prvič: v naši vojski v bistvu ni več tistega trpinčenja, kot so ga nekateri opisovali. Obstajajo sicer posamezni primeri, ko hoče oficir z nedovoljenimi postopki ukloniti vojaka, vendar se zaveda, da je lahko ostro kaznovan in da sistem takega ravnanja ne dopušča. Vojak se tudi lahko pritoži. Maltretiranje vojakov včasih še prekrivajo s poukom in urjenjem; vojaki se morajo plaziti po blatu, čeprav bi se mu dalo izogniti, ali pa morajo do izčrpanosti ponavljati kako vajo, češ da je niso dobro obvladali. Seveda jim je v vseh takih primerih težko dokazati, da so prekršili svoje pravice.

Drugo: Oblika samouprave v vojski je sestanek vojakov. Temu sestanku prisostvujejo vojaki emote in oficirji. Vojaki na teh sestankih lahko razpravljajo z oficirji enakopravno. Lahko kritizirajo, zahtevajo pojasnila. — Vojak namreč ne sme govoriti, kadar bi hotel. Mora se pokoravati disciplini.

Če govorite, kadar disciplina to prepo-veduje, to tretirajo kot »prigovarjanje«. Seveda to ni samo posebnost naše vojske.

Sploh pa je bistvena vojakova dolžnost izpolnjevanje ukazov, ne pa razpravljanje. Če pa misliš, da se ti godi krivica, upoštevaj načelo: najprej ukaz izvrši, potem pa se pritoži (razen če bi izvršitev ukaza bila kaznivno dejanje).

P.: Kaj ti ni bilo všeč?

T.: Vse! Leto, leto in pol si kot v veliki čakalnici. Nekateri so šele prišli, drugi odhajajo. Vsi samo mislijo, koliko še. Včasih se zamotijo z branjem, šahom, zakravanjem, popivanjem, potem pa spet

buljijo v koledar. Tisti, ki so skupaj prišli, so »generacija«. Najbolj so srečni takrat, ko se razidejo — ko gredo domov. Če samo pomisliš, da šteješ samo še kakšnih trideset dni, nekateri pa še petsto. To je boljše kot »imeti milijone« ali »biti predsednik občine«. Samo trideset dni se, ko ne pripadaš sebi, ampak temu nesmiselnemu svetu — pa bo vse drugače. Kakšno čudno bitje lahko postane človek. Leto dni sploh ne prizna za življenje, ampak komaj čaka, da bo minilo. Namesto racionalno bi ga lahko imenovali tudi potpečljivo bitje.

P.: Dobro! Ali se ti ne zdi, da malo preveč absolutiziraš svoja osebna občutja? Razkrij nam rajši konkretne pripombe, če jih imaš!

T.: Ne moreš se sprijazniti:

— da oficirji jemljejo vsc to vojsko tako prekleto resno (kot da bi bila večna)

— da je zanje zelo velik problem, če kdo zvečer ni očistil čevljev ali pa na znak trobente ni takoj skočil iz postelje.

— da moraš PROSITI, če hočeš med tednom v mesto in te MILOSTNO spusti-jo za kakšni dve urici. Redno greš lahko v mesto v soboto oziroma v nedeljo. Imaš na izbiro, ali greš v gostilno in se spopadeš s hrano in pijačo ali pa greš v kino.

— z vsakdanjimi jutranjimi »smotrani« (iskanjem pomanjkljivosti). Pri nekaterih, ki veljajo za »smotane«, vedno nekaj »najdejo«. Potem sledi moralna pridiga — kakšen da mora biti vojak in kako dela sramoto.

— s tako imenovano »obuko«, ponavljanjem enih in istih operacij, da bi se do-

segla »popolnost«.

— da moraš reči: »Dozvolite, da se obratim, vojnik Janez Kranjski — če hočeš govoriti s predpostavljenim. On pa ti reče: »Ti, družo, dodži ovamo!«

P.: Ko že toliko kritiziraš, kaj pa si storil ti, kako si bil »drugačen«?

T.: Lahko bi bilo, ko bi te preganjali in maltretirali, poznal bi krivca in lahko bi se pogovarjal. Toda tega ni več. Krivcev ni. Oficirji samo izvršujejo ukaze. Vse se ravna po »pravilu«. Obtoževati jih nima nobenega smisla. Če se ti godi krivica, se ti godi krivica nasploh, si pač v vojski. Vojska pa je vojska kot vsaka druga. Lahko samo vpiješ. To pa ni konkretno, to ne spada v njihovo pristojnost. V njihovo pristojnost spada to, kar je v okviru »Pravila«.

Ko enkrat sprejmeš »pravilo igre«, je konec. Kadar bi hotel protestirati, ne smeš, ker bi kršil disciplino. Na sestanku pa moraš uporabljati priročni »žargon«; lahko kritiziraš hrano ali pa spalnice, to, kar sploh ni bistveno. Na vratu pa ti sedi cela kasarna.

Ko sprejmeš pravilo »službe« in nočeš biti zahrbtn, nočeš sabotirati, bežati v mesto, spati na straži, slabo čistiti parketa, postaneš »dober vojak«. Postal sem torej »dober vojak«.

P.: Mislim, da se lahko strinjava, da si zelo koristno služil obstoječemu sistemu in da bi pravzaprav zaslužil posebno priznanje. — Pa še res je!

Hvala za razgovor!

Tone Pačnik

UKINITEV AVSTRIJSKE VOJSKE

V 192. št. mednarodnega časopisa za dialog »Neues Forum«, ki izhaja na Dunaju, je skupina sodelavcev in izdajateljev (Wilfried Daim, Fritz Keller, Güntner Nennig in drugi) začela z akcijo za ukinitve »Bundesheera« — avstrijske vojske.

Za ukinitve je potrebno razpisati najprej referendum, na katerem bo ljudstvo izrazilo svojo voljo. Za uvedbo referenduma je potrebno najmanj 30.000 podpisov, notranjemu ministristvu pa morajo vplačati 50.000 šilingov kaveje.

FORUM je dal tiskati formularje in začel zbirati podpisnike. Akcija je naletela v Avstriji in tudi drugod po svetu na močan odmev.

T. P.

OBRAZLOŽITEV REFERENDUMA (osnutek zakonskega besedila)

Življenjski zakon Avstrije je nevtralnost. Zato moramo zavreči vse, kar jo ogroža, storiti vse, kar jo krepi.

Avstrijska vojska (das Bundesheer) je vojaško brez pomena, ekonomsko breme, socialno-psihološko pa šola antidemokracije. Toda opdravimo jo lahko šele na osnovi ljudske volje, ki bo nad vsakim dvomom.

Poleg tega pa je potrebna tudi mednarodna pogodba o neoboroženi nevtralnosti, kot smo jo skicirali v petem (5) odstavku 1. paragrafa.

Načrt je zasnoval eden najpomembnejših avstrijskih učenjakov, atomski fizik in antropolog univ. prof. dr. Hans Thirring. Predlog je naletel na pozitiven mednarodni odmev.

Dejansko je svetovno-politični položaj ugoden za tako avstrijsko iniciativo. ZDA in ZSSR sta pokopali hladno vojno in sodelujeta v miroljubni koeksistenci. Obe na velesilama so danes dobrodošli predlogi za razorožitev v posameznih področjih Evrope.

Avstrijska razorožitev bi bila prispevek k popolni svetovni razorožitvi, model za druge narode.

Mednarodna konvencija o neoboroženi nevtralnosti bi okrepila avstrijsko zunanjo politiko, ki je do sedaj ostala v bistvu zaprtja v lastne probleme (odnos do EGS, Južna Tirolska). Če uspemo doseči tako mednarodno pogodbo, bo to krona aktivne nevtralne politike in zgodovinske posredniške funkcije Avstrije.

K 2. paragrafu

Do te mednarodne pogodbe bo minilo še precej časa. Ali naj do tedaj vojsko pustimo tako kot je? Ali pa naj ta čas iz-

koristimo, da bomo odpravili najhujše nesmisle?

Ustanovo, ki jo je treba tako ali tako odpraviti, ne bomo najprej na veliko reformirali in izboljšali: to je logično. Toda:

1. V prehodnem obdobju pustiti vojsko tako, kot je, bi bilo nečloveško. Mladji občani, ki jih bodo še vpoklicali, imajo pravico, da v vojski izgube čim manj časa, da imajo kar se da veliko svobodo gibanja, da jim v največji meri prizanesemo z vojaško nespametjo. In vsakdo, kdor vojske ne želi služiti zaradi vesti, naj ima možnost služiti v miroljubne namene.

2. Vojsko v prehodnem obdobju pustiti tako, kot je, bi bilo neekonomično. Državljan ima pravico zahtevati, da se kar se da najmanj razmetava z davčnim denarjem (Steuergeld), npr. sploh ne za groteskno drage, že pri nakupu zastarele, za avstrijske razmere neuporabne inozemske vojaške igrače. To mora posebej zanimati avstrijsko gospodarstvo.

3. Vojsko v prehodnem obdobju pustiti tako, kot je, bi bilo psihološko nevzdržno. Demokracija naj bi aktivirala čim več občanov. Zatorej ji ne gre samo za dolgoročne idealne cilje, ampak vedno tudi za kratkoročne, konkretno uresničljive reforme. Referendum kot orodje demokracije nudi torej zdravo, mešano demokratično hrano: ukinitve vojske kot slavnostno pečenko za uro X; temeljito reformo vojske kot govedino za delovne dni, do tega velikega cilja v službi miru, v službi Avstrije (Neues FORUM, 194/II).

Mednarodni odbor skupnosti študentov nudi ugodne možnosti počitniške zaposlitve v Angliji. Delo v hotelih, hrana in stanovanje zagotovljeno, tedenska plača 4—5 funtov. Vse podrobnejše informacije dobite na Mednarodnem odboru, soba 84, vsak dan, razen sobote, od 12.—14. ure.

Mednarodni odbor SS

UČITI SE, UČITI SE IN ŠE ENKRAT UČITI SE!

Proslava ob obletnici rojstva ali smrti te ali one zgodovinske osebnosti ima vedno svoj namen. To je običajno množičen izraz zahvale za opravljeno družbeno koristno delo zgodovinskega pomena. Kaj je to delo zgodovinskega pomena? Vprašanje je široko, a odgovor je kratek: to je delo na katerem posamezen narod ali celo človeštvo lahko gradi svojo bodočnost. Ljudi, ki so tako delo opravili je malo. Za to so potrebne povdarjene splošne človeške lastnosti, neke vrste nadpovprečnost (ne nadčloveškost) ali (pogostoma rabljen izraz!) genialnost. Take lastnosti so naprimer intuicija, eudicija, požrtvovalnost, vsestranskost, organiziranost dela, itd. Te lastnosti omogočajo posamezniku priti do globokih spoznanj o obkrožajoči ga sedanjosti in na osnovi teh do zakonitosti po katerih nek življenjski proces teče, ali pa bi moral teči. Vendar to ni dovolj; tak človek bi bil v najboljšem primeru genialen znanstvenik. Volja, vztrajnost in zavzetost, da spoznanja in zakonitosti preveri v praksi, ki je vselej bolj zapletena od teorije, pa so tiste dodatne lastnosti, ki dajejo nekemu velikemu človeškemu dejanju zaključeno obliko.

Zgodovina je proces razvoja človeštva. Često pravimo — zgodovina se ponavlja. Res je, a ponovitev neke zgodovinske sekvence ni nikdar identična. Nastopajo novi motivi, ki jih nekoč ni bilo. Toda marsikateri motiv se je ohranil, še tli, je še pereč. Zato je namen neke zgodovinske proslave tudi kritično ovrednotiti prehojeno pot in ukazati na tiste motive, ki jih človeštvo še ni odpravilo v svojem razvoju z dnevnega reda.

Smo mladina, študentje. Živimo in ustvarjamo v družbi kakršno so zgradili naši predhodniki. Katere so naše naloge v bodoče? Kaj od tega kar že imamo bomo uporabili za odskočno desko v bodočnost? Vse prav gotovo ne.

Pred petdesetimi leti je V. I. Lenin delal ruski mladini: »...Jasno je namreč, da pokolenje delavcev, ki je bilo vzgojeno v kapitalistični družbi, lahko v najboljšem primeru samo razbije temelje starega kapitalističnega reda, zgrajenega na izkoriščanju. V najboljšem primeru lahko zgradi tako družbeno ureditev, ki bo pomagala proletariatu in delovnim razredom obdržati oblast v svojih rokah in postaviti trden temelj, na katerem bo moglo graditi šele pokolenje, ki bo prišlo za delo že ob novih pogojih, v takih razmerah, ko ne bo več izkoriščevalskih odnosov med ljudmi.

Ko se torej s tega stališča lotevam vprašanja o nalogah mladine, moram reči, da je naloge mladine na splošno in naloge zvez komunistične mladine in vseh drugih organizacij posebej mogoče izraziti z eno besedo: učiti se.

Seveda je to samo »ena beseda«. To še ne daje odgovora na glavni in najbolj bistveni vprašanji — česa se učiti in kako se učiti?...

Za našo družbo smo prav mi tista generacija, ki je zrasla v novih razmerah in za katero nedvomno velja beseda: učiti se. V današnji dobi, v tem desetletju pa ima ta beseda prav tolikšen, če ne še večji pomen. Daleč smo se od tega, da bi dočakali razpad kapitalističnega sistema. Imperializem kot najvišji stadij kapitalizma se še vedno razvija, razvija svojo materialno bazo in razvija svojo družbeno nadgradnjo. Znanstveno-tehnološka revolucija, katere priče smo danes je prav gotovo eden od pomembnejših faktorjev razvoja. Znanost je danes tisto strateško orodje, za čigar številčno in kakovostno prednost se bori ta dva svetovna sistema. To je borba, v kateri socializem mora znagati in lahko znaga, če nam bo vedno prišlo na um Leninovo vprašanje: česa in kako se učiti?

Dejstva, ki nam to potrjujejo, so številni poskusi reform univerz in učilišč na Zahodu in s tem v zvezi študentski nemiri, ki sprožajo resne družbene konflikte v kapitalističnem svetu.

...Mladega pokolenja delavcev in kmetov v teh šolah niso toliko vzgajali, kolikor dresirali v interesu te buržoazije. Vzgojali so jih tako, da bi iz njih napravili za buržoazijo pripravne sluge, ki bi jim bili sposobni kopiciti dobiček in bi obenem ne motili njenega miru in brezdeja... — pravi Lenin. In ko prebiramo nekatera dela ter opazujemo akcije francoskih ali zahodnonemških študentov, pripadnikov t. im. »nove levice«, zasledimo v njih ravno take misli, (npr. André Gorn,

akcije Münchenskih in berlinskih študentov).

Torej česa in kako se učiti?

»...Ko odklanjamo staro šolo in gremo do nje popolnoma opravičeno in nujno mrzno, ko odobravamo odpravo stare šole, moramo razumeti, da je treba namesto starega mehaničnega učenja, starega guljenja, stare dresure postaviti metodo, s katero si pridobimo ves zaklad človeškega znanja, in sicer tako, da ne bo vaše komunistično prepričanje nekaj priučenega, ampak nekaj, kar ste sami premislili, da bi bilo plod zaključkov, ki so nezbežni s stališča moderne izobrazbe...«

To so Leninove besede, ki za nas mlade veljajo še danes in za katerih uresničitev se moramo boriti in izboriti. Poglobiti se moramo v termin *moderna izobrazba*, poglobiti se moramo v vsebino in način študija, da bi tako pripomogli tistemu, kar menujemo proces preobrazbe s čistične univerze. To delo smo začeli dokaj uspešno. Bilo bi skrajno oportunistično, če bi našli kakršenkoli izgovor in ga ne bi nadaljevali. Če pri tem delu govorimo o nekih generacijskih konfliktih, na katere mislimo, da dejansko obstojajo, jih moramo vsebinsko in metodološko argumentirati in vztrajati na svojih stališčih. To je naša pravica in dolžnost.

Hočevar Stanko

OB TRETJI OBLETNICI PUČA GENERALSKE KLIKE V GRČIJI

Akcija je bila zamišljena kot:

a) opozorilo ljudem, da je bil pred tremi leti v Grčiji fašistični udar;

b) kot protest proti fašističnemu nasilju, političnemu terorju, imperialistično-hegemonističnemu vmešavanju sil (konkretno ZDA) ter splošni korupciji sedanjega vlade grške generalske klike;

c) kot oblika pomoči vsem tistim demokratičnim grškim silam, ki so proti sedanjemu režimu.

2. PRISTOP K AKCIJI:

a) Skoraj istočasno z vestjo, da je alžirsko-francoski film »Z« dobil letošnjo Oskarja, so naši časopisi objavili vest, da bo konec aprila ta film že na sporedu naših kinematografov; na jugoslovansko premiero v Ljubljani naj bi prišel tudi režiser tega nagrajenca, Francoz grškega porekla Costa Gavras, kar bi premieri dalo še poseben pomen.

b) 21. aprila 1967 je bil v Grčiji vojaški udar. Člani fašistične junte so: Papadopoulos, brigadir Pattakos, ter polkovniki Makarezos, Joanidis, Ladas, Patilis, Roufagalis; pridružili so se jim tudi korumpirani politiki: Pipinelis (nekdanji ministrijski predsednik), Averov-Tositsa (nekdanji zunanji minister) ter Markezinis (šef majhne liberalne stranke).

c) Prikazovanje filma »Z« v Ljubljani (od 24. aprila dalje) skoraj sovpada s triletnico fašistične vladavine v Grčiji.

Ta dogodek je bil izredno primeren za manifestativno akcijo ljubljanskih študentov. Zakaj?

— iz psihološko propagandnih,
— iz političnih ter
— gmotnih razlogov.

Lahko smo predpostavljali, da bomo s skromno (tudi finančno) manifestativno akcijo ob pomoči izredno prepričljivega filma »Z« (filma kot popularnega komunikacijskega sredstva nasploh) naleteli na ugoden odziv ljudi. Akcija, ki bi ne bila v koinkidenca s tem filmom, bi ob takšni širini imela drugačen politični značaj, kot ga sicer je in kot bi si ga morda želeli.

3. IZVEDBA AKCIJE:

podjetja, prav tako nimamo ustreznega doovljenja za pobiranje prostovoljnih prispevkov.

5. OCENA AKCIJE:

a) priprava za akcijo nezadostna:
— prekasna odločitev,
— premalo pripravljen dogovor o akciji
— premalo sodelavcev,
— prepuščanje slučajnostim,
— nezadostno poznavanje predpisov.

b) izvedba akcije zadovoljiva:
— razdeljevanje lepakov, s skromno a zato toliko bolj pretresljivo in obtožujočo vsebino, učinkovito (le malokdo od obiskovalcev filma »Z« je ostal brez lepaka). Marsikdo je posegel po lepaku tudi po ogledu filma.
— plakati ustrezni, a še premalo prodorni; razdeljeni v tri skupine:

1. takšne, ki so imeli splošno protestni značaj proti fašistični vladavini v Grčiji. (Svoboda Grčiji! Fašistična demokracija = nasilje, Grčija vstani! 3 leta puča + 25 let borbe za demokracijo, Turizem v Grčiji: racije, zapor, izgnanstvo.

2. takšne, ki so bili vsebinsko v povezavi s filmom. (Z, Generali — prepovej te pri nas, »Ideološke plesni« ne boste prepovedali s krvjo!)

3. takšne, ki so pozivali k prostovoljnemu prispevku. (Za grško demokratično gibanje, Za grške študente, Za »pelerine« pred zadnjim generalskim škropanjem). — zbiranje prostovoljnih prispevkov: zaradi slabe razmestitve in označbe nabiralnih skrinjic je bil učinek mnogo manjši, kot bi lahko bil, kljub temu zbranih 353,45 din, kar je nad pričakovanjem. Zbiralna akcija je potekala mimo zakonodajnih predpisov, kar je zadevo zapletlo.

c) namen akcije dosežen: jvin, izkoristil jih bomo »Z«.

Stem, da je bila akcija obrnjena direktno h gledalcem filma »Z« smo z najmanjšim možnim obsegom akcije dosegli maksimalen učinek. Vsi trije dejavniki akcije (razdeljevanje lepakov, film ter zbiranje prostovoljnih prispevkov) so se lepo dopolnjevali, kar nam potrjuje tudi odziv gledalcev. Vzpodbudno je zanimanje posameznikov (zlasti delavcev!!) za namen akcije oziroma za dogodka v Grčiji, posamični poskusi razgovora oz. diskusije o Grčiji, o filmu itd., ter pripravljenost posameznikov (študentov in dijakov), da se v akcijo neposredno vključijo. Razveseljivo so želje, da bi akcijo (morda v kakšni drugi obliki) še nadaljevali, kot tudi mnenja, da bi takšna (akcionistična) oblika delovanja študentov bila nujno potrebna in dobrodošla.

6. ZAKLJUČEK

Zapis te akcije je:

a) posvečen 3-letnici fašističnega udara v Grčiji,

b) z zabeleženimi izkušnjami namenjjen organizatorjem novih akcij.

Pavel Kristan

Anton Peršak

V UMETNI SVETLOBI

(KOS)

PRIZORISCE: Soba v mestnem stanovanju, zelo velika, vendar prazna — malo opremljena. V levem zgornjem kotu je kavč, ob desni steni, nekeje v sredini, je psiha z velikim ogledalom, nekoliko višje od nje je v steni okno, v centru spredaj je srednje velika elipsasta ali okrogla miza in ob njej trije stoli. Stropa ni, prostor se izgublja v višino. V centru zadaj so vrata, nekoliko desno od njih velika slika, portret starega gospoda, lahko oficirja. V levi steni, takoj za portalom so vrata in nekoliko navzgor se okno. Na desni strani stena ne sega tik do rampe, ker je desno od opisane še manjša soba (npr. 3 x 2 m) — ta soba je lahko tudi pod večjo ali nad njo, vendar mora biti med njima prehod, ker se vsi prihodi ali odhodi, razen Carovničnih in Dekletovega prihoda dogajajo iz ene sobe v drugo. V manjši sobi so stene oblepene s fotografijami filmskih zvezd, reprodukcijami znanih slik velikih slikarjev in opisane z raznimi filozofskimi izreki. Oprema manjše sobe: V levem kotu zgoraj je zložena zložljiva postelja, ob steni v desnem kotu zgoraj je omara in v sredini spredaj je miza in ob njej stol, na mizi pisalni stroj in knjige. Kadar je dogajanje v večji sobi je manjša popolnoma zatemnjena in obratno. Če je manjša soba ob večji, ne sme stena med njima segati tik do rampe, tako da je gledalcem omogočeno nemoteno gledanje v prostor. Barve sten naj bodo v obeh sobah nevtrelne, vendar različne; na zadnjo steno velike sobe so narisani v dveh vrstah znaki X in Y. — — Prizorišče je lahko tudi spremenjeno, po možnosti naj bo vsaj skladno z dogajanjem.

DEJANJE
(v večji sobi)

Mož in Zena sedita ob mizi. Zena plete nekaj, kar je podobno zelo širokemu salu, ki je že izredno dolg, vsaj dva metra in pol in raje še več. Mož MEČE V ZRAK KOVANEČ, ga lovi z roko, nato ga pokrije z drugo roko, obrne roki in pogleda, kaj je padlo. To ponavlja BREZ VSAKRŠNEGA VZNEMIRJANJA. Zehata... Zena nekajkrat pogled moša, on samo dvakrat na uro. Zena nekajkrat odpre usta, da bi kaj rekla, vendar si vedno znova premisli in nadaljuje s pletenjem. To traja in traja, tako da postane že mučno in dolgočasno in se publika začne že poštno vznemirjati, kaj je zdaj to? Nato pade možu kovanec na tla in se nekam odkotita. Mož se zare za njim in zazeha. Potem se zagleda v ženo, ki kar naprej plete. Nekaj časa strmi v njene spretno roke in pletilke...

MOŽ: Čemu se ukvarjaš s tem?
ZENA: Zato. (ga sploh ne pogleda)
Mož se zadovolji z odgovorom. Skomigne z rameni in trudno vstane. Stopi k oknu in se zagleda skozenj. Zena plete... Mož se vrne k mizi, sede in zavzdihne. Zena ga pogleda...
ZENA: Pa ti?
MOŽ: Kaj jaz?
ZENA: Mislim, kako se imaš?
MOŽ: Hvala, dobro.
ZENA: Se zabavaš?
MOŽ: Se kar... Da, da, še kar.
ZENA: Si ničesar ne želiš?
MOŽ: Ne da bi vedel... Si ti česa želiš?
ZENA: Ne bi rekla... O, pač! V svojem življenju bi želela vsaj enkrat videti Greenland
MOŽ: Res?
ZENA: Da. Brala sem, da so na njem nekoč živel Vikingi. Kasneje so vsi pomrli, a še prej so postali majhni in slabotni.
(Pogovor zamre. Mož ne ve kaj odgovoriti in žena se zopet zatopi v svoje pletenje, mož pa se zagleda vanjo. Izpod nevidnega stropa pa se na trapezu ali vsaj v kletki iz žice spusti čarovnica in oblebdi v zraku, kaka dva metra nad tlemi. Z meča se ji cedi kri in tudi njene roke so krvave. Ob nastopu se zlobno smeje.)

CAROVNICA: (zloben smeh) Smrt je tako lepa stvar! (zloben smeh)... Ljudje cepajo kakor muhe... Kaj bi kuga, lakota in vojaska; to so nedolžne stvari. Na svetu bi se zare-dilo toliko ljudi, da bi ne bilo več prostora za vse, če bi ne bilo sovraštva, zavisti in, joj, kako to lepo zvenil! Nasilja!... (zloben smeh)... IME MI JE HUDOBLJA, MOJ PRI-IMEK JE SOVRASTVO, MOJ MEC JE STRAH PRED SMRTJO; JAZ VSA SEM VSO ZLO, KAR GA JE... (zloben smeh)... Z mečem puščam ljudem kri. Tako postanejo prazni in mrtvi in njihove besede postanejo suhe in mrzle. Praznina je zlo, zlo sem jaz, tako sem jaz praznina... (smeh)... HRA-NIM SE S KRVJO... kri je tako sladka in toplja. Za zajtrk pijem kri zaljubljenec, ki me razburi, da postanem bojevita; za kosilo pijem kri zrelih ljudi, težko in mirno, ki mi da moč za sistematično uničevanje; za večerjo si privoščim kri otrok, ker je lahka in nežna kakor rosa in me ne razburja med spanjem... Človeška koža je grda, umazana... Ne prenesem ljudi, ki jih zavočas za deset metrov... Uničila bom človeštvo, ker nekega dne enostavno ne bom več prenela vse te umazane in smrdu, ki ga je ta

vrsta prinesla na svet... Moj posel, moja ljubezen in moja dolžnost in pravica je uničevanje... (zloben smeh in izgine pod nevidni strop)
Mož zazeha, vstane in še enkrat stopi k oknu ter se zagleda skozenj. Žena plete... Mož odpre okno in dela pred njim DIHALNE VAJE, nato zapre okno, SE nekoliko PRE-TEGUJE in dvakrat ali trikrat na SILO PO-KASLJA, vendar se žena ne oze. Mož se potem zopet vrne k mizi in spregovori s SLOVESNIM GLASOM:

MOŽ: Zunaj je lepa noč, razsvetljena je od meseca.

ZENA: Vem! Noči so ponavadi lepe in res je, da so večkrat razsvetljene od meseca.
MOŽ: Vedel sem, da veš, pa sem vseeno ome-nil.

ZENA: Prav si imel. Govoriti je vsekakor treba, čeprav je vsaka beseda, ki jo izgovoriva, samo ponovitev besede, ki sva jo že veliko-krat rekla.

MOŽ: Tako je... (hodi po sobi semtertja)... Nimam rad situacij in besed, ki se kar na-prej ponavljajo.

ZENA: Tudi jaz ne... Čudno! Nikoli se nič ne zgodi z nama in nama tudi ne... Pozabila bova govoriti. Veš, jaz se že dostikrat ne morem spomniti kakšne besede. Enostavno ušla mi je iz spomina, ker je nisem uporabl-jala... To je zato, ker se nama nikoli nič ne zgodi in tako ne potrebujemo besed.

MOŽ: Le kaj bi se naj zgodilo?... Nič se ne more zgoditi — vsaj nič takega, o čem bi potem lahko govorila. Vse se je že zgodilo, vsi problemi so rešeni in na vsa vprašanja je že odgovorjeno. Vse se je zgodilo že pred našim rojstvom, sedaj pa je že vse vklene-jeno v nekakšen sistem, USTALJEN TOK STVARI, KI NE DOPUŠČA nobenih POSEB-NIH PRETRESOV in PRESENEČENJ.

ZENA: In vendar bi mi bilo ljubše, če bi se kdaj kaj zgodilo... Zdi se mi, da sva konzervirana, varno spravljena, umirjena in urejena.

MOŽ: Saj je vse tako urejeno. Poskrbeli so za to. PREVLADALA JE EKA SAMA SMER IN to je prineslo mir, spokojnost in smrt he-rojev, z vsem tem pa seveda tudi konec dogodkov.

ZENA: (razočarano) Tako?

MOŽ: Tako, da!

ZENA: A tako... Kaj pa — takšni, najini, pri-vatni dogodki; samo med nama?

MOŽ: Najini privatni dogodki? Saj res... Ja — ni jih.

ZENA: (razočarano) Da, res jih ni. Se ti ne zdi, da bi morali biti?

MOŽ: Najbrž. Mogoče... Vendar jih ni... Ne vem zakaj... (Zena pričakuječo strmi vanj in on se razburi)... Jaz ne morem biti od-govoren za vse, kar se..., oziroma, kar se ne zgodi... Najbrž sva porabila že vse mož-nosti. Najbrž vsak človek nosi s seboj dolo-čeno količino možnosti za različne dogodke, ki se lahko zgodijo med njim in še nekim drugim človekom. Če se ne zgodi: še kaj vmes, se te možnosti s časom izčrpajo.

ZENA (zamišljeno): Verjetno imaš prav... No, pa nič.

Zena se zopet skloni nad svoje pletenje. Mož pobere kovanec in sede nazaj k mizi ter pri-čne znova metati kovanec v zrak in ga lovi-ti na roko. To traja... Nato zazvoni telefon — v sosednjem prostoru na levi strani. Mož in Zena se spogledujeta, ne moreta verjeti, odkimavata in še poslušata. Telefon ne pre-neha zvoniti; Mož si pomane oči. Zena se pričakuječo zagleda vanj. Mož nazadnje skomigne z rameni, počasi vstane in stopi do vrat; tu se še enkrat obrne nazaj!

MOŽ: NE VERJAMEM, DA V RESNICI ZVO-NI, — ALI PA JE POMOTA. (Odide v so-sednji prostor; nato slišimo njegov glas iz sosednje sobe): Halo!... Da, tukaj!... Ka-ko?... Samo to?... In zakaj?... Prav!... V redu...

Mož se vrne iz sosednjega prostora, ni niti zamišljen, niti razburjen, edino navaden, se pravi nekoliko utrujen je. Sede nazaj k mizi in ne reče ničesar. Zena se zagleda vanj in nazadnje le vpraša.

ZENA: No, kaj je bilo? Je bil telefonski poziv namenjen nama?

MOŽ: Bil.

ZENA: In kdo je bil?... Mislim, kdo je klical?

MOŽ: Oni!

ZENA: Oni?... Kateri oni?

MOŽ (se razburi): Kako pa naj točno vem?

Saj mi niso povedali! Nič se mi ni pred-stavil po telefonu... Najbrž funkcija telefo-na ni v tem, da bi se ljudje preko njega eden drugemu predstavljali — čeprav ne re-čem, da to ne bi bilo možno.

ZENA: Lahko bi vprašal, kdo kličo.

MOŽ (še umirjen): Prav imaš. To bi res lahko storil. Vendar nisem... Ne vem, nisem po-mislil na to. — Najbrž se mi ni zdelo po-membno. Toda zdi se mi — prepičana sva lahko, da so bili oni. Njihovi glasovi so bili

ni vase in v to, kar govorijo.
ZENA (nergasko): Čigavi glasovi? Še vedno mi nisi povedal, na koga meri ta tvoj vonik!

MOŽ: Pravzaprav se to ne da povedati. Nobene besede ni, ki bi jih tako v celoti sprejela vase, kakor jih sprejme beseda oni. Bili so oni — OBLAST, ONI, KI SO NOSILCI IDEJ —, ki so nas odrešili in se žrtvovali za nas... Ne da se povedati — toda oni, ki so ustvari-li ideje in vsejali prave misli med ljudi in se borili... Iz njihovih glasov sem čutil, da jim je vse jasno — nemogoče jasno. Njihovi glasovi so POLNI, ne bi mogel reči mehki, ampak NAPOLNJENI... Najbrž se nikoli ne dolgočasijo, saj jim ne preostaja časa za to, ker MORAJO BITI POVSOD in vse... Da, bili so oni, ki zaobsegajo vse, kar živi, tudi naju... Premolki! Mož stoji pred sliko starega go-spoda (ev. oficirja), vendar je ne gleda umirjeno pozorno. Zdi se, da primerja popol-nost njih z večjo ali manjšo popolnostjo na-slikanega moža in primerjava se IZTEKA V SKODO NASLIKANEGA GOSPODA... Mož je ves obžarjen s popolnostjo njih, čeprav je v njej samo pripovedoval. Žena ga nekaj časa gleda, ne ve, kaj bi si mislila in nazad-nje začne pletti. A kmalu se zopet domisli, preneha pletti in spregovori.

ZENA: Ti, zakaj so sploh telefonirali?
MOŽ: Kako zakaj?
ZENA: Kaj so hoteli od naju? So te kaj vprašali?
MOŽ: Ne. Vprašali so, če je to najino stanova-nje. Povedal sem jim, da je.

ZENA: Samo to?

MOŽ: Ne. Potem so mi rekli, naj bova pripravljena.

ZENA: (tesnobo): To ni kar tako...

MOŽ: Ne — ni. To sem čutil že pri telefonu.

Ko so mi že drugič rekli samo to, da naj bova pripravljena, še vedno nisem razumel smisla teh besed in sem, najbrž je bilo to zelo neumno, še enkrat vprašal: »ZAKAJ?« Nekdo mi je s prijaznim, potrpežljivim, ven-dar ne z mehkim glasom odgovoril, da sko-rajda preveč sprašujem, ker je pomembno samo to, da morava biti pripravljena.

ZENA: Pri tem mora biti nekaj narobe. Najbrž si bil nervozen in si storil kaj takega, česar ne bi smel. Morda nisi bil vljuden in so oni takoj sklenili, da sploh ne bodo povedali ti-stega, kar so nameravali povedati.

MOŽ (razburjeno): Ne! Ne! Ne! Ne. Ne... Ni takega ni bilo. Bil sem zelo vljuden. Govoril sem normalno in razumljivo. Sama veš, da vedno pazim na svoj govor, kadar telefoni-ram.

ZENA: Vem! Vendar ne morem verjeti, da so rekli samo, da naj bova pripravljena.

MOŽ: Tudi jaz težko verjamem. Toda sleherno njihovo besedo sem slišal na lastna ušesa in vem, da niso izrekli niti ene besede, ki bi kakorkoli pojasnjevala to naročilo ali ukaz, kar že pač je.

ZENA: Vsekakor gre za nekaj POSEBNEGA, za nekaj, kar se nama najbrž še nikoli ni zgodilo.

MOŽ (zamišljeno): Eno, kar sicer ni kaj iz-redno posebnega, vendar zares lahko rečem, da se nama še ni zgodilo, je smrt.

ZENA: O smrti še nikoli nisem razmišljala.

MOŽ: Tudi jaz se nisem ravno preveč ukvarjal z njo... Mogoče bi se bilo vseeno treba...

ZENA: Smrt!... To je nekaj drugega... Nekaj popolnoma drugega. O smrti se ne da go-voriti; toda najbrž bi človek — star človek, ki umira, če bi se to umiranje tik pred kon-cem zaustavilo, lahko največ povedal o življenju...

MOŽ: O življenju najbrž res, vendar ne tudi o smrti. Nobena domišljija ne sega tako daleč, da bi lahko človek povedal karkoli resnič-nega in obveznega o svojem lastnem koncu. Vemo samo to, da bomo takrat prenehali biti... Ha, smešno! Lahko si predstavljam, kako me bodo zakopali, kako bom trohnel in gnil, kako se bo moje telo napihnilo in počilo, kako bo dobilo črno ali ne vem kakš-no barvo že, kako bo smrdelo... Vendar vse to sploh ne bo res. — Ničesar ne bom ve-del; enostavno ne bom čutil, da smrdim. Ti-sto, kar se bo napihnilo sploh ne bom jaz...

ZENA: Pustiva smrt! To pride, kadar pride. Razmišljati morava o tem, na kaj naj bova pripravljena!

MOŽ: To ni ravno lahko, če veš samo to, da moraš biti pripravljen in nič več.

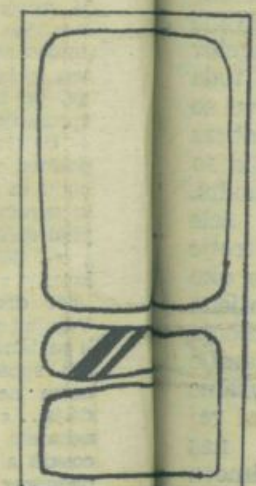
ZENA: No vidiš, ravno zato bo treba vso ener-gijo zbrati in usmeriti v razmišljanje o tem, na kaj naj bova pripravljena.

MOŽ: Dvomim, da imava ravno dostu energije v sebi. Nikoli, predvsem v zadnjem času, ni-sem imel občutka, da bi naju moč in ideje kar razganjale.

ZENA: Ti si popoln moški! Vaša najbolj ne-mogoča lastnost je ravno v tem, da nikoli ne uspeš zbrati vseh svojih sil v eno samo smer. Vedno razglabljaš o več stvareh hkrati in upoštevaš nekakšne stranske momen-te, ki dostikrat sploh nimajo nobene zveze s tem, o čem naj bi razmišljali... Če se bo-va sedaj spraševala, ali imava dovolj energije za razmišljanje ali ne, potem ne bova ni-koli prišla do razmišljanja o tem, na kaj morava biti pripravljena.

MOŽ (užaljeno): Prav. Razmišljajva!

Mož sede in se udobno nasloni. Sklene roke na trebuhu in začne vrteti palce. Zena ga nekaj časa gleda in čaka. V njej se počasi

nabira bes. Mož začne neartikulirano brun-dati neko melodijo. Zena nazadnje besno in neartikulirano zakriči, vrže svoje pletenje po tleh in vstane ter začne begati po sobi sem-tertja. Mož jo nekaj časa nekako leno opa-zuje.

MOŽ: Kaj pa je?
ZENA: Kaj pa je?... Saj res, kaj neki bi lahko bilo?... Po ne vem kolikih mesecih nama je prvič nekdo zares telefoniral. Bili so oni, sam si rekel oni!... Ali res ne čutiš, da je to nekaj izredno pomembnega?! Sam veš, kako dolgo so naju že pustili pri miru, ka-ko dolgo naju ni nihče nikamor povabil, ka-ko dolgo že ni nihče ničesar zahteval od na-j! Bila sva mrtva, kot da naju ni. Nobene-ga človeka, s katerim bi se lahko pogovarja-la, nisem videla že — saj se ne spominjam več...

MOŽ: Kaj pa raznašalec mleka? Mislim, da na-ma je redno, vsak dan prinašal mleko.

ZENA: Da, redno! Vsak dan sem zjutraj našla mleko na pragu. Vendar o mlekarju ne vem popolnoma nič. Še tega ne vem, če ni mor-da celo mlekarica.

MOŽ: Pustiva zdaj to! Pozno je že in jaz sem truden.

ZENA (vzplamti): Egoist! Zabarikadiran si v svoji prazni osebnosti in si si všeč!

MOŽ (mirno in utrujeno): No, naj bo po tvo-je. Pogovarjajva se! Za kaj sploh gre?

ZENA: Ti sprašuješ, za kaj gre? (Se resignira-no nasmeje.) Za naju gre. Poročena sva. Sa-ma sva se odločila, da bova živela skupaj, dokler — dokler bova pač mogla.

MOŽ: No, prav. Skupaj živiva. Jaz poznam tvo-je težave in ti moje. Vem, kaj te razveseli in kaj razjezi, ravno tako veš ti isto o meni.

ZENA: Zakaj mi potem ne poveš, kaj je krivo, da ni v nama niti toliko sile, da bi žalila eden drugega, da bi se vsaj grizla med se-boj, kaj šele, da bi skušala kdaj pa kdaj pripraviti kakšno veselje eden drugemu.

MOŽ: Ne verjamem, da je sploh lahko kaj kriv-o. Vem sicer, da je res to, kar praviš; vem tudi, da ljudje mislijo, da bi moralo biti drugače in najbolj smešno je to, da veliko ljudi misli, da živiva midva tako imenovani srečni zakon. Toda zdi se mi, da sploh ne more biti drugače kakor je; skoraj prepri-čan sem, da je to edina normalna možnost.

Ljudje se vedno združujejo v skupnosti za-radi nekih skupnih ciljev in ti cilji, kakršni-koli že so, so posrednik, ki te ljudi obdrži skupaj. Zato, ker imajo skupne interese, mi-slijo, da so si blizu. Midva nimava več ničesar, po čem bi hrepnela, zato si nimava več kaj povedati.

Premor. Iz višine zloben smeh, vendar se Carovnica ne prikaže.

Projekat kako se odločite kaj odloča inpersonalna grupna komunikacija

4. 5. 1970. 24.00 + 20 kalorij + 20 kalorij
+ 20 kalorij SREČO LASTNIKI
NUSA DRAGAN TRIBUNE
DRAGAN LJUBLJANA V LJUBLJANI
LJUBLJANA IN DRUGJE

PROSTOR 20 kalorij //
PROSTOR ODLOČITVE //

pojej bonbon
poveži tri točke prostora med seboj, tako da so vse tri stranice enake

Kolikoli nam boš plačal, da te bomo pripustili?

Ali znaš izumljati umazane stvari? da
ne
Ali imaš mravljinčarja? da
Poročen? da ne
celibat kdo to potrebuje

Si bil kdaj zaprt? da ne
sem policaj
Kdaj si zadnjič telekomuniciral?

Kam? odgovorjaš na ta vprašanja?

Ali si lastnik kakšne stvari? da
ne
kaj je lastništvo?

V 25 besedah ali manj napiši, zakaj ljubiš J. J. Hoffmana?

ALI SI BIL IN ALI SI SE ČLAN DEMOKRAT-SKE ALI REPUBLIKANSKE STRANKE?

da ne
ne vem

ALI SI BIL IN ALI SI SE ČLAN KATERE-KOLI SKUPINE, KI HOČE VRECI AMERI-SKO VLADO Z NASILJEM ALI KAKSNIM DRUGIM SREDSTVOM? da ne

preteklost prihodnost
posmrtno življenje

Ce nisi, zakaj ne?

podpis datum in kraj

podpis priče

PECAT

rezultat! objavljeni v drugi tribuni

POSLEJ NA TRIBUNO DO 06. 05. 1970

YIPPIE!

Obrazec za prijavo
No. F-U-CKU-2

Ime: _____
Naslov: _____
Ziviš: s starši (ugh) _____; sam _____;
v komuni _____; na cesti _____
Telefon: _____ Ali ti prisluškujejo: da
ne

Ime, ki ga trenutno uporabljaš: _____
Starost: _____ Datum rojstva (če ga sploh imaš) _____ Planet _____

Višina _____ Teža _____ Barva oči _____
Hirzxtxt _____

Dolžina las _____ Dolžina nohta na me-zincu leve noge _____

Spol: moški _____ ženski _____ brez
spola _____ dvospolen _____ drugačen _____

Državljanstvo: ameriško _____ nobeno
drugačno _____ narod Wood-

stocka _____ njihovo _____
Mamillo, ki ga uporabljaš: marihuana _____
hašiš _____ LSD _____ DMT _____

AMT _____ DDIT _____ TDA _____
STP _____ heroin _____ metadrim _____

opi _____ morfij _____ kava _____
aspirin _____ usipavalne tablete _____
meskalin _____ psycobin _____ lepilo _____

smejalni plin _____ THC _____

nobeno _____ drugačno _____
Ce ne jemlješ mamil, obrazloži zakaj? _____

Paranoični index: prečrtaj eno število: 1 2
3 4 5 6 7 8 9 10 YIPPIE!

Index norosti 6 4 2 3 5 19 7 1 8 9! EIPPIE

Prevozno sredstvo: avto _____ avtobus _____
letalo _____ sani _____ majhen

rdeč vagon _____
Koliko je ura? _____

Ce delaš, obrazloži to v detajlih: _____
Izobrazba: osnovna šola _____ gimnazija _____
univerza _____

Zakaj? _____

Posebni talenti: _____
Politično prepričanje: _____
Ali si sodeloval s političnimi organizacijami? _____
S katerimi: _____

Ali si agent: FBI _____ CIA _____
komunistov _____ drugih organizacij _____
vseh organizacij _____

Koliko ti plačajo? _____
Zakaj ti ne plačajo? _____

Ali si nepisemen? da _____ ne _____
huh _____ včasih _____

Si bil kdaj v taborniški organizaciji: da _____
ne _____ sem še vedno _____

Zakaj se hočeš pridružiti naši organizaciji? _____

Kolikoli nam boš plačal, da te bomo pripustili?

Ali znaš izumljati umazane stvari? da _____
ne _____

Ali imaš mravljinčarja? _____

Poročen? da _____ ne _____ včasih _____
celibat _____ kdo to potrebuje _____

Si bil kdaj zaprt? da _____ ne _____
sem policaj _____

Kdaj si zadnjič telekomuniciral? _____

Kam? odgovorjaš na ta vprašanja? _____

Ali si lastnik kakšne stvari? da _____
ne _____ kaj je lastništvo? _____

V 25 besedah ali manj napiši, zakaj ljubiš J. J. Hoffmana?

ALI SI BIL IN ALI SI SE ČLAN DEMOKRAT-SKE ALI REPUBLIKANSKE STRANKE?

da ne
ne vem

ALI SI BIL IN ALI SI SE ČLAN KATERE-KOLI SKUPINE, KI HOČE VRECI AMERI-SKO VLADO Z NASILJEM ALI KAKSNIM DRUGIM SREDSTVOM? da ne

preteklost prihodnost
posmrtno življenje

Ce nisi, zakaj ne?

podpis datum in kraj

podpis priče

PECAT

rezultat! objavljeni v drugi tribuni

POSLEJ NA TRIBUNO DO 06. 05. 1970

S podpisom, ki sem ga po svoji volji dal na današnji dan na ta list papirja, sem spre-jet kot enakopravni in častivreden član Mla-dinske Mednarodne Partije (Youth Internati-onal Party) in svečano prisegam, da bom se-zgal člansko izkaznico ob prvi priložnosti. Prisegam, da ne bom na noben način sledil nobenemu voditelju ali predstojalcem in da se tudi sam ne bom skušal dvigniti kot vo-ditelj nad tovariši.
Če kakorkoli prelomim dane obljube, naj me pri priči zadane strela in potem pomagaj mi Spiro (Agnew).
28. E. Jackson
Chicago, Illinois 60604
tel (312) 427-7773
USA

VAJE ZA APOKA- LIPSO

Ljudje! Bodite prvi v vaši ulici in izkusite ekološko katastrofo.

Zakaj bi čakali do 1980. leta?

Ne pustite, da bi vas prihodnost presenetila. Vadite za apokalipso.

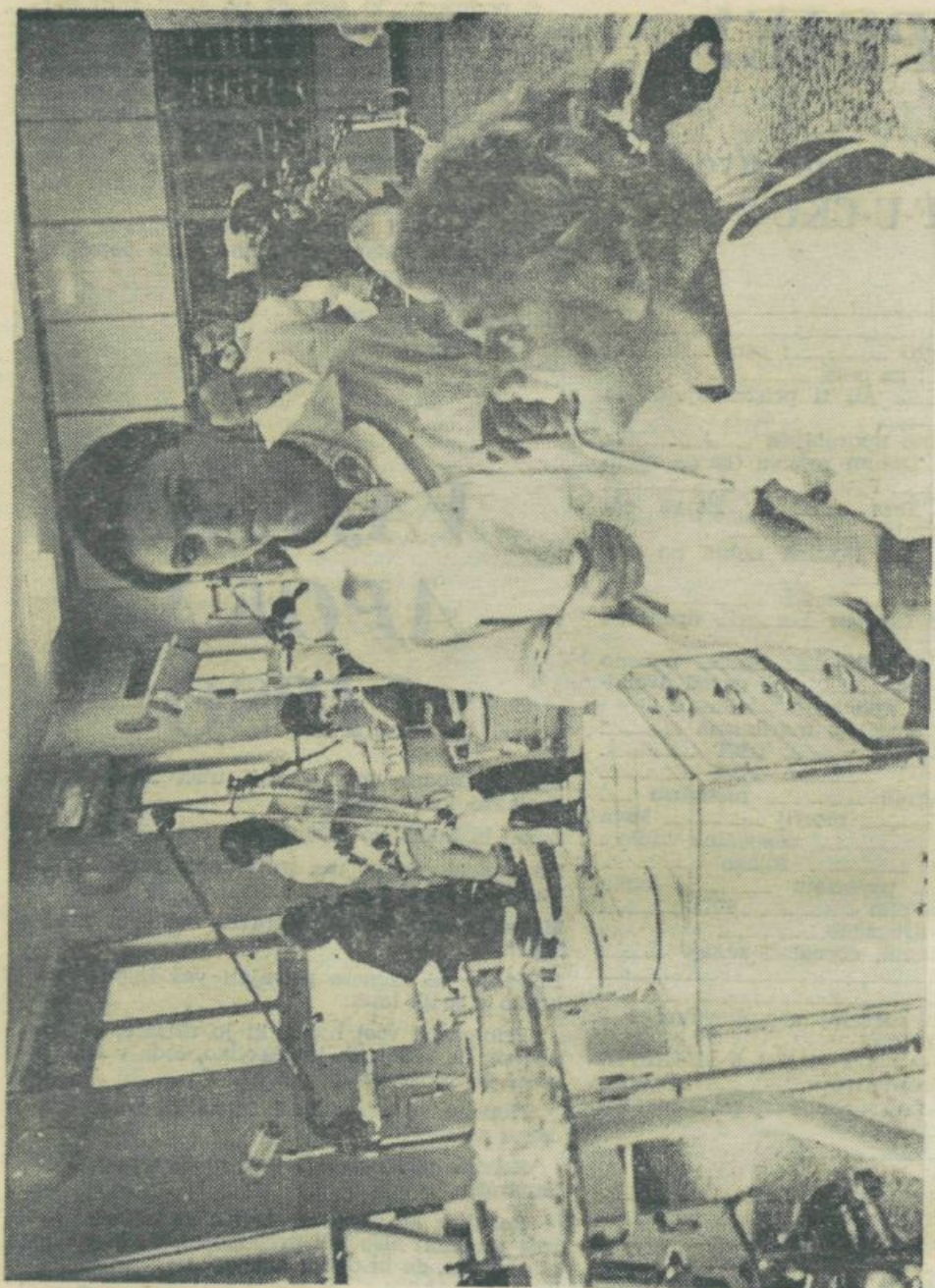
Mi smo vam tukaj pripravili nekoliko pred-logov:

Bolje je, če začnete privajati vaš želedec na hrano v 80-tih letih:

Primešajte vsej hrani, ki jo uživate, pralne praške. Ze sedaj jih je nekoliko, toda v bodoč-nosti jih bo še več.

Naučite se prebavljati travo in druge obi-čajne rastline.

Začnite pitati vašega

V posebno nam je veselje predstaviti novo ime na bojišču popevkarstva, ker hitro se tu lomijo kopja in veter pozabe veje prek grobov mnogih junakov in potihuje rezget besnih vrancev. Ali pa se s tem sprijaznjujemo, smo torej prijazni? Njegovo ime namreč v našem slovu globoko zakorenjeno je: Marko Švabić. To je on. Marko Kraljević. Zakaj potem pesmice? »Načeloma ne objavljam popevk,« nam je v pogovoru prijazno pojasnil. »Te pa objavljam zato, ker je eno mojih načel tudi, da nimam nobenih načel.«

Pa še literarnozgodovinska opazka, ki je ni narekovala uredniška absolutnost, marveč Marko Švabić sam: »pesmice so nastale, preden sem se spoprijaznil z Ivanom Mrakom.«

Marko Švabić - et tu, Brute! JAJČKA

spal bi samo spal

zbudiš se in uvidiš da si se naspal

spal bi samo spal

Ne dotikajte se me. Ker vaš rahel dotik je bolj morilski, kot moja pest, ko se dvigne, da vas pokonča.

danes bi me bolelo pisati

ORnp
WO27

OR np
WO 27

ničesar nisem rekel ker tudi mislil nisem ničesar
zdaj pa vem kako je to bekdlskmndjeu nsjheu tr
empe bsom

mlnmktkj

IDIOTIZEM

": + / + % + + + % - " - " - % - / + ! -
/ -

jojmene
joj

jurič čorček
manager
vis
sinovi
ljubljana
na pošti blok 2
telefon

tamkaj
samotno

razpelo
srebno
v kotu
in
pajek
in
lazar
odrešenik
agfa

potujite sebi vi agresije
začigite sebi kožo
pumpum pićum

mišo švabić sovjet političar 1902
član kpss postaje 1921 te se od 1931 nalazi na
različnih odgovornih partijskih dužnostima
za drugog svjetskog rata član je vojnog savjeta
sjev kavkaskog fronta i načelnik štaba partizan-
skih odreda stavro poljskog kraja, a od marta
1946 na radu u ck
na xviii kongresu izabran je u centralnu revizio-
nu komisiju
1947 postaje sekretar ck kpss 1949-50 ujedno je
i glavni urednik partijskog organa pravda a 1955
izabran je u prezidijum ck kpss

ijghhhhhhhhhhh

aoouuuuuuu

mjať

hoť

manove

čoph

maja

kljub vsemu se ni pojavil aad pred publikumom

vi ste moja avdience

prisrčna

hoť dog

sobaka

tričetrt

moja pesniška moć jenja iz dneva v ponik

ali

bilo je prima

polulati se v hlaće

ko je toplota tekla in močila

ko sem čutil

jebem vam psa izginite že enkrat v svoje pičke

ne ničesar se ne spominjam
česa koristnega
rudi če malo pritisnem se ne morem spomniti
slab spomin torej
tako bi se temu reklo
a četudi marsikako moćno pritisnem
ne pada iz mene dr

če bi šel spat
tesnobe pa na lepem ni več
evropa
sto in sto let
vse je v lepem redu in pripravljeno za požig
to

vendar nečesa nikar pozabiti

DADAISTIČNA IN POSTDADAISTIČNA POEZIJA

Paul Klee

1915
Moja zvezda je vzšla
globoko pod mojimi nogami

kje prebiva pozimi moja lisica?
kje spi moja kača?

KONEC JUNIJA

noč gre tako hitro
tako veliko gleda dar

le eden sam
je blizu
V Jazu teža
majhen kamen.

Bilo je nekoč nekaj
in je vprašalo:
je kaj vredno?

od ne do nobeden
leži — med nobeden eden
od vedno do tja
dobilo je pomen
dokler ni videz
postal resničen.

Hans Arp

MOLITEV

veliki neskončni praznik
se je začel.
mi vsi
smo lesketajoči angeli
postali.
naše oči
so sijoče zvezde.
obrazi
mojih ateističnih prijateljev
se ne dajo
opisati.
videti so
slabo obarvani.
posiljeno začudeni
iz stare navade
bi hoteli
izključiti sočne psovke.
zaman
napihujejo
svoja lica
kajti
aleluja
za druge
uhaja njihovim ustom.

UMPEL LADOR

opravljujev
in učenec
trobentača
von säkingen
pihata z
umpel ladorjem
za stavo

gorje gorje
z ubogim
umpel ladorjem
ki skače

po eni nogi
ker mu je druga noga
odskočila

Umpel Lador
je mnenja
ZAvedno
izginili
rjove
gospod umpel lador

da preveč
skrbimo za stvari

umpel lador pravi:
ljudje
ki preveč
skrbijo za stvari
zakrniijo
dogovor
o stvarih
naredi iz ljudi
nemogočo stvar

kda
kda
kda
bodo
stroji

Hap Criesher

neznano
tretje oko
oko otroka
oko ljubečega
oko umetnika
meslepeče oko
zemlje
človeka
ki ga je vedno znova
vredno odkriti
nisi nas razočaral!
bolj preroški kot
državniški
bolj pobožen kot
duhovnik
(vse vas
brani zaman)
ni slučaj
da oko
zmore
spremeniti
celo svet.
na nebu je
sreča
oči obešene
obletavane
od angelov
toda
ljudstvu so
oslepili obraz
le umetniki so
še svobodni.
še
če tretje
slehernikovo oko
napolnjeno
z močjo
zemlje
z naskokom zavzame
izgubljeni raj
nas
primora
znamenje.

DEPRIVATI- ZACIJA IVANA MRAKA

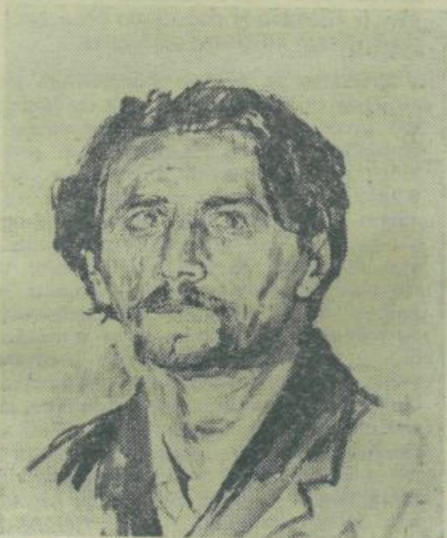
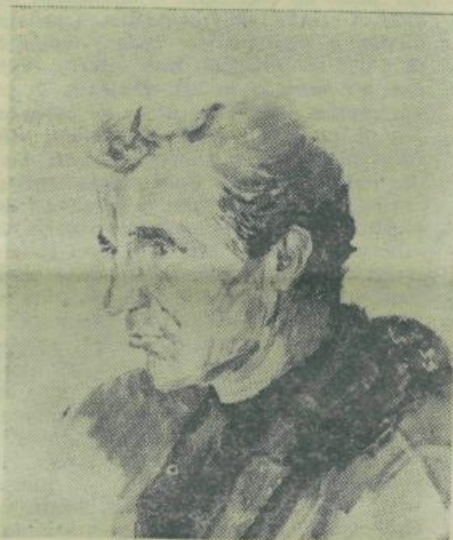

30. marca t. l. je bila ob 20. uri v koncertnem ateljeju Društva slovenskih skladateljev na Trgu francoske revolucije 6 otvorjena razstava del slikarja Franceta Zupeta — Krištofa. Razstava je obsegala in dajala cca 18 Krištofovih del v različnih tehnikah: štiri akvareli, dve olji, ostalo oglje. Besedo pa je k razstavi pospremil slovenski dramatik Ivan Mrak — Nabí.

Na pričujoči strani objavljamo kot povzetek razstave reprodukcije šestih Krištofovih stvaritev; iste so za naš list zanimive toliko, kot vsebinsko reprezentirajo Zupetovo stvarjanje in mogoče sploh njegov dosedanji opus. Zanimivo, kakšna sta stari Josip in Taras. Naše zanimanje žanje tudi akvarelni portret pokojnega Milne Dermote (obrnimo pozornost k lečkovemu levemu ušesu: kroki sodne poškodbe, ki jo je kot smrtno rano leto dni po portretiranju pokojni zadobil v prometni nesreči, se nam radi preroški in magični!). Naš komentar k ostalim trem portretom, ki jih objavljamo ni potreben; trdimo pa, da so objavljene reprodukcije le sence senc originalnih slik, mnenja smo namreč, da so stvaritve skozi medij časopisa črno-bele tiskarske tehnike močno handikapirane. Kdor je videl razstavo, to ve. Omenimo naj v pičlo in suhotno ilustracijo tem barvam: Marjan Monos Stancar gori, Peter Božič ima obraz zapite barve, leček na portretu Mirana ima modre modre modre oči.

Smo mnenja, da umetnik ne sme meti kakega skritega, privatnega življenja, kajti če je resnica, da je to, kar naredi in da svetu, iztrgano iz njegovega srca, tedaj ni pametnega razloga, da bi kaj preostalega svetu skrival in odrekal; skratka, umetnikovo konkretno delo nas ne zanima nič bolj, kot vse ostalo, kar to delo premija in poraja. Tako dajemo bralstvu v last z objavljenimi fotografijami iz Krištofove delavnice (to je stanovanje Ivana Mraka) nekaj umetnikovega življenja tostran njegovega dela. Fotografije jasno kažejo Krištofa pri kakem določenem početju. Jasno kažejo lokal, kjer Krištof dalje počne svoje početje. Ena fotografij kaže, kako je Krištof ravno pri nekem določenem početju, medtem to skozi Ivana Mraka, ki si to početje na nek določen način jemlje prek Krištofove rame v last, isto početje zgubi celó trenutno privatnost. Ivan Mrak vedno gleda Krištofa pri početju. Bralstvo pa s fotografij jemlje vsem trem (še fotografu) njih početje. To je deprivatizacija, kot je to prav. Na eni fotografiji celo sploh ni ne Krištofa in ne Ivana: mačke v gajbici so tudi prebivalci Mrakovega stanovanja, tudi to sodi k vsemu, tudi to je s fotografijo deprivatizirano, da je tu prisotna še neka nova, celo zanimiva dimenzija, ki je pa tu na tem mestu zdajle ne moremo vzemati v kak potančnejši pretres.

Prepričani smo, da stilno s pričujočo lepjenko reprodukcij, fotoreportáž in gornjih vrstic v ustaljeno rutinsko novinarsko reportažo ne nosimo sicer nič novega; važno pa je vsaj skušali revidirati naše odnose do govornih pojmov. In to smo, verjamemo, tudi storili. Enkrat tako, drugič drugače. Pa brez zamere. m. š.

Imena del slikarja Franceta Zupeta-Krištofa, ki jih objavljamo kot reprodukcije:

1. MIHA DERMOTA (akvarel)
2. PETER BOŽIČ (akvarel)
3. MARJAN MONOS STANCAR (akvarel)
4. JOSIP VIDMAR (ogljje)
5. TARAS KERMAUNER (ogljje)
6. MIRAN (olja)

LE V (I)OL DE LA LET TRE

Črka je končana, določena, ena, edinstvena, razločena in oddaljena, razprostranjena oblika. Zaradi fonetičnega priziva sicer indiferentna do drugih črk. Ni serijska, številčna, asociativna, skupinska, delujoča... Individuum prostora in vrste, ki se ne navezuje na nobeno skupino. Brez genealogije, niza. In brez možne zveze, če ne po pooblastilu, po prenosu. Zvižaja. Združuje se zavoljo igre drugega samoizraza. In vse hkrati. Čeprav to »vse« ne vrača drugega kot nedoločene dele, delce, za katere »hkrati« sugerira nekaj predpisanih juxta pozicij, brez polarizacije. Brez generacije?

Ponavljajoča se v svoji končani, določeni, eni, edinstveni... obliki, toliko kot hoče, toda brez procesa, »brez zgodbe«. Brez produkcije, brez transformacije. Najmanj v tem, kolikor se je tiče.

Končana, določena... oblika, ki ne predstavlja ničesar. Zahtevajoča sodelovanje dejanja in stališča, postavlja v neki meri odvisnost enega in drugega. Samovoljno dejanje, brez smisla (sicer od leve na desno, horizontalno), brez namere. Suženjsko. Delujoče za svoje zaslužčenje. Pomozno stališče (do) nobenega pogleda, katerega pomoč je podvržena nikakršnemu nazoru. Odprto od svojega preteklega gibanja. Ki pa bo v svojem ničevem razprtu videlo podobe, misli, misli kot podobe, drame med mislimi — podobami, med temi ali predmeti.

Tako se lahko logocentriem¹ očitno razširi kot soizvršujoč v oblikovanju stališča — ravno tako v glasu in dejanju — z grafizmom (zahodnim), vodeč produkcijo — ali reprodukcijo, predstavitev prividnih pogledov. Okulocentriem. Zbadajoče oko izmišljenih objektov, ki bo zasedlo prizorišče »realnosti« z razlastitvijo vseh »objektov« in jim odvzelo obličje. Slep pogled sili, da zamižimo ob njegovi zatemnitvi. Zaprtosti. Toda poslej je zmožen videti »nevidno«.

Oblika, ki ne predstavlja ničesar, in ki obudi prisotnost svojega predpisovalca, svojega poroka, svojega Drugega, ki ga bo moral znova predstavljati. Prejšnji. Prednji. Kajti pred obrazom ni ničesar. Ali zgoraj? Ali spodaj? Glava ali rep? Spominjajoč na vertikalnost, ki se v tem črkovnem grafizmu uničuje. Obupno ravno, zlekleno, kljub vsem »a«-jem (penis, violina, devica, sin, hči...), tem »cri«-jem (écriture), pognanimi v tek, v vrsto, urejeno, plazeče. Ali povsem na levi ali na desni. Prosilec izvora, termina. Horizontala nikakršne pokrajine. Ali v intimnosti notranjega, v obrobju zunanjega. Neposredno delujoče v vseh votlostih ali kot zagovor votlosti, ki odpira poljubnost celo tega grafema. Vzdrževanje zmede teh nedoločenih votlosti, zaznamovanih brez polarnosti z drugimi votlostmi, ostalih vmesnosti ali votlin (termini po Jacquesu Derridaju). Umišljeno jih nameščujoč. Mašč jih. Te iz artikulacije. To se pravi, te iz topologije »teles«. In še iz ekonomije spekulativne zacije.

V vsakem primeru, drugje, na drugi sceni. Kajti na tej se ne more zgoditi nič več. Brez stališča, brez dejanja, brez glasu, brez postavitve. Toda scena, ustvarjena iz vseh delov po alfabetični ekonomiji. Ki s pretvarjanjem, da se urejajo z enim mahom vsi ekonomski problemi, enkrat za vselej igró presekam. Ki naloži po ekonomiji mrtvecem, vampirom (razvejanim s samo po sebi izraženo naravo, prisotnostjo, izvirom) kot pešcem posrednikom, skrivališčem ogrođjem, predstavnikom, ter jih ustvari iz mrtveca, vampirja, pešca, ogrođja itd. Igrajoč — ? — na prizorišču umetnih scen, v sredini za pogled nepomembnega dekorja, lastne izključitve, z (recimo) koščicami materije in neplastične ob-

like. Poskušajoč se preroditi na tej drugi sceni — umetelni — izgubljeni sceni, presekan, izključeni, zavoljo arbitrarnega izreza grafizma.

Delujoč, brez dvoma. Shiza. Kot jo najdete povsod, ki se izrazi celo v izpovedi. Kot zasnova lastnega prevrata? Nemara le kot vrsta sterilizantnega ponavljanja. Pogrešano dejanje preveč plodovitega. Ki znova zaključí poslednjo predstavo. Vsak je bil povabljen, da se izrazi kot posebna značilnost svojega spreminjanja. Mi smo presekan, presekljivi, razdeljeni, razdeljivi, itd. Toda zarez v delu, v tem grafemu², da ustavi učinkovitost. Drobeč jo, prekinjajoč, rezajoč, kratko na svojo artikulacijo. Pričakujoča to kastracijo kot oživljenje. Vsiljujoča nostalgčna reminiscenca, kjer je njeno delovanje zgubano. Zamišljena, predstavljena, izgovorjena, posnemana, kadar se najmanj izraža³.

Toda tako je. Vprašanje ekonomije. V določenem izseku ali okviru ali uokvirjenju, umetnem, neumestnem, — poslušajte »pregnanca« — ki se bo slikal, usmeril, vzel, cela drama, apolog, fabula, prepovedano (ali v. pisano). Odprtina nekega okvira že od nekdanj potvorjenega, potvorjenega v konstrukciji, (ne) dovoljujoč (drugega kot) lastno razkazovanje. Previdno izven — igre.

Kajti, resnična, ta okvir občutljive črke, v učinku dodatka, tvoreč eno, edinstveno, razločeno, oddaljeno obliko, prazno obliko, temeljno obliko, prostor za projiciranje podob, predstavitev vseh vrst, konceptov, itd., protitok temu pozivu v razpravi drugih, uokvirjanje in (ali z razpravami — ali omrežjem sledov — drugih, ki označujejo in nadznačujejo moje delovanje kot govornika. In še kot delujoč, povzemajoč, ponavljajoč, pišoč, razlikujoč. Razlika, ki se bo skušala uresničiti kljub svojemu grafemskemu skrivališču, preobrazbam. Po klicu ali odpoklicu »nadpisanja«. Poskušajoč izsiliti pregrado, prečnice (abecednega) pisanja. Z igró razprostriranja, rezanja, ograjevanja, nenapisanja, presenečenja ali »nadigre«. Prevrata površin ali obrazov. Zlomna uvrščanja, množenja kotov in razstavljanja arhitektonskega na strani kakršnega (recimo klasičnega) pisanja. Z oklepaji, narekovanji, zgodbami, cepljenji, vrnitvami, naštevanji, itd. Opljevanje ali bolje — raztrositev. Toda ta odpoklic ali klic spotikajočega nadpisanja se lomí na mrtvi, arbitrarini, despotski plošči tega pisanja. Ogrođje, ki nasprotuje svojem procesu, svojemu namenu. Obračajoč ga zavira, nevtralizira. Še vedno. Kljub vsemu. Ustavljaajoč afektacijo razlike, poslej različene, ki šele bo. Mučenje samega sebe v hipostatični negotovosti. Po teh grafemih nastopa prezgodaj, prehitro, z enim samim gibom. Brez ekonomije. In takšna smrt je že od nekdanj bila. Tudi če jo poskušate presenetiti, je zaključek svoje zadušitve, ohromitve, zaslepitve, skopljenja... mrliskega. To je kot prikazen — bodisi duša, bodisi demon — kakor jo znova zaigrate. Kot je že bilo zaigrano v lastni smrtonosni preizkušnji.

In še izrezi, razmejivje prostornin, topografske oznake, ki so posledice grafematičnih sledov, ki tekmujejo z uokvirjanji, topologijami, sceničnimi pripravi, oblikujoč se v križanju stališča in zrcala. Ali stališča kot zrcala. Celo slepa, brez pozrcalene. Črka, ki predlaga ali vsiljuje svoj odnos, svoje ogrođje, svoj okvir; prazna, zapuščena, indiferentna, mrtva, kot nadomestitev — in / ali asepsija — za vso prividno dramo. V nemogoči razliki. Njegovo nadomestovanje, preveč trdovratno drugo, povsem drugo, — brez možne igre istega in drugega — da bi dovolilo, pospešilo, izzvalo najmanjšo premostitev. Nujni pogoj, za katerega se ne more reči, da bi bil zadosten za proces difference. Zahteva asistenco, ravno tako terapevtsko zavetje tej pisavi, ki je teratogenska. Njena postavitev v obliko konvencionalnega, arbitrarnega, za vse, — ravno tako za vsakogar — ki vas ne socializira — bodi rečeno — kot s hibo, skazenostjo in ponovnim izbruhom prikazni, senc, pošasti, vragov.

Nedvomno, fikcija je. Tale na primer. Toda njena artikulacija »fiktivnih« grafemov nas prevrta subtilneje, skrivaj v tem, česar ne nameravate, hočete, želite, hlinite. Ali biti prevaran. Ta grafematična fikcija ustvari ekran za vaše usmeritve, vaše programe. Zameša vaše sledove, vas zapelje v pozabljenje (tukaj je mišljeno zaradi njegove »obstoja«), vas izpriči. In s poročstvom norme, normalnosti, neke »simbolične kastracije«. Torej vas prestavi v druge namišljene krogotoke, v spreplete fikcije. Preprečujoč vso ekonomijo, utaplja jo v psevdo-zrcalih, zadržujoč prostor, predstavnike. Z dodatkom ali vabo tega mamila, katerega sledovi so vidni zahtevajo to stališče itd. Torej ne dajejo ničesar na vpogled. Najsi predstavljajo vaše prikazni, predstave, scene, (takrat se zamračijo. Vzbujaajoč pri bralcu, nedvomno, prikazni, predstave, scene, zavoljo igre razlik in preračunavanja in nadomestovanja, izpričanja, odmiranja, odklonov, odlomka iz pisanja (branja — alfabetičnega).

Gotovo so potrebni ekрани in tudi instrumenti, orodja, ogrođja, celo odpor, za

ponovno vpisovanje sledov, engramov. Toda vi ste že od nekdanj zajeti (ne učim vas ničesar) v blodnjake zrcal, v koprene pojavov ali pojavljanje. Enako razvrstite na nek način (včasih je potreben napor, da se spomnite) očl, roke, usta, spole. Od teh in ostalih. Kot ogrođja, instrumenti, orodja, videti odpor. In še iz vaše želje teh ostalih. Kot aparati, stroji, šahovnice, stave in odpori. Za vse delo nekega nadpisanja za igró razlike. Domneva ponovna zapomnitev, ki bo prišla. Zvito na osi sedanjosti. Ali ni to soočenje — so-o-če-nje — vaših in mojih odporov? Iz vsega gre slutnja vzroka. Da se oddalji grafematična nadčasovnost? Ker ni niti odsotna niti prisotna niti predstavljajoča, temveč prikazujoča se kot taka, je črka neodvisna, različna. Dajajoča vam čas. Pozabljenje časa. Polet časa. Nedokončan čas. V nedoločni-ku?

VMESNOST V IGRI ALI IGRA VMESNOSTI

Bojim se, da se je treba vrniti na fonetično artikulacijo. Zagotova je edino stavo, ker ne predstavlja, kot je znano, ekstreme, od kod začetni, ne namena, zakaj jo vzeti, ne preseka — razen teh, ki se jih uporabljajo, niti ne vstopa, do kamor se je že prišlo, in ne povratka. Brez izhoda.

Ravno takšna je — (ravno takšna je) — artikulacija⁴. Ne pričanja se, niti ne po strani. Vse vključeno je bilo že zdavnaj ovito v svoj razvoj. Kje (se) združijo, kje (postane) združeno, vselej brez moči (po) združiti, ali ponovni združiti. Kje (se) zgane, (se) oklene, (se) oprime ali (se) približa, brez možnosti, da (se) znova zgane, znova oklene, znova oprime ali znova približa. V zavetju, brez ponovitve, v neskončnem procesu. Ne pasivnem, ne aktivnem. Brez glasu, brez pogleda, brez časa. Toda potreben »niti en niti drugi«, preprečujoč njihov izrez in uravnavo. »Vmesnost« v igri, celo brezobčutni, brezprizorni — ali ker brezobčutno in brezprizorno — poslej naklonjenosti intervenciji vsega »vmesnega«, kar hoče in kakor izzove. Jih sklicje ali odpoklicje. Z neopaznim poskusom (skušnjem) ponovitve. S prilagoditvijo, z reprodukcijo. Toda »vmesnost« se v igri ne prilagodi. Brez replike. (Takšna je) smrt in in / ali življenje. Vzrok vse reize, ponovitve, ki se ne ponavlja. Ker je ni. Pogoj vsega podvzetega, vtisnjeno ni nič, kar bi se moglo opaziti. Vendar je motiv opazke. Toda zagata lastnega zaključka. Odtegnjen mu je zmanjšani do bitek. Povzroča ne-skončnost o-pazke. In tako »vmesnosti«. Vseh vrst. Igra skokov (razčetrverjenja) »vmesnosti«, ki se prvič samostojno izrazi v delovanju ponovne zapomnitve. A še vedno ta »vmesnost« in ostale. Med to opazko in ostalimi. »Vmesnost« (pod)pornik(a) in (pre)naš(nja). Med (svojim) označenim in (svojim) zaznamovanim. Med (svojim) izrazom in (svojim) izrazilom. Itd. Vse »vmesnosti«, kot jih je mogoče želeči. Poleg »vmesnosti igre« artikulacije. Ki poganja vse premostitve, nadomestila, razširjenja, intervale... Celo elaboracija metafor ali vseh primerov enakovrednosti. Vendar izmikajoč se transpoziciji. Kažoč se v vsaki rezultanti. Brez predstavitve, brez nadomestil v/s predstavitvijo. Kakršno je pač število ponavljanja. Ali vračanja ali tokov odklonitve.

Zanimivo je, ker je poimenovano »kastracija« in se nanaša nemara na ponašanje prenosa v igri kot ne-predstavno v vmesnosti — brez sedanosti (niti preteklosti niti prihodnosti), brez oblike, brez pojave, brez bitij, brez substance / ti »breza« — ali bolje »niti eden, niti drugi« ali »med« — ne spominjajo na metodologijo, nostalgijo, masko neke razprave, zastopajoč nek določen priziv (uporabo, pomoč) v »negativnem«, za katerega še vedno obstaja želja ali potreba »biti« v »votlini« in / ali želja ali potreba neke predvsem večne sedanosti, predvsem nedokončane oblike, biti, če je le mogoče absolutne, nesnovne substance. Zasegajoč v izvoru ali zaključku območje vsega protislovja, ki mu bolj ustrezajo termini vprašanja in premikanj, / — ki poslej delujejo kot veznik. Za vso artikulacijo ali reartikulacijo.

Toda v procesu jezika, ne samo tega, se bo uveljavil namen, želja po prevladovanju igre vmesnosti, čeprav povzročene z vsemi povezavami, vezaji, asociacijami, skladnostmi, kombinacijami, skupinami, itd. Vigrati se z ravnanjem, pomnožitvijo (in tu so delitve razne operacije in računi), z razširitvijo, intervali, odklonitvami. Dvoumnost v pojavljanju beline ali skoraj snovne tišine. Biti vmes. Vendar, obenem se prične vse delovanje izsekavanja (eventualno tudi rezanja), krojenja, deljenja, prerezanja. Ali ponovnega preseka. Tokrat je vabljenost v interpretaciji, razlagi ali pisavi kot oblika, ki podaja dobre ali celo najboljše oblike.

Postavitev ali prestavitev v obliko. Na podlagi, v beli ali v skoraj snovni tišini. To gotovo premakne igró. V tem obstaja v najboljšem primeru neka druga igra. Omejena, razmejena. V delih različnih vrednosti, vendar definiranih enkrat za vse, — kralj, kraljica, kmet, norec, ... — v močno razdeljenih primerih, kjer so

predstavitve določene (enkrat za vse), specifične, a dajejo pomembne prednosti (postavljene enkrat...). Katerega preračunskega karakter, relativno domnevan — vsekakor z reiteracijo, — razlikuje medigro in uporabo. In zadovoljstvo. Pričakovano. Toda ob priložnosti, brez zlorabe, ki bo mogla služiti pedagogiki v igri vmesnosti. Mnogo bolj kompleksno, jasno. In s tem ni končano. Ker v tem ni nobenega elementa — če si drzne — določenega z določenim načinom. Osnovno, preprosto, se dogodi s fikcijo, ki jo je treba še in še demaskirati, razstaviti. Isto velja za vse okvirne primere, razširitve, intervale. Vedno zashodovani. Enako je z razmestitvijo. Njena pravilnost, stereotipnost, privilegiji so čezvzeti za neštete predelave, odklone, omike, kote, dvojnosti. Transgresija. S verzija. Zgodbe. Če se tvega. Ker »posledice« ni mogoče predvideti. Zavoljo zametnje z drugo igró. Omejeno. Razmejeno. Vmesnost se ne preda ponavljanju, reiteraciji. Lahko se reče, da se ne skuša prilagoditi, z reprodukcijo ali ponovitvijo na primer; bolj ko se zaplete v igró, bolj se ji preda. Več se vlagava v igró. Več (se) pridobi, (se) pomnoži. Z vsemi možnostmi. Brez zmanjšanja. Mnanj se pomeša s kakšno drugo igró.

To, kar nas poveda, zavede v igró, po pritiskom, z goljufijo v igró vmesnosti, in nesreča. Celo potrjeno je bilo, da je potrebno vse to »samo po sebi« — ali razumete? — v svojem razvoju, svojem delovanju. S strahom, dia izgubi, da (se) izgubi, da je (izgubljen)? Z željo po obvladovanju, po določevanju, predstavljanju. In / ali s pozabo, da vsa ekonomija izhaja iz odmeva imen.

Na kratko, goljufalo se je. Ločilo se je — in ne samo resnično ponovno ločilo kajti vmesnost ne »obstoja« v ločitvi — tako imenovanih fiksiiranih »enotnosti« enkrat za vselej. S katerimi je bila ustvarjena neskončnost drugih enotnosti. In intervalov, razširjanj, zablod, itd. Prav gotovo. Vendar izhajajoč iz teh tukaj. Določeni. In v te enotnosti se je nameravalo oviti vmesnost kot v okvir, vrsto. Da bi se z njimi igralo. Utopija, ki jo podpira »neko« ponavljanje (v vsej nemogoči krutosti), in vede nekaj in celo edinstveno. Fikcija, ki jo je podpirala zaplenitev nezmanjšljivega ostaja — (vmesnost in njene razmestitve) — vaba vsega ponavljanja, ki hoče biti takšno, z videzom replike, ponovitve odgovarjajočega. Znak — tukaj ni o-znaka, ko se je uporabljala — se prikaže v črni, ki se loči od črnega. Namenjeno obstoj.

Nedvomno ste prepoznali fonem, to zaplajeno definirano ogrođje kot »neka« celo »edinstveno« z »nekim« ponavljanjem. Omrežje, ki jih sprejme »med« vrste artikulacije. Ta zvižaja, goljufija, že od nekdanj uporabljena, je bila nam v pomoč možna s pomočjo in ne z nadomestilom črke. Ena, edinstvena, razločena, oddaljena, neodvisna oblika... Določeno predstavljajo fikcijo, ki podpira fiktivni fenomen. Ali arbitrarno arbitarnost arbitrarnega fonema.

Privilegij tega domnevnega — in prvi domnevnega — ponavljanja, katerega valjivost se ne more obdržati za vselej brez soudeležbe alfabetičnega pisanja, to je za ustavilo igró vmesnosti. Presek vmesnosti v igri.⁵

Tu se odreši vseh ogrođij, zank, niti. Vendar po vsiljevanju privilegirane preseka ali shize, ki ravno tako nasprotuje učinku svojih premostitev, izrazov razširjanj, intervalov, zablod itd. Svojega delovanja, povezav, združitve asociacij, sklopov, kombinacij, skupin itd.

Dejansko obstaja neka (bistvenost) vmesnosti naše analitičnosti, dovzetna za vse vrste analiz psihoanalitikov. Zgodovina ska neumnost. Stavimo, da se to zgod vsakič, ko se goljufa — ali je potrebno ko se namerava — igró vmesnosti. Nadeščajoč neko drugo igró.

Prevedla N. Golob

¹ zgodovinsko je verjam na založitev pisanega jezika. Logos, logika se moreta definirati le s prekoračevanjem črkovnega grafizma.

² Ne ta, po sili, v igri procesa nekega »nadpisanja« niti pisanja (cf. Derridajev tekst). Črka »a« grafem ne moreta biti zamešana.

³ Tako bi se Freudova razprava mogla me drugim razlagati kot enciklopedični »dodatek« učinku dodatka v podvojitvi podleganja abecednemu redu.

⁴ In ne samo fonetična. Sleparsko privilegirana.

⁵ Zgodovina tišine o pisavi se je pomešala drugo, ki vsiljuje svoj abecedni aparat. Da jo »zgodovina odklonila«, si je moč razlagati kot »akcijo na odklonitev«, ki je odgovor izključitve obliki črkovne pisave.

OB VPRAŠANJU IDEOLOGIJE

Te sestavek je del diskusije z bohinjskega seminarja o vprašanju ideologije. Zakaj ima značaj govornega prispevka in odgovarja na nekatere teze, ki so se pojavile v diskusiji.

Mislim, da vprašanje pojma ideologije ni samo semantično. Ne dá se kar preprosto reči, da je Marx pojmoval ideologijo v glavnem negativno, vendar se je marksistični tradiciji uveljavil tudi pozitiven pomen tudi v naši praksi, in sicer kot teoretska zavest delavskega razreda in njegove partije.

Zakaj je bilo sploh potrebno vnašati pojem ideologije v pozitivno marksistično terminologijo?

Zakaj se je prvotno negativen pomen besede spremenil v pozitivnega?

Če gledamo dejansko zgodovino ideologije v zgodovini delavskega gibanja, pazimo neizpodbitno, da je imela v glavnem negativno vlogo, kljub pozitivni deklaraciji, torej je bila ideologija v pravem marxovem pomenu besede.

Kajti v glavnem je skrbela za potrjevanje psevdoenotnosti »stranke« v sebi in z ljudstvom (v ZSSR ipd.) oziroma delavskim razredom (v socialistični demokraciji).

Ta enotnost se je največkrat deklarirala in se spostavljala v revolucionarni akciji in kritičnem mišljenju. Ker bi moralo revolucionarno gibanje skrbeti tudi za razvijanje politične zavesti in revolucionarnega gibanja, bi mogla le prek večno nove kritične osvetlitve zgodovinskega položaja in odnosa partija-delavski razred oziroma partija-ljudstvo prihajati do resnične enotnosti v mišljenju in dejanju.

Ker pa tega ni bilo (namreč tega osvetljevanja), je bilo potrebno deklariranje enotnosti. To je bila lažna enotnost in dejansko napačna slika realnosti. Ravno zato je tudi ideologija v negativnem smislu nujna v tako deformiranem revolucionarnem gibanju. Toda opažamo lahko, da so ideologi vedno imeli nekaj slabe vesti ob uporabi tega izraza in so vedno nova poskušali uveljaviti ta pojem kot pozitiven. Vendar jih je sam način njihovega mišljenja silil k »pravilni« uporabi tega izraza.

Zato moramo dati komunistom in sploh sem revolucionarno mislečim ljudem možnost za to, da postanejo kritično misleči ljudje. To je naloga filozofov, sociologov itd. Vprašamo se lahko tudi, kakšno ideologijo hočemo. Ali naj bo to ideologija zgolj Zveze komunistov, delavskega razreda ali cele samoupravne družbe? Ali sploh moremo to ločiti? Mislim, da ne. Komunisti ne moremo biti samo za tem, da ustanovimo kakšno svojo ideologijo, temveč zavest, ki bo nekaj omenila vsem za socializem zainteresiranih ljudi pri nas. Sicer lahko pademo na nivo stranke, ki vsiljuje svoj nazor ružbi kot obvezujočo, pa če še tako zadržujemo nasprotno. Vedeti je treba, da je ogromno komunistov izven ZK in da ZK niso vsi komunisti. Torej mora naša zavest zajeti vse potencialne komuniste. Le-ti morajo to teorijo imeti tudi za svojo, šele potem bo to teorija vseh revolucionarnih sil v naši družbi. To je sedaj ideal, ki ni nikoli čisto uresničljiv. Likoli ne bodo vsi komunisti pristajali na vse celo na glavne teze kakšne ideologije ne. Pač pa morajo v njej najti nekaj svojega, nekaj, kar bo tvorilo eno od ključnih opor v njihovem mišljenju in dejanju. Tu se postavlja vprašanje po rokih zaostajanja teoretične zavesti komunistov. Kako to, da v dvajsetih letih nismo mogli dvigniti teoretske zavesti komunistov niti za ped? Ali mogoče samo zato, ker komunisti zanj niso imeli interesa, torej, da v dosedanj »ideologiji« niso našli česa zase? Zakaj, če bi našli, bi jih tudi visok teoretski nivo ne odganil od proučevanja teorije (ideologije). Govorijo večine komunistov pri vprašanju, kaj ne berejo in študirajo, češ da je se preveč visoko pisano, najbrž kaže na

nekaj drugega, kot neposredno pove. Menim ravno na ta neinteres komunistov in delavskega razreda za teorijo oz., kakor jo imenujemo, ideologijo.

Kako naj torej prevladamo to zaostajanje teorije za stvarnostjo? Ali nemara tako, da bo teorija pojasnjevala in pojasnila »stvarnost«, ki jo je prehitela? Ali ne vodi to k faktografiji? Teorija mora predvsem kazati na možnost novih alienacij in njih preseganja in vedno novo poglobljanje fundamentov kritične teorije — marksizma. Vedno znova mora kazati na predpostavke našega mišljenja in delovanja (v smislu Nemske ideologije). Razvijanje teoretske kulture mora biti danes v procesu oddaljitve komunistov od oblasti ter v usmeritvi v vodilno vlogo v družbi ena glavnih nalog ZK. Od tega, ali bomo to kulturo razvili, je odvisno, ali bo ZK sploh še eksistirala ali pa (v najboljšem primeru) — zgolj funkcionalna.

Analizirati bi bilo treba tudi razne ideologeme, ki se jih v glavnem ne zavedamo, a so pri nas še kako prisotni. Recimo:

1. Ideologem zagotavljanja in neproblematičnega optimizma.

2. Ideologem dovršenega (ali dovršujočega se sveta) — kar pomeni ukinjanje zgodovine na tak ali drugačen način, kar pelje končno v ukinitev človeka. Tedaj preostanejo samo še dejstva, strukture, moči, gola igra itd.

3. Ideologem popolne preračunljivosti sveta in popolne manipulativnosti, kar eni obžalujejo in kličejo bit, drugi pa se gredo »futurolgijo«.

4. Ideologem znanstvenosti (kar po-

meni npr. nekritično sprejemanje določenih mnenj, če so le podprta s statistiko in izračuni IBM-a), kar je tehnokratska ideologija. Tu se pojavlja znanost, vzeta kot popoln pozitív in neproblematična. Itd. itd.

Menim, da ideologije v negativnem pomenu sploh ne umirajo, ampak se pojavljajo nove. Te pa se nam vsiljujejo predvsem kot še neizdelani ideologemi in so mogoče zato še bolj nevarne. Veliko je bilo kritiziran stavek: Stopnja dezideologizacije = stopnja demokratizacije. Menim, da ni lažen, ampak zgolj polresnica. Resnična dezideologizacija je dezalienizacija in pelje k resnični demokratizaciji. Torej, če je stavek mišljen kot izraz procesa. Toda, če je izrečen kot apodiktična resnica in kot enačba, pomeni ideologizacijo. Sploh pa v zaprtem svetu, kakršen je še naš, ni možna popolna dezideologizacija. Ideologije kot vseobsežni sistemi, ki pojasnjujejo totaliteto navidez brez praznin, niso več možne, pač pa so možne ideologizacije posameznih kosov stvarnosti in posameznih dogajanj. Tako lahko pridemo v absurdno situacijo, da padamo v več ideologij hkrati, za vsak del stvarnosti svojo. Tako se vsaj vulgarno (kar je pri nas navadno) pojmuje pluraliteta mnenj. To pomeni, da se določeno dogajanje pojavi kot edino odločujoče (dovršujoče) in sveto. Zato hočejo te ideologeme etablirati — ufunkcionalizirati in iz tega napraviti sistem vednosti, ki bi obvladoval družbeno dogajanje.

Menim, da je ravno v etaliranju kakšne teorije nevarnost, da postane ta teorija ideologija (v negativnem pomenu).

Andrej Ulč

O METODAH POLITIZACIJE

V splošni krizi delovanja osnovnih organizacij ZK na ljubljanskih visokošolskih zavodih se je vendarle začelo nekaj premikati. Vzrokov ni treba iskati le v zunanjih dejavnikih, še manj pa to prebujanje razlagati z usmerjenostjo celotne organizacije v aktiviranje svojih članov, ko gre samo za večjo ali manjšo mero strankarskih principov. Gre torej za proces, ki izhaja iz značaja organizacije. Vendar pa je to širše gibanje, v katerem naj bi bila Zveza komunistov osrednja smer, ki pa ne more in tudi ne sme biti edina.

Visoka šola in univerza naj bi s svojo znanstveno in pedagoško dejavnostjo sodelovala v procesu prevrednotenja odnosa do znanja, pa naj gre za tako imenovani »laični« odnos ali pa čisto tehnokratski, ki ga uvaža preživela struktura mojstrskega kadra s svojim posebnim položajem v proizvodnem procesu. To pa zahteva od visokošolskega študija, da se iz sedanjega produkcije kadrov za tržišče — to pa ni krivda, če že moramo tako reči, samo institucije, ampak v dobronji meri tudi »trga« — preusmeri v ustvarjalni proces, ki zagotavlja posameznikom optimum, če že ne maksimum znanja. Student v položaju objekta je najzanesljivejši znamenje, da se samoupravljanje ne uveljavlja dovolj. V pomanjkanju individualnega dela s študenti se že v študijskem procesu pojavlja omalovaževanje znanja. Student se znajde v položaju, ko je soočen z množico znanj, ki so zanj čisto enakovredne nevarnosti za opravljanje normalne poti od vpisa do diplome. V tej ravnodušnosti izgubi učinkovitost vsak, še tako lepo zasnovan učni program. Od tod že ni daleč od splošnega razvrednotenja znanja in družbenega položaja, ki iz njega izhaja. Univerza in visoka šola se res ne more pohvaliti, da pri tem nima nobene krivde. Z diplomom, ki je formalno priznanje izobrazbe, je omogočala višjo raven odločevalne moči. Tako kot znanje ne vodi nujno do svobodnega subjekta, ki brez vpliva družbenega položaja ali vloge usmerja svoje odločitve, tako je tudi neznanje v takem položaju ovira razvoja. Kompromisa med znanjem in družbenim položajem ni, saj je rešitev tega vprašanja veliko širša. Gre za učinkovito družbeno kontrolo nad posameznikom (za odgovornost), predvsem nad rezultati njegovega dela. Tu pa se spet srečujemo z demokratizacijo odnosov, s samoupravljanjem, ki pa brez ustreznih kulturne stopnje ne more uspevati. Ne moremo trditi, da odnosi v pro-

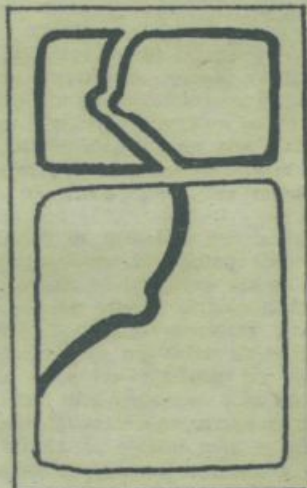
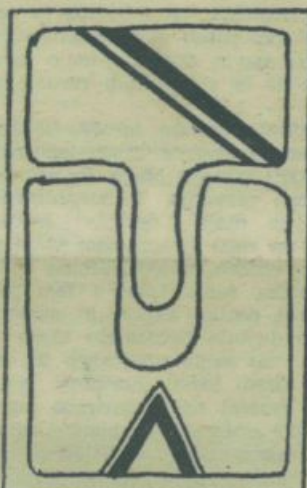
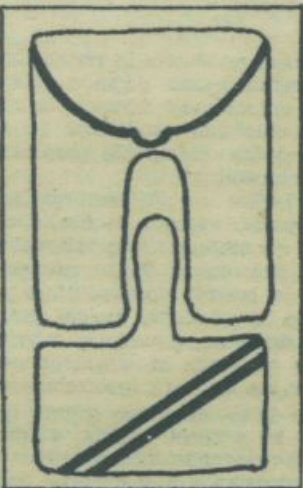
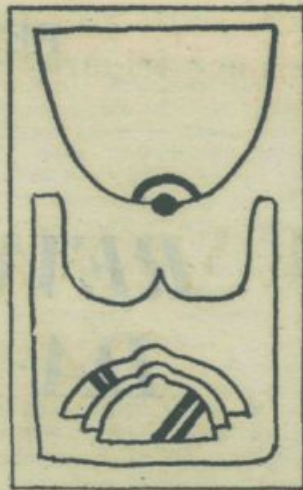
izvodnji presegajo razvoj proizvodnih sil, ker so proizvodni odnosi samo dejanski odnosi, so samo tisti, ki so resnični. Da se nekje uveljavijo v razvitejši obliki, je odvisno le od proizvodnih sil, taki pa so kot ideal v manj razviti osnovi povsem neresnični.

Pri tem je omenjena kultura, vendar ne kot eksponent oblasti, ki bi si hotela z njo zgraditi enoten politični sistem in zagotovilo najmanjše mere konfliktnosti, da bi si preko nje zgradila trden establishment. Kultura se ne kaže v višini dotacij, ki jih je družba pripravljena dati za tako imenovane elitne institucije, za kulturo, ki ji kulturnost ni mogoče oporekati, ne more pa obstajati brez kulturne osnove. Množična kultura — ne v slabem pomenu besede, ta izhaja iz poenostavljanja povezave med njeno proizvodnjo in potrošnjo — je prvi pogoj za konstituiranje nacionalne znanosti, ki se vključuje v mednarodno delitev dela.

Iz vsega sledi, da je treba revolucionirati tipično blagovne proizvodne odnose na naših študijskih zavodih, seveda ne v tem smislu, da bi izgubili proporcionalnost. Ta kvantitativna stran spremembe se mora kazati v planiranju kadrov, v bistvu pa je racionalizacija. Močan argument za racionalizacijo je v dejstvu, da so stroški, ki so ne glede na velikost in ekonomsko moč naroda do določene meje nespremenljivi, lahko za Slovenijo, velika obremenitev. Prestrukturiranje in prožna kadrovska politika se naj ne bi ustavljala ob predsodkih »čistokrvnih« Slovencev, ki jih lahko prepriča samo moč dejstev. Ekonomika nam daje priložnost, da počasi začnemo razbijati pretirano zaprtost in nezaupanje.

Velika nevarnost za razvoj demokratičnega sistema kulturnih institucij je aktivizem, ki se večkrat kaže v delu študentskih osnovnih organizacijah ZK. Avtomatično izločanje vpliva politične osnove je odtujitev odločanja, v osnovi pa se more zadovoljiti samo s površnostjo. Tako površnost se kaže v odnosih do Tribune, študentskega radia, ko so mnogi prepričani, da je trenutna svoboda le prehodna in da se dá v zaostrenem položaju taki aktivnosti prerezati krila. V takih metodah »neposredne politizacije« se sicer kaže neka neustaljena resnost. Moč ZK ni v partikularizaciji njenega vpliva in vloge, ampak v splošnem obseganju in usmerjevanju ustvarjalnih in naprednih delov študentske populacije.

Marian Pungartnik

REVOLUCIJA DA ALI NE?

Problem revolucije in revolucionarnega me vznemirja, kar pomnim. Pomembno je, ker določa moje ravnanje in mojo akcijo v določenih okoliščinah in zato ni tukaj možna nikakršna posplošitev ali pa kakršnokoli pravilo.

Na pojem revolucionarnega je vezan vedno pojem svobode in nikoli in nikjer drugje ne nastopata oba tako nerazdružno kot prav tukaj. Vsaka revolucionarna akcija je zmeraj opredeljena s pojmom svobode, osvoboditve, pa naj gre za negacijo družbene konvencije, tabujev, razbijanje neravnih in zastarelih socialnih okvirov, da, celo za mojo osebno svobodo.

Zato se mi zdi nujno najprej opredeliti, kaj mi pomeni svoboda, v imenu katere je naravnano sleherni moje revolucionarno dejanje in dejavnost.

Prvi pogoj, da ima moje revolucionarno dejanje svoj učinek, je, da spoznam stvarne meje te svobode v konkretno določenih pogojih in okoliščinah. Brez tega spoznavanja je moja revolucionarna akcija asocijalna pa naj ima še tak revolucionaren videz. Stvarne okoliščine določajo ta okvir, določajo mejo možnosti te svobode in s tem tudi revolucionarne akcije.

Vprašanje nastaja seveda, koliko sem sposoben te stvarne okvire spoznati, torej odkriti stvaren obseg in učinek tega in takega ravnanja. V nasprotnem primeru je moje dejanje nekontrolirana divja rast, ki spremeni sama po sebi svoj namen, svojo vsebino in funkcijo zanika sama sebe, s tem pa tudi mene kot nosilca akcije, in namesto da bi tako dejanje osvobodilo mene in sočloveka, nas samo zasužnjuje in neusmiljeno podredi logiki inertnosti; posledica tega je zmeraj zastruktuirana dialektika brez večje možnosti osvoboditve izpod nje. To je zakonit krog, v katerem se radikalna levica avtomatično spremeni v radikalno desnico. Obe se nahajata na oboju istega kroga.

Sicer pa menim, da nam bo bolj v korist, če poskusimo to razmišljanje usmeriti v našemu konkretnemu slučaju in zdaj v našim konkretnim izkušnjam.

Prvo kar se mi zdi najvažnejše, je to, da moramo najprej spregovoriti o tem, da ima pri nas tradicionalno mišljenje tak obseg, ko to mišljenje obvladuje tudi pojem in vsebino revolucionarne akcije. Torej posodobiti je potrebno najprej ta pojem, potem šele lahko govorimo o čem drugem.

Tudi na tem področju so pojmi spremenili svoj pomen in vsebino. Slovenci pa kot vedno capljamo še zmeraj v tradicionalnih okvirih in zato nas še zmeraj obvladuje zastarela shema in predstava revolucije. Ta predstava se v ničemer ne razlikuje od predstav evropske klasične levice in zato je nemalokrat naša revolucionarna akcija neučinkovita, dogaja se celo da je njen učinek utrjevanje tradicionalnih struktur namesto njihovega spreminjanja.

Ta tradicionalna predstava izgleda nekako takole: zaradi nezadostnosti družbenih institucij in mehanizmov praviloma zmeraj in povsod negiramo te institucije in organizme v celoti. Te institucije in organizme zaobjamemo s teorijo totalne in globalne kritike. Ker nobena institucija tega ne prenese, reagira tako, da vsako tako kritiko tudi v celoti zavrne kot docela neutemeljeno in zato tudi nosilce take totalne kritike v celoti izloči (ali vsaj poskuša izločiti) iz vseh družbenih organizmov in institucij.

»Revolucionarno« dejanje se spremeni v frontalen spopad, v katerem se spopadeta dve med seboj izključujoči si sili. Spopad torej ni več vsebinski, temveč preide na teren moči in oblasti. Iz tega seveda sledi, da mora torej vsak tradicionalni slovenski revolucionar tvegati absoluten spopad s politiko, oblastjo, kajti politika ima svoje vzrode v vseh družbenih institucijah. To je seveda popolnoma naravno, kajti nepolitičnega prostora ni niti v slaščičarni, če sem slaščičarski vajenec, niti v otroškem vrtcu. Če tega ne storim, ni moje dejanje revolucionarno

in sem malomeščan, zapčekar ali kvečjemu taktizer in slalomist.

Ta izkušnja se je v mojem človeškem ravnanju tolikokrat ponovila, da je nisem mogel več jemati resno. Postala je groteskno komična.

Posledica tega pa je, da tudi vsaka institucija na sleherni moje revolucionarno dejanje (npr. poskus komunikacije z institucijo s kritičnim dialogom ne pa s frontalnim napadom) odgovarja na šablonsko tradicionalen način, in to tako, da me zavrne v celoti in apriorno, kajti že sleherni poskus kritičnega (seveda ustvarjalnega in ne nihilističnega) dialoga ima za napad v celoti in tudi temu primerno ravna, to se pravi, da me ekskomunicira. In tako velikokrat sploh ni mogoče iz tega začaranega tradicionalnega okvira.

Velikokrat so se vsi moji poskusi v tej smeri pokazali jalovi, saj so mi venomer očitali in me sumili, da imam nekaj za bregom, kar zaradi taktike ne prinese na dan. Kakor rečeno, so taki poskusi velikokrat ostali jalovi predvsem zaradi tega, ker naše javno mnenje je zmeraj obvladuje moralistična dilema konformizma in nekonformizma, absolutne svobode in absolutne nesvobode itd. Posledica tega je zdaj že skoraj utrjeno mnenje, da je sleherni revolucionarna aktivnost absurdna. V prej omenjenem okviru je, toda s poudarkom, da to ni nikakršna revolucionarna akcija, kajti njen učinek je enak ekstremnemu desničarskemu dejanju.

Če vzamemo primer, ki ga danes lahko opazujemo na vseh koncih in krajih — spolnost. Razbijanje tabuja spolnosti je brez dvoma revolucionarna akcija, toda če na to akcijo vzememo tradicionalno predstavo pojma svobode, torej popolno svobodo v spolnosti, ki nima nikakršnega konkretnega okvira možnosti, ki ga določa sedanja situacija in zgodovinsko izkustvo je taka popolna svoba spolnosti asocijalna. Njen učinek je nasproten svojemu namenu. Namesto da bi glede na dejanske socialne potrebe današnjega človeka razširila nesocialen okvir tradicionalne spolne nesvobode, to ozko sicer odpravi vendar, ker ne spozna okvirov in mej konkretnih človeških potreb in nujnosti (spolnost je vendar obževanje človeka z človekom, ne pa z absolutno svobodo), postanejo taka razmerja anarhična in zanikovalska. Da ne bo nesporazumov, si lahko prav na tem primeru ogledamo ta proces. Če vezem na spolnost pojem popolne svobode, upoštevam samo svoje neomejene potrebe, s tem pa zanikam potrebe sočloveka. S tem dejansko izključim svojega partnerja. In če to postane splošno pravilo, vsi med seboj izključujemo potrebe drug drugega in že spet preidemo na področje moči in oblasti, kar dejansko pomeni tukaj posilstvo. Da pa je posilstvo nihilistično, ne pa spolni akt, mi najbrž ni potrebno posebej poudarjati. Posebej mi pa najbrž tudi ni treba poudarjati da v tem primeru ko enkrat postane taka praksa splošno veljavno pravilo, postane potreba po kakršnihkoli okvirih tako velika, da se človek navezuje na sorisani tudi s še tako ozkim okvirom, kot nam ga je nudila prejšnja, tradicionalna samo da je vsaj do neke mere socialen ali kratkoročno boljše le samo neustrezna tradicija kot ne nič. Ta proces smo lahko opazili tudi na drugih področjih kjer se je pojavljalo podobna svoboda kot ideologija pri sleherni aktivnosti izkustva za nesocialno in nihilizem.

Glede na okoliščine, ki jih opazujemo tukaj in zdaj sam pravičnim do te vrste delovanja bi bilo hitro revolucionarno in vseh ohranjenih družbenih institucij in mehanizmov, razlikujeta. Zato imam nujno pravi mnenje, da v tej razpravi. Skrajnih okoliščin in okoliščin ne morem spregledati, če sam priznam, prav tako ne morem spregledati neopracovane družbi in njihovih potreb (hiti v Amerikah) moje aktivnosti za vse neuporabno, in kar je za vse ne, ohranimo, da tudi za mene, saj nimam ničesar na razpolago, kjer bi lahko preverjal realiteto mojega dejanja. V samem sebi

je ne morem. Prav tako pa je moja akcija navsezadnje namišljena, ker ne razpolagam s stvarnimi sredstvi, ki bi lahko učinkovala, pa naj gre za ideološki arzenal (teorija, ki je njen izvor izven prakse, je namišljen projekt) ali pa za materialen. Moja teorija se spremeni v domisljico in tako lahko rišem samo parole na zid ali pa se preteparam z miličniki in jim, kot se je dogodilo pri nas pred leti na pustni torek, ukradem kakšen del uniforme, npr. kapo.

To so stvarne posledice te klasične predstave o revolucionarni akciji. Slovenci imamo za take deformacije še specialne pogoje, ker smo pretirano majhen narod. Zaradi tega, ker smo pomanjšana nacionalno socialna skupnost, se te predstave trdovratno ohranjajo. Zaradi tega, ker smo majhen narod, so bile domala vse naše družbene institucije v preteklosti v rokah tujcev in je bilo tako seveda nemogoče, da bi bila politika na našem ozemlju v interesu katerekoli naše socialne grupe, bodisi kmeta, obrtnika, trgovca, temveč je delovala zmeraj za potrebe močnejšega Nemca ali Italijana. Slovenec je torej odklanjal politiko apriori, ker je imela zmeraj in povsod nam nasprotujoče učinke. Oblast torej ni bila naša in zato nam je še danes v krvi apolitičnost in nedržavnost, ki smo jo vselej z materinim mlekom. In žal, še danes odklanjamo velikokrat politiko apriori, ker smo pozabili, da je nastala že s tem, da so naši ljudje ki so zrasli iz naših razmer in naših potreb (ne nemških ali italijanskih) prevzeli leta 1945 oblast (kvalitativna sprememba), svoj odnos do politike moramo nujno spremeniti, do politike in do nosilcev te politike. Ne sme biti apriorien, kot je bil. Zakaj, smo videli. Pri tem moram uvideti predvsem dejstvo, da mora politika upoštevati različnost interesov, ki so v naši družbi. In tako je tudi naša politika kot vsaka druga podvržena temu, da ni zmeraj v skladu z mnogimi interesi in se mi torej ne zdi zmeraj pravilna. Politika pa mora biti seveda dostopna kritičnemu dialogu. Če to različnost interesov, ki jih politika mora vsklajevati, če hoče to funkcijo imeti, upoštevam, odpade negativen odnos do politike; torej politika ni samo dobra in ne samo slaba, temveč je res politika. Toda samo v tem in takem primeru je to tudi naša oblast in naša politika, ki se začneja v slaščičarni in konča na izvršnem svetu. V tem primeru pa so to stvari in dejstva, ki s tem in takim spoznanjem določajo meje in okvire in konkretne meje revolucionarne akcije in moje svobode. Sedanje okoliščine določajo okvir mojih možnosti, ki pa so kvalitativno drugačne kot takrat, ko je politika bila izključno sredstvo eksploatacije mene kot človeka in seveda Splota. Torej je moja dejavnost in moj družbeni angažma, denimo revolucionarna akcija, stvarna samo v tem možnem okviru. S tem pa seveda ne more biti absolutno determinirajoče. Ta danost in obstoječe ni niti dobro niti slabo, temveč je tako kakršno je. In le kadar moja revolucionarna akcija izhaja iz te danosti, ki ni opredeljena po nikakršnem moralnem apriorizmu o njej sami temveč po njej, taki, kakršna je (seveda ne more biti absolutno determinirana po njej), to se pravi, da to danost opravlja, jo izpolnjuje, širi njene preozke in neorganske meje potreb, je revolucionarna akcija. Ta okvir mi torej določajo take okoliščine, kakršne spoznavam. To ni nikakršno taktizerstvo niti slalom, kar mi bodo prav gotovo in zelo hitro naprtili ultra levičarji. Gre torej za spoznavanje obstoječega in okoliščin. Če me bodo prav taki ultralevičarji (mimogrede obremenjeni s predstavo o kakršnem koli absolutu, tokrat s predstavo o popolni svobodi) prepričali, da so dane okoliščine in vse obstoječe take kot je bilo pred II. svetovno vojno, potem imajo seveda oni prav, potem je pojem absolutne svobode uporaben, ker je obstoječe v takem stanju, da ga je treba inčiti v njegovem temelju (družbeni mehanizem in institucije). Toda v tem primeru je tukaj samc en recept za ultra radikalno levico, in to je: Začeti je treba z ilegalno akcijo (kot npr. partija pred vojo) in ustanoviti vojaški gverilski štab na primer na Krimu, seveda z boljšim socialnim (ne asocijalnim) programom kot ga imamo na razpolago zdaj, in seveda tudi z vsoto potrebno strategijo za uresničenje takega boljšega socialnega (ne asocijalnega!) programa. Zaenkrat me ti ultra levičarji ne morejo prepričati o tem, da bi bile pri nas okoliščine take, in na sumu jih imam, in mislim, da upravičeno, da je njihova aktivnost vse prej kot revolucionarna, da je namišljena, ne dosledno narcistično moralno sprenevanje. Kadar pa je to zavestno, je to nedomišljena (glede na posledice) demagogija, ker lovi sloj ljudi, ki je ujet v te tradicionalne predstave o revolucionarnosti, politiki, nacionalnosti in naših družbenih institucijah. Ni slučaj torej, da so njihova politična in demagoška sredstva tradicionalna in tako sodi v to ideološko ropotarnico pojem take vaze zaprte nacionalnosti in svete vojne za tako neskončno ogroženo nacionalnost. Sicer pa tvegam, da me bojo te konzervativne socialne strukture obsodile za političnega re-

negata, ki se je prelevil iz perspektiv — vaškega revolucionarja v apologeta režima, ko bom rekel kar bobu bob.

Pisatelj Ivan Potrč je v Naših razgledih napisal sestavek, v katerem polemizira z Borisom Pahorjem. Od Borisa Pahorja ne zahteva nič drugega kot kane pravilnosti do naše politike in nosilce te politike, konkretno do Kardelja, čepraga ne imenuje. Ne bom se spuščal v to kako je to napisal, saj se je odpovedal teoretičnemu prijemu in je uporabil pisateljskega. Zanima pa me predvsem značilen odmev na njegovo pisanje. Odmev je seveda ta, da je Ivan Potrč politikanski listun, ki leze Kardelju nekam, kakor pravimo temu. Jaz pa sem prepričan, da to ni res! Taka reakcija je tipična za slovensko srenjo, ki jo obvladuje že preopisana tradicionalna predstava o politiki. Prav tako kot je tipična za »revolucijonarnost« Borisa Pahorja. Da bo stvar še bolj očitna, so se naše povrh vsega še bistre glave in vse izvode te Pahorjeve knjige (Odisej ob jamboru), ki so priručnik po ilegalni poti v Slovenijo, zaplenile. Večino teh njegovih spisov sem že pred leti bral v tržaškem Zalivu in name niso naredili nobenega vtisa, morda, da so mi posredovali nekaj informacij z drugega vira kot je naš uraden. Njihovo izhodišče sem ne glede na verjetnost ali neverjetnost njegovih informacij odklonil, ker kratkoročno zame ni bilo sprejemljivo (apriorien negativen odnos do vsega, kar je političnega, vaze zapirajoče se nacionalizem, ki z nacionalno zavestjo v XX. stoletju sredi Evrope nima nikakršne stvarne zveze, kajti tak nacionalizem vodi v rezervat, v rezervatu pa so seveda vsi politiki vrači, ki lahko samo še politiko čarajo z amuleti, kar je najbrž za naš čas in naše okoliščine »ahko samo katastrofalno«). Z zaplenbo te knjige smo Slovenci še spet dobili enega že tako dolgo pogrešanega mučenika. Zaradi kroničnega pomanjkanja takih mučenikov (Kocbeka smo legalizirali, Ivana Mraka prav tako, zdaj bomo še vse tiste, ki so bili obsojeni zaradi taborišč, perspektivam smo dali vse možnosti dela, prav tako ne koljemo najmlajšim nastopajočim več glav) smo najprej uvozili Solženicina kot takega mučenca in »kot prekletnika Kuznjecova (in tako zaradi pomanjkanja domačega materiala vsa) od zunaj uvozili to tradicionalno ideologijo preklete »politike« in »nesrečno« razičnih čistih pisateljev. Zda pa smo po petih letih vendar le dobili svojega lastnega. Da so taki ukrepi glede na praktične učinke slepi in formalni, tega najbrž ni treba pojasnjevati, pač pa je treba povedati, da so škodljivi. Ne samo, da mi onemogoča stvarno polemiko s prizadetim avtorjem, ker se pač vsakdo rad izogne temu, da bi si v javnosti prislužil prizvok, da je lovec že na tako ali tako preganjane žrtve, temveč je na ta način tej ideologiji še bolj učinkovito pripravljen in priskrbljen akcijski medij. Boljših možnosti za vsaditev in utrjevanje svojih idej pa najboj take ali take, pri Slovencih ni, kot če prizadeji avtor »dobi nadih mučenca in preganjanca, sploh, če je to pisatelj. V takem primeru sploh ni več važno, kakšne so njegove ideje, važno je samo, da frontalno napada politiko in da ga politika katere sredstva so na koncu zmeraj policijska, frontalno tolče nazaj. In tako dobi dokončno najbolj konservativna in tradicionalistična vsebina svoj revolucionarni videz in vse večje število vernikov.

Ta primer sem navedel zaradi tega, ker sem že sit te obsilnosti do zame nesprejemljivih stališč, lko mi s takimi posreji onemogočajo, da bi po normalni poti lahko razčistil svoj odnos in razmerje do takih stališč, ne da bi si v javnosti prislužil tako ceno kot Ivan Potrč. Ta primer sem omenil tudi zato, ker mislim, da se je treba pri tej tako kočljivi problematiki (kaj je revolucionarna akcija in kaj ne), držati tal, in to časovne in prostorske stvarnosti, pa tudi zato, ker je (vsaj zame) iz tega primera precej jasno razvidno kaj je lahko »revolucionarna akcija« če je njen izvor »zunaj« (tokrat pomeni ta »zunaj« preteklost, saj je predstava o politiki nasploh in o narodnosti vsidrana v preteklosti). Ta »zunaj« je torej predvsem časoven, ne pa prostorski. To, da avtor živi v Trstu, mi danes, ko so komunikacije po vsem svetu tako enostavne, da že čez pol ure zvem po radiu, da gori v Trstu opuščen silos, ne pomeni nič. Njegovi spisi so me opozorili samo na en aspekt specifičnega položaja manjšine na Tržaškem, in primerjava z drugim aspektom, ki je nastal predvsem v reviji Most (npr. Aleš Lokar, tokrat v reviji Problemi) me je kvečjemu potrdila v tem, da je Pahorjevo tradicionalistično gledanje tudi na problem te manjšine prav tako nevzdržno in nesprejemljivo in da vleče za sabo samo še rep docela nerevolucionarnih reakcij, pogloblja nerevolucionarno stanje in zožuje prostor sleherni revolucionarni praksi.

* Ta prispevek je odgovor na anketo TRIBUNE, »Kaj pomeni danes biti revolucionaren«.

WILLI BURIAN

STRAH KOT INSTRUMENT GOSPODOVANJA

Etabilirane sile perpetuirajo svojo oblast navadno z introjekcijo mehanizmov strahu. Manipulacijo in izkoriščanje od mezde odvisnih ljudi v sedanosti podpira in omogoča produkcija posameznikov s šibkim jazom, kar pa je predvsem naloge vzgoje in izobrazbe. Zavestno pripravljena deformacija organizacije jaza nam komajda daje spoznatj razloček med realnim in nevrotičnim strahom; mnogo prej bi lahko dejali, da se je nevrotični strah, ki se kaže v razkasanju realnosti, zasedal v »normalnosti« naše družbe. Posledica je normalizacija bolezni in prilagajanje na patologijo. Grožnja socialne izolacije, grožnja, da te ne bodo sprejeli, postaja eksistenčno vprašanje. Pri neprilagoditvi vnaprej pripravljenim vzorcem obnašanja prihajajo do izraza subtilni mehanizmi prisile. Ti poskusi ustrahovanja in grožnje povzročajo regresije na infantilne konfliktna stanja. Posamezniki s šibkim jazom doživljajo težak strah pred opredelitvijo; nevarnostna situacija kvalitativno ustreza strahu pred izgubo ljubezni. Navidezno visoko razviti komunikacijski sistemi znotraj posamezne skupine se zrušijo in se zreducirajo na infantilo postavljane problemov. Visoko diferencirana industrija ponuja »genuine« varnosti kot tržno blago. Dosledno izkoriščajo strah pred izgubo orientacije in negotovosti tudi v volilnih bojih: parole kot »Učinek, napredek, varnost« skrivajo v sebi ideologijo učinka in prizadevanje po varnosti.

Sedanja družbena organizacija spriči svojih neprestanih zahtev po prilagoditvi posameznikom ne more zagotoviti nikakršne sposobnosti orientacije, spontanosti in samopotrditve. Poglavitna naloga vladajočega razreda je postalo masovno psihološko posredovanje negotovosti. Najbolj priljubljeni psihosocialni instrumenti gospodovanja so postali mobilizacija strahu, deformacija organizacije jaza in prepoved samopotrjevanja. Navsezadnje ti instrumenti služijo utrjevanju sistema, ki je ogrožen zaradi svoje iracionalnosti.

IZVOR STRAHU

Izvor strahu lahko nađemo v tisti fazi človeškega življenja, v kateri se še ne morejo ustvarjati nikakršne predstave, ker tista instanca, ki to ustvarjanje omogo-

ča, še ni razvita. Sigmund Freud razvija o nastanku strahu dvojje teoretičnih razmišljanj. »Pojav rojstva je prva situacija nevarnosti in ekonomski upor, ki ga ta pojav povzroča, postaja vzor reakcije strahu. To tezo je pozneje Rank razvil v »travmo rojstva« (1922), v kateri ne privede do nastanka strahu Ojdipov konflikt, ampak rojstvo samo. Drugo teoretično izhodišče je bila »ločitev od matere« oziroma sleherna ločitev od ljubljene osebe ali predmeta. Otrok še ni razvil svojega jaza in šele nujna ločitev (odvajanje) od materinih prsi ali nadomestkov tega omogoča prvo ločitev zunanjega sveta in jaza. V naslednji analni fazi s poželenjem sega že po drugih objektih. Na sledeči stopnji, v falnični fazi, je otrok že toliko socializiran, da lahko do najbližjih oseb v svoji okolici navezuje objektivne stike.

Želja po spolnem občevanju s starši (navadno z nasprotno spolnim delom staršev), ki kulminira v Ojdipovi situaciji, se razbije na vrhuncu nagonskega poleta. Medtem ko deček Ojdipov kompleks izgine zaradi kastracijskega kompleksa, pa pri deklicah kastracijski kompleks Ojdipov kompleks šele omogoča in uvaja.¹

Šele propad Ojdipovega kompleksa omogoča pri posameznikih smisel za realnost in »kulturne sposobnosti«. Uničenje Ojdipovega kompleksa ima za posledico infantilno odvisnost v veselju in žalosti od staršev in šele tedaj lahko otrok vstopa v avtonomne in kvalitativno višje odnose. V naši družbi Ojdipov kompleks zatiramo. Spričo vedno večje anonimnosti instance staršev, od katere se otrok boji kastracije, se stopnjuje tudi nedoločena nevarnost, s tem pa strah pred kastracijo v strah zavesti, v družbeni strah.

Z vzpostavitvijo nad-jaza, ki se je razvil z identifikacijo z istospolnim delom staršev, postaja posameznik sposoben, da samostojno ukrepa. Če si pri tem ne ustvari lastnega sistema kontrole realnosti in ostaja nad-jaz le primitivna instanca staršev kazen-plačilo, bo posameznik komajda sposoben, samostojno ukrepati, se pravi neodvisno od staršev.

V doslednem zasledovanju Freudovega nauka je W. Reichu uspelo dokazati, da

strah ne predstavlja samo spreobrnitve nagonске energije, da postaja »strah fenomen istega procesa vzdraženja na vazo-vegetativnem sistemu, ki ga senzibilni sistem občuti kot spolno poželenje.«² Strah sprva ni nič drugega kot občutek tesnobe. Nevarnosti postajajo efekti strahu, če se pridruži še specifična zaježitev libida, kot na primer družbena omejitev spolnega zadovoljevanja. Vodilni motiv vseh varnostnih ukrepov, ki jih jaz podvzema, je zavesten in nezavesten strah pred kaznijo, ki se zaradi dejanskega obnašanja staršev ter vzgojiteljev zmeraj na novo razpihuje.

ORGANIZACIJA JAZA

»V procesu socializacije dosežena dozorelost jaza je poprečno majhna« kajti zaradi brutalne preplasilve ter pomanjkljive sposobnosti vzvičljanja vzgojiteljev se je jaz le slabo razvil.

Jazu pomenijo idealne sprva idealne slike staršev, pozneje pa tudi določeni socialni razredi in stereotipov. Otrok iz spodnjega razreda, ki si zaradi prevladujoče ideologije prizadeva, da bi se povzpela, bo v svojo idealno sliko povzel mnoge poteze »se iz gornjega razreda.« Glavna vsebina je pogojena z zadovoljitvijo samouveljavitve, medtem ko se nad-jaz pretežno opira na družbene zahteve in si prizadeva, da bi dosegel kar se da popolno izpolnitev. Vendar tudi samouveljavitev in razumevanje za vlogo postajata socio-ekonomsko determinirani. Družbeni neuspeh, to je neizpolnitev idealov nad-jaza, pri posameznikih s šibkim jazom pripelje do nazadovanja v infantilne konfliktna stanja.

»Jaz je prizorišče strahu.« Čim bolj je naše obnašanje povezano z občutki strahu, toliko bolj učinkovita bo podzavestna obrambna akcija. Dozoreli jaz bo postranske izvore strahu, ki zaradi nevrotičnega popačenja postajajo grožnje, znal odkrivati in odstranjevati. Močni jaz bo s strahom tabuizirane situacije premagoval z aktivnostjo in ne z regresijo. Nevrotizirano okolje v poznokapitalistični družbi nas pa dostikrat privede do takih refleksov, ki izhajajo iz zgodnejših situacij strahu. Delno še obstajajoča prožnost organizacije jaza se prekrijejo z okoljem pogojene nevrotične reakcijske tvorbe. Ker se v naši družbi nikomur ne more posrediti popolna sublimacija, oziroma popolna spolna zadovoljitev, je prehod od normalnosti do bolezni zastrt. Zdravnikova naloga je, da bolezen uničuje kot nekaj nespremenljivega in »normalnega«. S spolnim namenom tajimo, da je faktor bolezni realnost moderne industrijske družbe. Cilj učinkovite družbe je postalo nekritično funkcioniranje in prilagajevanje. Mnogiže je s kratkoročnim in od tega odvisnim posredovanjem navidezne

varnosti mogoče obdržati v socialni konformnosti.

Socializacija človeka se zaustavi pri posredovanju učne pokorščine, kajti otroku že od najbolj zgodnje mladosti vlija občutek krivde in strahu, avtoritete zato ne more prepoznati razumsko in se ne more izogibati krivdi. Sposobnost kritične racionalnosti, ki je podlaga krepitve jaza proti strahu, »zgoja in izobrazba sistematično uničujeta. Dodatni faktor prilagoditve je nesposobnost za ustvarjanje trajnih odnosov do objektov, kar je pogojeno z nepopolno predelavo Ojdipovega kompleksa.

Bistveni faktor v poznokapitalistični družbi je razkrajanje meščanske »ideološke tovarne« (W. Reich), to je družine. Ekonomsko pogojeno razbijanje družine ima globoko v družbo posegajoče posledice. Avtoriteta očeta, ki je bil prej posredovalec državne avtoritete in ki je moral poskrbeti za sprejemanje norm in vrednot, je podvržena zmeraj večjemu spreminjanju. Vzgojne funkcije prevzemajo anonimne institucije izven družine. Strah, ki je bil prej posebej očetov, postaja splošen in nediferenciran. Otrok ne more več prihajati v konflikte z očetovsko (družbeno) avtoriteto, kajti novi pobudniki socializacije delujejo povsem anonimno. Družina je oropana za nujno potrebne konfliktna točke in reakcionarna meščanska družina dobi v tem zgodovinskem prehodnem obdobju varstveno funkcijo proti anonimnim družbenim institucijam.

Posameznik zunanje realnosti ne more več spreminjati in je aktivno soustvarjati, kajti slabost njegovega jaza mu tega ne dopušča več. Za odpravo psihičnih deformacij in gospodovanja nad človekom potrebuje socialistično gibanje dosledno revolucionarno vzgojno strategijo. Prvi začetki te nasprotna strategije, ki ima sprva še reaktivno defenzivni značaj, so se pokazali v akcijah študentov in delavcev, ki so s spontanostjo in z lastnim delovanjem opravili s predpisano pasivnostjo.

(Dalje prihodnjič)

¹ S. Freud: Celotna izdaja, Del XIV, stran 182, Frankfurt

² S. Freud: tri razprave o teoriji spolnosti, stran 167 zbirka Fischer 422

³ W. Reich: Funkcija orgazma, stran 63, Dunaj 1977

⁴ A. Mitscherlich: Na poti k brezočetovski družbi, stran 160, Frankfurt 1967

⁵ glej zgoraj, stran 163

⁶ S. Freud: Celotna izdaja, Del XIV, stran 171

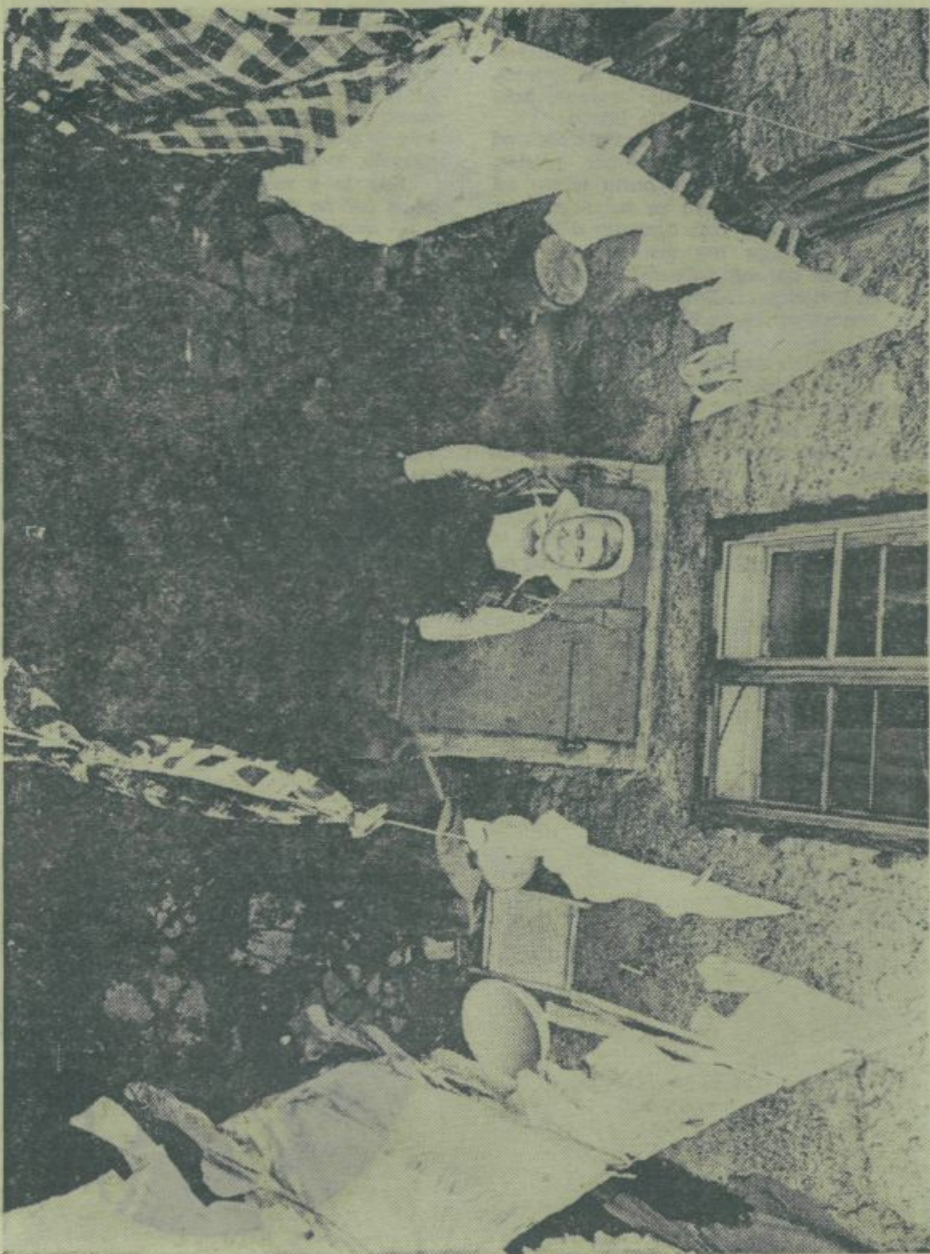
NEPOTREBEN NESPORAZUM

V Tribuni št. 8 dne 14. 3. 1970 je bil na zadnji strani ponatisnjen izreček iz ljubljanskega Dela z dne 10. 3. 1970, kjer ljubljansko kinopodjetje reklamira film Krvavi plen. Način reklamiranja filmov v Delu je bil že dolgo znan in ljubljanskemu kinopodjetju gotovo ni bil v čast, toda pri omenjenem filmu je v reklamni prišlo do takšnega lapsusa, da smo imeli za potrebno nanj opozoriti. Čeprav nam je bilo jasno, da gre za spodrsljaj tako sestavljalca, kot odgovornih ljudi pri Delu, smo hoteli z objavo opozoriti ne le na ta oglas, ki je milo rečeno nesramen, temveč na način sestavljanja reklamnih oglasov za filme sploh, ker pri omenjenem oglasu ne gre za izjemo, temveč je pravzaprav krona vse dosedanje prakse reklamiranja filmov, ki je bila že več mesecev nazaj takšna, da res ni niti malo čudno, če je prišel na udar celo sam predsednik republike (prej ni bilo prizanešeno niti filmski kritiki, niti gledalcem, ki vedo tudi kaj so to dobri filmi, niti dobrim filmom samim, ki so jih navadno ponujali za vse drugo kot tisto, kar so dejansko bili). Ker javnega demantija na naše opozorilo ni bilo, smo bili prepričani, da smo ravnali prav in, da je vsak nesporazum izključen.

Omladinski tjednik iz Zagreba pa je dne 15. 4. 1970 iz Tribune ponatisnil omenjeni oglas, pod črto pa je priobčil še prevod (neadekvaten), kar je povzročilo, da je javni tožilec v Zagrebu prepovedal razpečevanje lista, uredništvo pa se je moralo zagovarjati zaradi žalitve predsednika republike. Tako je tisto, kar je do ponatasa v Zagrebu, pri nas v Sloveniji (vsaj po reakciji sodeč) funkcioniralo

kot opozorilo na lapsus in nesramnost, dobilo razsežnosti političnega problema. In priznati je treba, da je ponatis oglasa iztrgan iz koncepta zadnje strani Tribune in iz slovenskega prostora, kjer smo se z reklamnimi biseri ljubljanskega kinopodjetja srečavali vsakodnevno, dejansko delovalo popolnoma drugače, kot so si (morda pa tudi ne) predstavljali in želeli uredniki Omladinskega tjednika, ko so se odločali za objavo. Tako tudi intervencija tožilca ne preseneča, saj oglas v ponatisu Omladinskega tjednika deluje dejansko kot kurzoteta s čisto določenim namenom, ki za razliko od objave v Tribuni omogoča čisto jasne insinuacije in to ne na račun sestavljalca oglasa in časopisa Delo, temveč edinole in izključno na račun Tribune, ker implicite vsebuje politično obsodbo in diskvalifikacijo. Če je bil namen objave v Omladinskem tjedniku takšen, ni jasno, toda rezultat ni daleč od tega. Ni namreč malo tistih, ki potem, ko zamižijo na eno oko, ker stvari nočejo videti takšne kot v resnici so, ki vneto zatrujejo, kako so si pokvarjenci pri Tribuni na račun nekega ubogega slaboumnega pri kinopodjetju in nedolžne nepazljivosti Dela grobo privoščili kar samega predsednika republike in s tem še enkrat pokazali svojo pravo barvo. Seveda je potem do zahteve, da jim je že enkrat treba stopiti na prste, le še korak.

Omladinski tjednik ni tako s svojim ravnanjem koristil nikomur. Upamo lahko le, da gre res za nepremišljenost in pomanjkanje takta in ne za kaj drugega. Prav tako upamo, da vendarle ni preveč tistih, ki opozarjanje na slaboumnosti in nesramnost enačijo z veleizdajo! S. S.

IZ SLOVENSKE DUŠNE PAŠE

Ali: še pomnite tovariši?

Ali: zakaj na Slovenskem še poznamo nemoralne publikacije?

V vsesplošnem oživiljanju revolucionarnih tradicij se tudi naša seksualna posvetovalnica ozira v čas-ko-še-ni-bilo-tako. Z začudenim pogledom se zaziramo v samo zibel naše narodne spolne omike, kot nam jo je dolga stoletja očevala in izročila katoliška Cerkev. Leta 1937 je v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani izšla SVETLA POT dr. Franca Jakliča — teologa. Iz nje smo od strani 18 do strani 84 po vrstnem redu izpisali nosilne citate in jih zbrali v napeto pripoved. Zgrozi se, nečista Sodoma, nad svojim spolnim udelavanjem! Zamisli, kam je pripeljal komunizem narod, ta čisti, bogaboječ!

»Knjigao bravnava mladostno čistost. Govori o njenem bistvu in njenih pripomočkih, o mladostnih nevarnostih in za- blodah... proti koncu govori nekoliko tudi o devištvu.« Namenjena je mladim ljudem, starejšim in drugim vzgojiteljem ter duhovnikom pri njihovih »dušnopastirskih in vzgojnih stikih z mladino«.

Nekatera dejanja so za posameznega človeka in za vesoljni človeški rod tako važna in potrebna, da nas Bog, ki nam je zamislil in ustvaril naravo, kar sili k njim. Položil je v nas nagone, s katerimi nas »žene« v taka dejanja. Kaj namerava Bog s tem nagonom? Bog bi nam lahko telo vsakemu sproti ustvaril, kakor ga je ustvaril Adamu ali kakor vsakemu pose- bej ustvari dušo. Pa bi potem bilo mrzlo in žalostno na zemlji. Ne bi bilo ljubečih odnosov med starši in otroki, med člani sorodstva in med poedinci naroda... Za- to je Bog tako določil, da človek dobi telo po starših... Bog je torej ljudi, starše, storil deležne svoje stvarilne moči... Ob vsej zviženosti in veličini so pa dolžnosti staršev do otrok tako težavne in dolgotraj- ne... da bi večina ljudi ne marala stopi- ti v zakon in živeti za družino, če bi to bilo prepuščeno samo njihovemu hladne- mu preudarku... Kako je stvarnik ure- dil to prevažno zadevo? — V naravo fan- tovo in dekletovo je položil nagon, ki ju vabi in nagiblje v zakon...

Velevažen je torej namen tega družin- skega, spolnega ali razmnoževalnega na- gona... Po moči tega nagona se rodijo otroci, ki naj bodo — ko bodo dobro vzgojeni — v veselje, ponos in oporo dru- žini, v srečo in blagoslov narodu, v korist in obrambo državi; — ki pa bodo obenem otroci božji in dediči nebes.

Razmnoževalni nagon ima tri sestavine: dušno ljubezen — telesno nagnjenje — željo po otrocih

Naj bo že v naprej pripomnjeno, da v ženski naravi prevladuje dušna in čustve- na stran nagona... V moškem pa je teles- na stran nagona vse bolj izražena, zato ima moški za čistost težjo borbo.

Način razmnoževanja je torej določen od Boga in je zato gotovo dober, moder, zvišen in svet... Človeškemu telesu od stvarnika zamišljenemu in ustvarjenemu, gre spoštovanje v vseh njegovih delih. Vi- soko spoštovanje mu gre tudi v onih delih, ki bi naj bili udeleženi pri začetku novega življenja... Bog hoče, da imej člo- vek predvsem iz spoštovanja svoje telo zakrto.

Po besedah svetega Janeza Zlatoustega sta ti dve največji skrivnosti na zemlji: spreminjenje kruha in vina v Jususovo telo in kri, kar se godi pri sveti maši, in pa prikladanje novega življenja od strani staršev... Le v dosmrtnem zakonu se sme uveljaviti razmnoževalni ali spolni nagon, ki je naravnani na rojstvo in vzgo- jo otrok. Spolno življenje je dovoljeno le v posvečenih mejah zakona. Zakaj zunaj za-

kona se nagon ne sme dramiti, ne sme se uživati njegovo ugodje.

Spolno nagnjenje mora torej človek imeti v brzdi... Tista prevažna, nujna in prelepa čednost, ki brzda, kroti in ureja družinski, spolni ali razmnoževalni gon, se imenuje čistost. Blagor mladeniču, sreč- no dekletu, ki imata srce cvete ta čednost... Čistost zakonskih je posnemanje zveste in rodovitne Kristusove ljubezni do Cerkve. Čistost samskih in čistost ovdovelih pa zahteva, da ne žele in z naslodo ne raz- mišljajo, ne govore in nič ne store takega, kar je Bog za ohranjenje in razmnoževa- nje človeštva dovolil le v zakonu. Pred poroko se nagon na noben način, nikoli in pod nobenim pogojem ne sme ugo- di...
Devišstvo je pa najvišja stopnja samske čistosti.

Temna in upropaščujoča je pregreha nečistosti, razbrzdane spolne sle. Kdo bi prešel vse one, ki jih je že upropastila! Tudi tebe bi rada naredila nesrečnega, napravila nesrečno. Fant, bodi junak! De- kle, pazi se pred zverjo nečistosti!

Ti telovadeec ali ti prvak v športu, ki se zvečer zamozavestno in zmagovalno vračaš domov, a nimaš moči in poguma, da bi se uprl svoji nečisti strasti: vedi, da si šibek slabik in velik bojazljivec. In ti, dekletu, ki se prizadevaš za telesno moč, spretnost, čistost in svežino, a ne živiš čisto in sremažljivo: umazana cunja si, ki žalostno frfota v vihri strasti. Ti pa, bo- lelni in bledikavi dečko, ki si nekam neokreten in za šport ni izrazov ne veš: junak si, ako zmaguješ nad zverjo nečis- tosti. (str. 32.)

Pred človekom, ki je smrtno grešil, zastokajo težki zapahi pekla; že zasliši krik obupancev iz pogubljenja. Smrtni grehi nečistosti imajo vrh vsega še svoje posebno žalostne posledice. Nedorčnost je za vselej izgubljena... Zmanjša se op- pornost zoper skušnjave. Strast pa izrab- lja spomin na prejšnji padec, ki ji ga domišljija slika v vabljeni luči, nikakor pa ne v vsej poniževalnosti in v vsej nesreči, ki jo je prinesel. Zbuja se želja po ponav- ljanju grešnega užitka... Tako en padec navadno ne ostane osamljen, marveč pri- ključuje druge padce... Polagoma se zamaje tudi vera. Čistost je njena varuhinja, ne- čistost pa njena izdajalka...

Nečisti greh zoper osebo drugega spola si večkrat nadeva krinko ljubezni.

Nečisti greh in ljubezen — kolika raz- lika, koliko protivje med njima! Ljubezen išče blagor ljubljene osebe, zato pozablja nase in se žrtvuje. Ako je nečisti užitek ljubezen, potem tudi volk more reči jag- njetu, ki ga misli žrtvovati svoji krvoloč- nosti: Ljubim te... Naj se pa nihče ne izgovarja, češ: ta oseba je tako in tako bila že prej pokvarjena. — Kdo mu je dal pravico, kvariti jo še naprej?

Kar je v zakonu dovoljeno, izven za- kona pač ne more biti tako zelo napačno?

— Isto dejanje je lahko dovoljeno ali prepovedano, v petek jesti meso je pre- povedano, v četrtek pa dovoljeno. Zažgati kadilo maliku je zlo, zažgati za bogu pa hvale vredno dejanje. Podžgati drva v peči je pametno delo, na isti način pod- takniti ogenj v drvarnici je pa zločinsko dejanje, ker bo iz njega nastal usoden po- žar...

Nečisti greh stori, kdor svojevóljno, kljub spoznanju božji prepovedi, zadovolji na katerikoli način spolnemu nagnjenju ali kdor kaj stori, kar k temu navaja... Kadar spoznanje o grešnosti ni bilo čisto jasno ali kadar človek ni popolnoma privolil, ampak le napol, tedaj je zagrešil

le mali greh. V spanju ali sanjah se sploh ne more grešiti... V polspanju je zavest le na pol budna, zato takrat človek le de- loma prostovoljno ravna. Zato bi tedaj storil kvečjemu mali greh.

Od nečistih grehov so najprej nečiste misli in želje. Z mislimi se začena pot do dejanja. Ko je torej bog prepovedal neči- sta dejanja, je moral prepovedati tudi že misli in želje. To je storil posebej v deveti božji zapovedi.

Zunanji nečisti grehi. Nečisti pogovori, šale in pesmi. Dar govora je dragocen dar božji. Nesramežljivi pogovori in umazane pesmi so še posebna zloraba dragocenega daru govora.

Nesramežljivi pogledi. Oko je poseben dar božje dobrote. Z očmi se naj človek raduje božje stvarstva... Ne bo si torej z očmi lovil vtisov, ki bi ga morda še dolgo časa vznemirjali in ogrožali. Ravnaj se, krščanski fant, po besedah, ki ti jih govori Sveti Duh: »Ne upiraj svojih oči v devico, da se nad njeno lepoto ne pohu- šaš«.

Nesramežljivi dotiki. Dušeslovje uči, da je tip izrazito telesen čut... Zato so svet- niki z blicanjem, s spokorno raševino itd. tip še posebej mrtvičili... Zunanji izrazi nežnosti, naj bodo že katerikoli, kaj radi vzbujajo počutnost ali tudi slo. Zato so med osebami različnega spola, ki si niso v najbližnjem sorodstvu, prepovedani. Po njih se vznemiri telesnost.

Nečistovanje dveh neporočenih oseb različnega spola. Ko je Bog prva dva člo- veka ustvaril in ju seznanil kot moža in ženo, jima je določil dosmrtno življensko skupnost... Zoper to dosmrtno skupnost se greši z razporoko... Dosmrtni skup- nosti staršev se posmehuje tudi nečisto- vanje, ki ga zagrešita neporočeni oseb različnega spola... Za ta greh imajo ne- kateri olepševalne izraze. Imenujejo ga n. pr. »svobodno ljubezen«, ki se je dvig- nila nad »predsodke«.

Komunisti hočejo odpraviti zasebno lastnino in priznavajo le skupno posest. Tudi zakona ne priznavajo, ki je zveza moža in žene za vse življenje, ampak le svobodni odnos spolov, da je le vpisan v državnih seznamih... Pa kdor ruši zakon, ruši vso družbo, kajti na družini so zgra- jene vse oblike človeške družbe, tudi na- rod in država.

Ena od zahtev telesne »osamosvojitve« (emancipacije) modernih žensk je tudi ta, da naj se ne »obremenjujejo« z dolžnos- mi zakona in materinstva... Zakon imajo za »usužnjevanje žene«.

Naj moški in ženska ne rečeta, da bosta tudi zunaj zakona prevzela in nosila vse dolžnosti do otrok, kakor da bi živela v zakonski zvezi. Teh dolžnosti ne zmo- reta... Res, da nezakonski otrok ne sme trpeti krivice, ker sam ni nič zagrešil... Ako oče zapravi imetje, ga zapravi tudi otrokom. Ako fant in dekleta napravita čast, jo zapravita tudi otroku, rojenemu od nji- ju. Čeravno torej nezakonski otrok ne sme trpeti nobene krivice, vendarle ne more uživati predprav, ki jih donša le sve- ti zakon. Ne sme in ne more uživati tega, kar izvira samo iz zakona... To izjemno stališče nezakonskih staršev in nezakon- skih otrok je opozorilo na svetost zakona in s tem tudi opozorilo k čistosti.

Nezakonsko rojstvo je v škodo javnosti in družbe. Iz njega izhaja pohujšanje... Obsodba nezakonskega materinstva je torej dejanje ljubezni do skupnosti.

(Zaključeno s str. 84, sledi še 192 strani.) Se kaj kdaj drugič.
J. N.

ALI JE ČLOVEK ŠE MAJHEN?

Ko je bil človek še majhen, je nekoč srečal soseda, ki ni mogel doseči sadeža, po katerem je segal. On sam se je pravkar mučil ob kamnu, ki ga ni in ni mogel pre- makniti. Skupaj sta primaknila kamen pod vejo in z njega z lahkoto dosegla sadež ter ga pojedla.

Nekoč sta strla lupino, ki je skrivala drugi sadež: udarila sta jo s kamnom, ki sta ju privezala na palici. In spet sta bila sita. Samo za šalo sta potem drug drugega udarila po glavi (pa sta vedela, da to ni lupina!) in padla sta ob kamnu.

Ko je bil človek spet majhen, je naredil še sosedu oster nož, s katerim je šlo mar- sikaj laže in hitreje. Odiral sta divjad, sekala gozdove in bila zadovoljna. Pa sta za šalo nekoč drug drugemu sunila re- zili med rebra (četudi sta vedela, da to ni divjačina!). Padla sta z nožem v srceih.

Ko je človek po daljšem času spet po- stal majhen, sta s sosedom sklenila boj proti vsem boleznim. Predvsem nevarna se jima je zdelo bolezen: neumna glava; mar- sikaj se jima je zdelo bolno...

Znala sta uničiti vse bolezni. Se več: znala sta zbrati energijo in jo izkoriščati. Imela sta vsak svoj koncentrat energije in bilo je dovolj, da sta na nekaj pomislila, pa je koncentrat njuno zamisel že uresni- čil.

Tako sta nekoč, pa samo za šalo, po- mislila: »Ali lahko uničim soseda?«

MAJDA KNAP

IVAN MRAK

Pri založbi Miadinska knjiga izide zdaj kak dan Ivana Mraka Revolucionjska tetra- logija. Knjiga zajema tele štiri drame: Mirabeau (himnična tragedija), Marat (himnična tragedija), Andre Chenier (him- nična tragedija), Robespierre (himnična tragedija). Predgovor je tetralogiji spisal Josip Vidmar, knjigo je opremil Aco Ma- vec. Ivan posveča zbirko njegovim sopot- nikom: Karlu, Jakobu, Milanu, Tarasu, Monosu, Krištofu, Miranu.

Avtorjeva izjava za naš list: »Vesel sem, da izid knjige sovpada časovno s prvimi majem, ki mi je zdaj in kar pomnim bil mističen praznik; jaz clojemam ta praznik kot nekaj mističnega.«

PA DIMITRIJ RUPEL?

Tudi Dimitrijeva knjiga (zbirka novel Bele sobe — mariborska založba Obzorja) izide te dni. Če kaj vemo, smemo trditi, da je zbirka Bele sobe za zdaj kar daleč najboljša proza, ki je izšla v knjižni obliki na Slovenskem. Dimitrijeve izjave za naše tiskanje pa žal nimamo, ker ga že dolgo nič nismo videli; pač smo ga videli enkrat čisto pred kratkim, ko je na občnem zbo- ru sodelavstva Problemov pomagal izvajati državni udar, a tedaj je bil s tem izvaja- njem tolikanj obseden, da ga ni imelo smisla spraševati o (za njega) malenkostih, kot so pogosti izridi njegovih DK (dobrih knjig).

IMAM BESEDO NAMESTO FOTOGRAFIJ

NA 3, 15, 7 IN 10 STRANI
Srečo Dragan, se z objavo teh fotografij ne strinja.

FOTOGRAFIJE

TONE STOJKO

stran 3: Gospa na dvorišču
stran 15: Gospa za vozičkom
stran 7 in 10: Projekt bolečina

ŠTUDENSKI LIST TRIBUNA UREJAJO:

STUDENSKI LIST TRIBUNA UREJAJO: Milan Dekleva, Stanko Hočvar, Jože Konec, Andrej Medved, Jaro Novak, Srečo Dragan (likovni urednik), Marko Slodnjak, Slavko Splihal, Tone Stojko (urednik foto- grafije), Sašo Srot (odgovorni urednik), Marko Svabič, Dušan Tršar (tehnični ured- nik), Peter Kuhar (lektor).

TRIBUNA — Izdaja 10 SS ljubljanskih vi- sokošolskih zavodov — Uredništvo in upra- va Trg revolucije 1/II — Telefon 21-280 — Tekoči račun 501-8-78-1 — Letna naročnina za študente je 15 din, za ostale 20 din — Cena posameznega izvoda 1 din — Roko- pisov in fotografij ne vračamo — Tiska ČGP »Delo« Ljubljana, Tomšičeva 1, tele- fon 23-522 — Poštnina plačana v gotovini.

